

REPUBLIKA E SHQIPERISE

PROJEKTLIGJ

Nr. _____ datë _____. _____. 2016

PËR

TRASHËGIMINË KULTURORE DHE MUZETË

Në mbështetje të germës “g” të pikës 1 të nenit 59 dhe neneve 78 dhe pikës 1 të nenit 83 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, me propozim të Këshillit të Ministrave,

**KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË**

VENDOSI:

LIGJI PËR TRASHËGIMINË KULTURORE DHE MUZETË

PJESA E PARË
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

KREU I
QËLLIMI DHE PARIME TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

1. Qëllimi i këtij ligji është ruajtja, mbrojtja, vlerësimi dhe administrimi i trashëgimisë kulturore kombëtare, përfshirë trashëgiminë kulturore muzeore, si kontribut në ruajtjen e kujtesës kombëtare, në territorin e Republikës së Shqipërisë, si dhe nxitja e zhvillimit kulturor në vend.
2. Qëllimi i këtij ligji është gjithashtu ruajtja, mbrojtja, vlerësimi dhe administrimi i peizazhit në lidhje me ato aspekte dhe karakteristika që përbëjnë përfaqësimin material dhe të dukshëm të identitetit kombëtar, si shprehje e vlerave kulturore.

Neni 2
Objekti

1. Objekt i këtij ligji është përcaktimi i rregullave, procedurave dhe autoriteteve shtetërore përgjegjëse për ruajtjen, mbrojtjen, vlerësimin, administrimin e pasurive dhe vlerave të trashëgimisë kulturore si dhe vlerave kombëtare të peizazhit, pavarësisht vendndodhjes së tyre.
2. Ky ligj përcakton gjithashtu rregullat bazë për mënyrën e organizimit, funksionimit dhe klasifikimit të muzeve në Republikën e Shqipërisë, si dhe organet përgjegjëse për ruajtjen, mbrojtjen, administrimin e pasurive kulturore si dhe mbikëqyrjen e veprimtarive të tyre në shërbim të komunitetit.

Neni 3
Parimet në trashëgiminë kulturore

1. Ky ligj ka për qëllim të krijojë kushte për ruajtjen dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, politika të qëndrueshme të zhvillimit të saj dhe të sigurojë qasje të barabartë tek qytetarët për vlerat kulturore, duke respektuar parimet e mëposhtme:
 - a) trajtim të barabartë të llojeve të ndryshme të trashëgimisë kulturore në rrjedhën e mbrojtjes së saj;
 - b) transparencë në menaxhimin e aktiviteteve për ruajtjen e trashëgimisë kulturore.
 - c) decentralizim të administrimit dhe financimit të veprimtarive me qëllim mbrojtjen dhe ruajtjen e Trashëgimisë kulturore.

2. E drejta për akses në trashëgiminë kulturore përbën një mundësi për të përdorur vlerat kulturore, duke siguruar akses fizike ose intelektuale të tyre, pa dëmtuar apo i ekspozuar ato ndaj çdo rreziku.

3. Organet e qeverisjes qendrore dhe vendore dhe subjektet privatë krijojnë kushte për garantimin e aksesit të barabartë për çdo person te vlerat kulturore.

Neni 4 **Vlerat kulturore**

1. Trashëgimia kulturore përfshin pasurinë kulturore materiale dhe jomateriale, të luajtshme dhe të paluajtshme si një tërësi vlerash kulturore mbartëse të kujtesës historike dhe identitetit kombëtar si dhe kanë rëndësi shkencore ose kulturore.

2. Vlerat kulturore janë “*pasuri publike*” dhe gëzojnë mbrojtje nga autoritetet e qeverisjes qendrore dhe vendore në interesin më të mirë të qytetarëve të Republikës së Shqipërisë.

3. Vlerat kulturore mund të mbarten në pasuri të cilat mund të jenë në pronësi të shtetit, institucioneve fetare të regjistruara, si dhe personave fizikë ose juridikë privat.

4. Vlerat kulturore, sitet arkeologjike dhe objektet në kuptimin e këtij ligji, me origjinë nga territori dhe hapësira ujore kombëtare e Republikës së Shqipërisë, përbëjnë pronë shtetërore publike.

Neni 5 **Përkufizime**

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “**Trashëgimi kulturore**” është tërësia e pasurive kulturore, materiale dhe jomateriale, si dhe të peizazhit .

2. “**Vlerë Kulturore**” do të thotë:

- a) dëshmi materiale dhe jomateriale e pranisë dhe e veprimtarisë njerëzore, fenomene apo peizazhe, e cila është e rëndësishme për individin, komunitetin apo shoqërinë si një e tërë dhe ka vlerë shkencore apo kulturore.
- b) dëshmi materiale ose jomateriale e pranisë dhe të veprimtarisë njerëzore, e cila është domethënëse për institucionet fetare të regjistruara.
- a) fragmente të objekteve arkeologjike apo objekte të tjera që janë të fragmentarizuar, që përbëjnë një pjesë të vogël të autenticitetit të objektit origjinal, që janë dëmtuar në masë të madhe, pa ndonjë vlerë të rëndësishme kulturore, shkencore ose artistike, dhe pjesa më e madhe e tyre mund të përkufizohet si materiale. Këto nuk janë subjekt i identifikimit, por janë të tilla kur janë pjesë e fondeve muzeore.

3. “**Pasuri kulturore materiale**” është tërësia e pasurive të luajtshme dhe të paluajtshme që, sipas përcaktimeve të neneve 50 dhe 51 të këtij ligji, kanë interes artistik, historik,

arkeologjik, arkitektonik, urbanistik, etnoantropologjik, arkivistik, bibliofilik, si dhe objekte të tjera të përcaktuara ose parashikuara nga ligji si bartës të pasurive të qytetërimeve.

4. **“Pasuri kulturore jomateriale”** janë vlerat kulturore jomateriale, praktikat, paraqitjet, shprehjet, njohuritë, dihebërja, veglat, objektet, artefaktet dhe hapësirat kulturore që i krijojnë dhe bashkëshoqërojnë ato, të cilat, bashkësitë, grupet dhe individët i pranojnë si pjesë përbërëse të trashëgimisë së tyre kulturore. Ato krijohen dhe përcillen brez pas brezi të ndikuara nga mjedisi dhe historia, të cilat u japin atyre identitetet dhe vazhdimësi biokulturore.

5. **“Pasuri Peizazhi”** janë pjesë territori karakteri i të cilëve është formuar nga veprimi i faktorëve natyrorë dhe/ose njerëzorë, si dhe nga ndërveprimi i tyre; që ka interes historik, kulturor, natyror, morfologjik dhe estetik.

6. **“Mbrotjtja”** është ndërmarrja e një sistemi masash me natyrë administrative, juridike financiare, dhe fizike me qëllim ruajtjen e vlerave të trashëgimisë kulturore në interesin më të mirë të komunitetit.

7. **“Ruajtja”** është proces i vazhdueshëm, sistematik i koordinuar dhe i programuar hulumtimi, studimi, kërkimi, dokumentimi, regjistrimi, parandalimi, mirëmbajtjeje, konservimi, restaurimi, përshtatje dhe vlerësim të trashëgimisë kulturore .

8. **“Konservimi”** janë të gjitha masat e ndërmarra që nuk kërkojnë ndërhyrje direkte në pasuritë kulturore materiale, siç janë krijimi i kushteve të përshtatshme (lagështi relative, temperatura, pastërti nga ndotja atmosferike, dëmtimi biologjik dhe fizik në fonde, ekspozimi dhe transporti) me qëllim parandalimin e çdo lloji dëmtimi;

9. **“Konservimi i integruar”** është metodologjia ku menaxhimi urban duhet të ketë për qëllim krijimin e harmonisë, shmangien e funksioneve të padëshiruara dhe mirëmbajtjen e nivelit ekzistues të vlerave funksionale dhe kulturore. Ai nënkupton pajtimin e kërkesave të konservimit me objektivat e planifikimit urban.

10. **“Parandalim”** është tërësia e veprimeve për kufizimin e situatave të rrezikut të lidhura me pasurinë kulturore në kontekstin e saj.

11. **“Mirëmbajtja”** përfshin të gjitha masat praktike dhe teknike të cilat duhet ndërmarrë në mënyrë që pasuria kulturore të mbahet në atë lloj kushtesh dhe standardesh që japin kënaqësinë maksimale pa dëmtuar vlerat kulturore. Ky është një proces i vazhdueshëm, programi i të cilit monitorohet.

12. **“Politikat e ruajtjes”** përfshin ndërhyrje në shkallë të ndryshme intensiteti i cili përcaktohet nga gjendja fizike; shkaqet e përkeqësimit dhe pritshmëria mbi të ardhmen e pasurisë kulturore që është duke u trajtuar.

13. **“Restaurimi”** është vlerësimi i thelbit origjinal të vlerave të pasurive kulturore nëpërmjet ndërhyrjeve për ndalimin e degradimeve të mëtejshme, nxjerrjen në pah të vlerave kulturore dhe transmetimin e tyre. Në rastin e vlerave të trashëgimisë kulturore të paluajtshme, që gjenden në zona të deklaruara me rrezik sizmik sipas ligjeve në fuqi, restaurimi përfshin edhe ndërhyrjet për përmirësim strukturor.

14. **“Dëmtimi”** është tërësia e veprimeve, të qëllimta ose jo, në pasuritë kulturore, që cenojnë tërësinë ose elementë të veçantë të këtyre pasurive.

15. **“Vlerësimi”** është ushtrimi i funksioneve dhe disiplinimi i aktiviteteve që kanë për qëllim promovimin dhe zhvillimin e trashëgimisë kulturore si dhe krijimin e kushteve më të mira për përdorimin dhe gëzimin publik të saj. Në lidhje me peizazhin kulturor, vlerësimi përfshin gjithashtu rikualifikimin e objekteve të paluajtshme dhe të hapësirave të vendosura në mbrojtje, të dëmtuara ose degraduara

16. **“Monument culture”** është një ndërtim apo strukturë, pjesë e pasurisë kulturore ose pasurisë së peizazhit kulturor, i cili mbrohet për karakteristikat e veçanta arkitektonike-urbanistike dhe vlerave historiko-kulturore. Në kuptim të ligjit Nr.9048, date 07.04.2003, i ndryshuar monumentet e kulturës kategorizohen në :

- a) **“Monument Culture i Kategorisë së I – rë”** është ndërtimi me vlera të spikatura dhe me rëndësi të veçantë kulturore i cili ruhen në tërësinë e përbërësve të tij arkitektonikë dhe teknikë.
- b) **“Monument Culture i Kategorisë së II-të”** është ndërtimi me vlera të spikatura kryesisht për pamjen e tij të jashtme.

17. **“Kompleks arkitektonik”** është një tërësi ndërtimesh të periudhave të njëjta por edhe të ndryshme historike, të cilat kanë një lidhje të ngushtë funksionale dhe kulturore mes tyre.

18. **“Ansambël arkitektonik/urban”** është strukturë e dallueshme urbanistike-arkitekturore, pjesë të trashëgimisë kulturore të paluajtshme, elementet e të cilit janë në ndërlidhjeve të caktuara të rëndësishme, hapësinore dhe estetike midis tyre dhe me mjedisin përreth.

19. **“Qendër historike”** është territor i dallueshëm urban që përbëhet nga elemente të trashëgimisë kulturore materiale ku përfshihen, përveç strukturës urbane, elemente arkitektonikë, mjedisorë, kulturorë, historikë, peizazhe brenda dhe rreth zonës, dëshmitë arkeologjike, panoramat, profilet urbane, perspektivat dhe pikat e referencës.

20. **“Zonë mbrojtëse”** Është një territor i përcaktuar me kufij të qartë jashtë qendrës historike, ansamblit arkitektonik/urban, kompleksit arkitektonik dhe monumentit të kulturës roli i së cilit është mbrojtja e vlerave të këtyre pasurive kulturore dhe sigurimi i dritës, perspektivës, peizazhit kulturor, shikimit, shijimit dhe përdorimit nga publiku.

21. **“Zonë arkeologjike”** është vendi ose peizazhi natyror ku ka objekte të luajtshme ose të paluajtshme, të gërmuara ose jo, që janë gjendur ose gjenden në sipërfaqe, nën tokë ose nën ujërat territoriale shqiptare, që mund të studiohen duke përdorur metoda arkeologjike. Zona arkeologjike, në varësi të intensitetit dhe rëndësisë së gjetjeve arkeologjike kategorizohen në Zona “A” dhe Zona “B”. Zonifikimi miratohet me Vendim të Këshillit të Ministrave sipas propozimit të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

22. **“Site”** janë vepra të krijuara nga njeriu apo vepra të ndërthurura përmes aktivitetit natyror dhe njerëzor dhe zona që përfshijnë vende arkeologjike që kanë një vlerë kulturore në aspektin historik, estetik, etnologjik apo antropologjik.

23. **“Pasuri arkeologjike”** janë monumente, vendbanime historike të llojeve të ndryshme, objekte ose pjesë veprash ndërtimore apo vendbanimesh, të dala prej gjurmëve arkeologjike, me vlera historiko-kulturore.

24. **“Park arkeologjik”** është territori i përcaktuar me kufij të qartë që përfshin dëshmi të rëndësishme arkeologjike të mbetjes, nëntokës dhe nënujës dhe bashkëprani të pasurive historike, peizazhit kulturor, i organizuar me elemente të një muzeu në natyrë.

25. **“Trashëgimia arkeologjike”** është pjesë e trashëgimisë kulturore, element të së cilës janë të gjitha eshtrat dhe gjurmët e tjera të ekzistencës së njerëzimit, ruajtja dhe studimi i të cilave lejojnë ndjekjen e zhvillimit të historisë së njerëzimit dhe marrëdhëniet e saj me mjedisin natyror.

26. **“Gërmim shpëtimi”** është misioni i shërbimit publik dhe është pjesë përbërëse e arkeologjisë. Ai drejtohet nga parime të zbatueshme si në çdo gërmim shkencor. Ai ka si objekt të sigurojë nëntokë dhe nënujë, në afatet e duhura zbulimin, konservimin ose ruajtjen me anë të studimit shkencor të elementëve të trashëgimisë arkeologjike, të prekur apo që mund të preket nga punimet ndërtuese të çdo natyre apo nga planet për zhvillimin e territorit. Gërmimi i shpëtimit ka gjithashtu si objekt interpretimin dhe shpërndarjen e rezultateve të arritura.

27. **“Hulumtimi arkeologjik”** përfshin vlerësimin e potencialit arkeologjik, vëzhgimin sipërfaqësor (sipas nocionit klasik si dhe metodave të reja për vëzhgimin arkeologjik, si p.sh. studimet, gërmimet arkeologjike dhe me gjeoradar etj), sondazhet arkeologjike, gërmimin arkeologjik, monitorimin, konservimin, administrimin arkeologjik, si dhe përpilimin e dokumentacionit të nxjerrë prej kësaj veprimtarie, raporteve paraprakë dhe përfundimtarë deri në botimin e rezultateve.

28. **Gërmim arkeologjik** është ndërhyrja e plotë në nëntokën arkeologjike. Ai kryhet: sipas mënyrës frontale të avancimit, zgjerimit të sipërfaqes së gërmimit të mëparshëm, ose përmes parcelimit (copëzimit) të sipërfaqes arkeologjike të diktuar prej hapave paralelë të ndërtimit. Për të gjitha këto raste, secilës njësi arkeologjike që zbulohet, do t'i bëhet prerja, hulumtimi dhe dokumentimi. Ai kryhet nga arkeologu (drejtuesi i gërmimit), tekniku i gërmimit, konservuesi i mjediseve arkeologjike, personeli plotësues teknik (skicograf, fotograf).

29. **Monitorim arkeologjik**, përbën në vetvete një program vëzhgimi dhe hetimi të kryer gjatë zbatimit të një projekti zhvillimor, brenda një zone të caktuar apo siti, në tokë ose nën ujë, ku ekziston mundësia që depozitimet arkeologjike mund të prishen ose të shkatërrohen. Ky proces nënkupton praninë e specialistëve arkeologë gjatë zhvillimit të punimeve të projektit deri në përfundim të gjurmëve dhe rezulton me përgatitjen e një raporti dhe arkivimin e të dhënave.

30. **Veprimtari arkeologjike nënujore** përfshin gërmimet, sondazhet, kërkimet, zhvendosjet dhe nxjerrjet në zonën arkeologjike nënujore.

31. **“Trashëgimia kulturore nënujore”** janë të gjitha gjurmët e ekzistencës njerëzore që kanë një karakter kulturor, historik ose arkeologjik që kanë qenë pjesërisht ose plotësisht nën ujë, periodikisht ose vazhdimisht, për të paktën 100 vjet, si:

- a) vendet, strukturat, ndërtesat, veglat e punës dhe mbetjet njerëzore, së bashku me kontekstin e tyre arkeologjik dhe natyror;
- b) anijet, avionët ose mjete të tjera, ose pjesë të tyre, ngarkesa e tyre ose përmbajtje të tjera, së bashku me kontekstin e tyre arkeologjik dhe natyror;
- c) objektet e karakterit parahistorik.
- d) Tubacionet dhe kabllot e vendosura në shtratin detar nuk konsiderohen si trashëgimi kulturore nënujore. Instalimet e ndryshme nga tubacionet dhe kabllot, të vendosura në shtratin detar dhe që vazhdojnë të përdoren, nuk konsiderohen trashëgimi kulturore nënujore.

32. **“Aktivitetet me objekt trashëgiminë kulturore nënujore”** janë aktivitetet që kanë si objekt kryesor të tyre trashëgiminë kulturore nënujore dhe që, drejtpërdrejt ose jo, cenojnë fizikisht ose ndryshe dëmtojnë trashëgiminë kulturore nënujore.

33. **“Aktivitetet që ndikojnë rastësisht mbi trashëgiminë kulturore nënujore”** janë aktivitetet që, pavarësisht se nuk e kanë trashëgiminë kulturore nënujore si objektin e tyre kryesor ose një prej objekteve të tyre, mund të cenojnë fizikisht ose ndryshe dëmtojnë trashëgiminë kulturore nënujore.

34. **“Plani i Menaxhimit”** është një dokument që përcakton në detaje të gjitha strategjitë dhe mjetet të nevojshme për mbrojtjen e trashëgimisë dhe në të njëjtën kohë duke iu përgjigjur nevojave të jetës bashkëkohore. Ai përmban dokumentet legjislative, financiare, administrative dhe të ruajtjes, përveç planeve të ruajtjes dhe monitorimit.

35. **“Folklor gojor”** është një tekst i krijuar nga populli, i pashoqëruar me muzikë, i cili përcillet gojarisht ose lexohet.

36. **“Folklor instrumental”** është një krijim muzikor popullor, i interpretuar me vegla muzikore popullore.

37. **“Folklor koreografik”** janë valle dhe krijime të tjera që kërcëhen, me ose pa shoqërim muzikor.

38. **“Folklor vokal”** është krijimi muzikor, i kënduar apo interpretuar me tekst dhe muzikë.

39. **“Artizanat”** është puna nëpërmjet së cilës objektet e nevojshme dhe dekorative janë të punuara tërësisht me dorë dhe mjete të thjeshta. Veprimtaria e artizaneve rregullohet me ligj të veçantë.

40. **“Ruajtje të trashëgimisë jomateriale”** janë masat që synojnë jetëgjatësinë e trashëgimisë kulturore jomateriale, përfshirë këtu identifikimin, dokumentimin, kërkimin, ruajtjen, mbrojtjen, promovimin, vlerësimin, përcjelljen përmes edukimit formal dhe joformal, si dhe rigjallërimin e aspekteve të ndryshme të kësaj trashëgimie.

41. **“Kryevepër të trashëgimisë jomateriale”** janë krijimet, praktikat ose dukuritë e trashëgimisë jomateriale e cila për vlerat e saj të veçanta, unike, kombëtare dhe më gjerë, gëzon statusin e mbrojtjes ligjore nga ana e shtetit.

42. **“Listë kombëtare të kryeveprave të trashëgimisë jomateriale”** janë dukuritë e trashëgimisë jomateriale të cilat kanë status ruajtje të shpallur zyrtarisht nga ana e Ministrit përgjegjës për trashëgiminë jomateriale dhe që kjo listë krijohet, mbahet dhe përditësohet pranë Institutit Kombëtar të Regjistrimit të Trashëgimisë Kulturore.

43. **“Listë të kryeveprave jomateriale në rrezik”** janë dukuritë e trashëgimisë kulturore jomateriale të cilat kanë nevojë urgjente për ruajtjen dhe transmetimin e tyre.

44. **“Çertifikatë e Pasurive Kulturore/ Pasaporta”** është dokumenti zyrtar i lëshuar nga autoriteti kompetent shtetëror që përcakton statusin juridik të pasurive kulturore në pronësi publike dhe private sipas dispozitave të këtij ligji. Përmban tërësinë e të dhënave identifikuese të pasurive kulturore në Republikën e Shqipërisë referuar krutereve dhe standarteve ndërkombëtare, të cilat regjistrohen, dhe mbahen në Regjistrin Kombëtar të Pasurive.

45. **Regjistri Kombëtar i Pasurive Kulturore** është dokumenti shtetëror unik, ku pasqyrohen përbërësit e çdo Çertifikatë Pasuri Kulturore të krijuara në letër dhe/ose në formë elektronike në pronësi publike e private, materiale dhe jomateriale në Republikën e Shqipërisë. Përcakton qëndrueshmërinë në terma cilësor dhe sasiorë të Pasurive Kulturore Kombëtare si dhe përgjegjësinë e institucioneve që i posedojnë për regjistrim dhe përditësim.

46. **“Katalogu Kombëtar i Pasurive Kulturore”** është baza e të dhënave shtetërore që mbledh dhe administron në nivel qendror të dhënat mbi Pasuritë Kulturore Kombëtare përmes Sistemit Informatik Kombëtar të Administrimit të Pasurive Kulturore.

47. **“Bazë të dhënash shtetërore e Pasurive Kulturore”** është grumbullimi i organizuar i informacionit për të gjitha pasuritë kulturore kombëtare në pronësi publike dhe private, i ruajtur në formë elektronike, ku përpunimi dhe përditësimi i tij kryhen nëpërmjet një sistemi kompjuterik, si pjesë e plotësimit të detyrimeve ligjore të institucionit administruar.

48. **“Licencë eksporti”** është dokumenti zyrtar i lëshuar nga autoriteti kompetent shtetëror që autorizon eksportin e pasurive kulturore jashtë territorit doganor në vendet e caktuara.

49. **“Dokument regjistrimi”** është çdo akt publik, vendim gjykatë apo i një organi tjetër shtetëror kompetent, i lëshuar në rastet e parashikuara nga ky ligj, dhe që është i detyrueshëm për regjistrim e pasurive kulturore, sipas dispozitave të këtij ligji.

50. **“Inventarizim”** është regjistrimi dhe identifikimi i objekteve të pasurive kulturore.

51. **“Katalogim”** është regjistrimi i të dhënave, sipas kritereve të caktuara shkencore, për identifikimin dhe administrimin e pasurive kulturore.

52. **“Bibliotekë”** është përcaktimi sipas ligjit për bibliotekat në Republikën e Shqipërisë;

53. **“Arkiv”** është përcaktimi sipas ligjit për Arkivat në Republikën e Shqipërisë

54. **“Muze”** është institucioni i ruajtjes së kujtesës, në shërbim të shoqërisë dhe zhvillimit të saj, i hapur për publikun, që konservon, studion, komunikon dhe prezanton trashëgiminë e luajtshme dhe të paluajtshme të njerëzimit dhe mjedisit rrethues të tij, me qëllim edukimin, studimin, promovimin dhe argëtimin.

55. **“Koleksione publike”** quhen ato koleksione që janë të aksesueshme nga pavarësisht të drejtave të pronësisë së mbajtësit ku përfshihen objekte me interes artistik, dokumentar, historik, shkencor.

56. **"Koleksion"** është një bashkësi objektësh muzeore me karakteristika të përbashkëta në vlera historike dhe kulturore.

57. **"Fond muzeor kombëtar"** është e gjithë pasuria publike dhe private, me vlera muzeore, në administrim të muzeve publike ose private të akredituar, që e ushtrojnë veprimtarinë e tyre në Republikën e Shqipërisë.

58. **"Raporti Vjetor i Menaxhimit dhe Ruajtjes së Koleksionit"** është raporti i cili hartohet nga çdo muze publik dhe privat dhe prezantohet pranë Këshillit Kombëtar të Muzeve (KKM). Të dhënat e raportit vjetor verifikohen nga një grup ekspertësh të Ministrisë së Kulturës në mënyrë periodike.

59. **"Partner Strategjik"** në fushën e trashëgimisë kulturore janë personat fizik dhe juridik të cilët nga eksperiencia e tyre në fushë; vlera dhe cilësia e sponsorizimit; marrëveshja e gjatë e bashkëpunimit; shkëmbimi i vlerave intelektuale dhe burimeve njerëzore dhe financiare; intensiteti dhe kohëzgjatja e bashkëpunimit me Qeverinë shqiptare ose Ministrinë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe institucionet e saj të varësisë në ndarjen e vlerësohen si thelbësor në zbatimin e politikave në fushën e trashëgimisë kulturore dhe sigurimin e objektivave të përbashkët në zhvillimin e fushës.

60. **"Ministria"** është ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore.

Neni 6

Akresi i publikut në Trashëgiminë Kulturore

1. Pasuritë dhe vlerat e trashëgimisë kulturore në pronësi shtetërore janë të destinuara për shfrytëzim nga ana e komunitetit, në përputhje me nevojat e përdorimit, me përjashtim të rasteve kur nevojat e mbrojtjes e ndalojnë atë.

2. Pasuritë dhe vlerat e trashëgimisë kulturore në pronësi private ndonëse i nënshtrohen regjimit ligjor të parashikuar nga Kodi Civil, interesi publik i vlerave kulturore që këto prona mbartin, legjitimon kufizimin e ushtrimit të tagrave të pronarëve të ligjshëm në kushtet dhe mënyrat e parashikuara në këtë ligj.

3. Pronarët, poseduesit e pasurive kulturore në pronësi private, përfshirë bashkësitë fetare të njohura zyrtarisht, kanë detyrimin të garantojnë ruajtjen e këtyre pronave dhe vlerave që ato mbartin dhe të bashkëpunojnë me institucionet publike të specializuara për të kryer mbrojtjen, vlerësimin dhe aksesin në pasuritë kulturore.

Neni 7

Ruajtja dhe Mbrojtja e Pasurive Kulturore

1. Ruajtja e pasurive kulturore konsiston në procesin sistematik të kërkimit, studimit, identifikimit, dokumentimit, regjistrimit, konservimit, restaurimit dhe përshtatjes.

2. Mbrojtja e pasurive kulturore konsiston në sistemin e masave të ndërmarra me qëllim sigurimin e ruajtjes së këtyre pasurive për shfrytëzim me interes publik.

3. Ushtrimi i funksioneve të mbrojtjes shprehet edhe nëpërmjet parashikimeve ligjore të cilat synojnë harmonizimin dhe rregullimin e së drejtës dhe praktikës së vlefshme në fushën e trashëgimisë kulturore.

Neni 8

Vlerësimi i Trashëgimisë Kulturore

1. Vlerësimi i trashëgimisë kulturore konsiston në ushtrimin e atyre funksioneve dhe aktiviteteve të cilat kanë si qëllim njohjen dhe promovimin e pasurisë kulturore, si dhe sigurojnë kushtet më të mira të shfrytëzimit publik të pasurive dhe vlerave kulturore për një zhvillim të qëndrueshëm.
2. Vlerësimi i trashëgimisë kulturore kryhet në forma që garantojnë dhe nuk vështirësojnë mbrojtjen dhe ruajtjen e pasurive kulturore.
3. Vlerësimi i trashëgimisë kulturore të peizazhit përfshin gjithashtu rikualifikimin e ndërtesave dhe siteve të rrënuara ose rivlerësim i vlerave të reja ose të integruara të peizazhit.
4. Shteti nxit dhe mbështet pjesëmarrjen e subjekteve private, individualisht apo të organizuar, sipas formave të parashikuara ligjore, në vlerësimin e trashëgimisë kulturore.
5. Shteti krijon entitete më qëllim vlerësimin/administrimin e vlerave të trashëgimisë kulturore duke përdorur praktikatat me të mira botërore.

Neni 9

Politikat mbi Trashëgiminë Kulturore

1. Politikat shtetërore në fushën e Trashëgimisë kulturore udhëhiqen nga Këshilli i Ministrave. Këto politika zbatohen nga Ministria përgjegjëse për Trashëgiminë Kulturore në ndërveprim me institucionet e tjera të qeverisjes qendrore dhe ato vendore si dhe shoqëria civile.
2. Qëllimet strategjike të administrimit, ruajtjes dhe mbrojtjes së pasurive kulturore parashikohen në strategjinë kombëtare mbi kulturën, të hartuar nga ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore pas konsultimit publik me institucionet kulturore, shkencore, bashkësitë fetare dhe shoqërinë civil.
3. Këshilli i Ministrave:
 - a) miraton plane për ruajtjen, mbrojtjen dhe administrimin e pasurive kulturore të paluajtshme;
 - b) krijon institucione dhe ente publike me propozim të Ministrisë përgjegjëse për Trashëgiminë Kulturore;
 - c) miraton kalimin në administrim të pasurive kulturore sipas parashikimeve të këtij ligji;
 - d) deklaron pasuritë kulturore të paluajtshme të grupuara sipas parashikimeve të këtij ligji;
 - e) krijon, mbyll dhe riorganizon muze publik në RSH;
 - f) cdo funksion tjetër i parashikuar në këtë ligj

Neni 10

Politikat mbi pasuritë kulturore të klasifikuara me “rëndësi universale” dhe me “rëndësi kombëtare”

1. Me propozim të Ministrisë përgjegjëse për Trashëgiminë Kulturore dhe miratim të Këshillit të Ministrave :

- a) Pasuritë kulturore të paluajtshme me vlera arkeologjike, pasuria e paluajtshme e cila gëzon statusin “*rëndësi universale*” ose “*rëndësi kombëtare*”, pronë shtetërore, mund t’i kalohen në administrim institucioneve publike qendrore, pushtetit vendor, entiteteve të themeluara prej tyre, me qëllim miratimin dhe vlerësimin dhe kryerjen e aktiviteteve përkatëse konservuese dhe mbrojtëse të vlerave kulturore. Në zbatim të vendimit të Këshillit të Ministrave, Ministri për trashëgiminë kulturore lidh marrëveshjen, e cila rregullon të drejtat dhe detyrimet e palëve gjatë kohëzgjatjes së zbatimit të saj, e cila miratohet nga Këshilli i Ministrave dhe ratifikohet në Parlament.
- b) Pasuria e paluajtshme private, e cila gëzon statusin “*rëndësi universale*” ose “*rëndësi kombëtare*”, e deklaruar ose regjistruar në zbatim të parashikimeve të këtij ligji, mund të kompensohet/shkëmbehet me një pronë shtetërore me vlerë ekonomike të njëjtë ose me të drejta të tjera pasurore. Në zbatim të vendimit të Këshillit të Ministrave, Ministri për trashëgiminë kulturore lidh me pronarin marrëveshjen e shkëmbimit.

2. Aktivitetet përkatëse ruajtëse dhe mbrojtëse të pasurive kulturore të paluajtshme sipas pikës 1/(a) të këtij neni, si dhe çdo aktivitet tjetër shkencor, kulturor, arsimor si dhe aktivitetet e lidhura me turizmin do të kryhen në përputhje me parashikimet e këtij ligji dhe ligjeve të tjera sektoriale.

3. Në zbatim të vendimit të Këshillit të Ministrave, përmendur në pikën 1 të këtij neni, prona kalohet nëpërmjet një formati dhe procedure standard, të miratuar paraprakisht me udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

4. Pasuria kulturore e paluajtshme e kaluar në administrim sipas pikës 1(a) të këtij neni nuk mund të përdoret për qëllime të ndryshme, apo administrohet nga subjekte të ndryshme nga ato të përcaktuara në aktin e kalimit.

5. Në rast shkeljeje, mospërmbyshje e çdo parashikimi të marrëveshjes ose keqadministrim të pasurisë kulturore, të konstatuara nga Inspektorati kombëtar i kujdesit për Trashëgiminë Kulturore ose institucionet e specializuara, kjo marrëveshje zgjidhet sipas procedurës së parashikuar në të.

6. Të ardhurat e krijuara nga administrimi i pasurisë kulturore sipas pikës 1 (a) administrohen nga entiteti që administron pasurinë me qëllim kryerjen e shpenzimeve/investimeve për ruajtjen dhe mbrojtjen e pasurive kulturore.

Neni 11

Funksioni i institucioneve publike

1. Shteti shqiptar merr përsipër ruajtjen, mbrojtjen, vlerësimin dhe administrimin e trashëgimisë kulturore, në zbatim të nenit 59 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

2. Autoritetet shtetërore qendrore dhe njësitë e qeverisjes vendore bashkërendojnë punën, koordinojnë, harmonizojnë dhe integrojnë aktivitetet me qëllim sigurimin e ruajtjes,

mbrojtjes, vlerësimit dhe administrimit të trashëgimisë kulturore, si dhe krijojnë kushtet për aksesin e tyre nga publiku.

3. Shteti siguron marrjen e masave për ruajtjen e trashëgimisë kulturore në rastet e fatkeqësive natyrore dhe konflikteve të armatosura. Këto masa ruajtëse propozohen nga Ministri përgjegjës për Trashëgiminë Kulturore, Ministri përgjegjës për mbrojtjen dhe Ministri përgjegjës për punët e Brendshme dhe miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 12

Funksionet e Ministrisë përgjegjëse për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore

1. Për të garantuar ushtrimin uniform të funksioneve të ruajtjes, mbrojtjes, vlerësimit dhe administrimit të pasurive kulturore, në zbatim edhe të nenit 59 të Kushtetutës, këto funksione ushtrohen nga Ministria përgjegjëse për Trashëgiminë Kulturore.

2. Ministria ushtron këto funksione vetë ose nëpërmjet institucioneve të specializuara të fushës, në bashkëpunim me njësitë e qeverisjes vendore dhe institucione të tjera shtetërore dhe private, bashkëpunim që arrihet nëpërmjet marrëveshjeve apo formave të bashkëpunimit të parashikuara në këtë ligj dhe në akte të tjera ligjore.

3. Ministria ushtron funksionet e mbrojtjes për pasuritë kulturore në pronësi shtetërore edhe pse mund t'u jenë huazuar apo dhënë në përdorim enteve apo subjekteve të ndryshme nga Ministria. Në ushtrim të këtij funksioni Ministria përgjegjëse monitoron dhe vlerëson periodikisht veprimet e subjekteve në administrim të pasurive kulturore dhe rekomandon autoritetit kontraktor vazhdimin apo ndërprerjen e marrëdhënies juridike me subjektin privat apo publik. Rregullat e monitorimit përcaktohen me udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe botohen në Fletoren Zyrtare.

4. Në ushtrim të funksioneve të parashikuara me këtë ligj, Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore me iniciative apo me kërkesë të partnerëve strategjike themelon entitete të cilat kanë si qëllim vlerësimin dhe rijetëzimin e pasurive kulturore. Rregullat e administrimit të pasurive kulturore dhe funksionimi i këtyre enteve rregullohet me akt të veçantë. Titulli i pronës së pasurive kulturore i mbetet shtetit në çdo rast.

5. Ministria e Kulturës në bashkëpunim me QKVTAP merr masa dhe krijon kushte lehtësuese për promovimin e vlerave të trashëgimisë kulturore jomateriale jashtë kufijve të vendit të grupeve apo bartësve popullorë për pjesëmarrje në turne, festivale apo takime ndërkombëtare të kësaj fushe.

Neni 13

Kompetencat e Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore

Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore:

1. Harton dhe propozon miratimin e strategjisë kombëtare të kulturës;
2. Propozon për futjen e vlerave të paluajtshme kulturore në listën e Trashëgimisë Botërore;
3. Deklaron “*pasuri kulturore*” të vlerës kulturore të paluajtshme dhe “*thesare kombëtare*” për vlerat kulturore të luajtshme;

4. Akordon licencat për veprimtaritë arkeologjike në vend;
5. Akordon licenca për riprodhimin e vlerave kulturore;
6. Akordon licenca për subjektet private për projektim, zbatim, mbikëqyrje, kolaudim të punimeve në objektet pasuri kulturore;
7. Akordon licenca për ekspert vlerësues të pasurive kulturore të luajtshme dhe të paluajtshme;
8. Akordon licenca për subjektet tregtare të pasurive kulturore të luajtshme dhe të paluajtshme;
9. Akordon licencat e eksportit në pajtim me rregulloren e Këshillit Europian Nr.116/2009, “*Mbi eksportin e mallrave*”, datë 18 dhjetorit 2008, referuar në vazhdim si “*Rregullorja 116/2009*”, dhe licencat e eksportit të përkohshëm, për vlerat kulturore të luajtshme;
10. Akordon leje për prezantimin e vlerave kulturore në ekspozita kombëtare e ndërkombëtare;
11. Akordon leje dhe autorizime sipas parashikimeve të këtij ligji;
12. Lidh kontratat dhe miraton planet për ruajtjen dhe menaxhimin e vlerave të paluajtshme kulturore;
13. Ndjek zbatimin e kontratave të rijetëzimit, në përputhje me këtë ligj;
14. Koordinon, organizon dhe mbikëqyr aktivitetet që lidhen me:
 - a) kthimin e vlerave kulturore të luajtshme (thesare kombëtarë), të eksportuara në mënyrë të paligjshme;
 - b) mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, lidhur me historinë shqiptare dhe kulturën jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë;
 - c) monitorimin e vlerave të paluajtshme kulturore;
 - d) metodologjinë dhe përcaktimin e rregullave për ruajtjen e vlerave të paluajtshme kulturore dhe mjedisin e tyre;
15. Koordinon:
 - a) termat e referencës për planet e projektimit, ruajtjes dhe planet menaxhuese, skemat e ndarjes, planet dhe ndryshimet e tyre, rregullat dhe normat e tyre specifike, dhe projektet e zhvillimit, në respekt me vlerat kulturore të paluajtshme të vetme dhe të grupit, brenda kufijve të tyre dhe zonat e ruajtura sipas rasteve të përcaktuara si më poshtë;
 - b) termat e referencës për projektimin e ndërtesave muze dhe ekspozita të përhershme të saj;
 - c) projektet e zhvillimit për ndërtimin dhe vendosjen e monumenteve, strukturat monumentale-dekorative dhe elementet në/nga hapësirat publike, në zonat urbane dhe jo urbane, si dhe mënjanimin ose heqjen e tyre.
16. Ka përgjegjësinë e administrimit të pronave publike me vlerat kulturore;
17. Kryen funksionet e sekretariatit teknik të Këshillit Kombëtar të Menaxhimit të Pasurive Kulturore;
18. Ushtron çdo kompetencë tjetër të përcaktuara nga ligji.

Neni 14

Njësitë e Qeverisjes Vendore në mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore

1. Njësitë e qeverisjes vendore, bashkëpunojnë me Ministrinë në ushtrimin e funksioneve të ruajtjes dhe mbrojtjes, sipas parashikimeve të këtij ligji.
2. Funksionet e ruajtjes dhe mbrojtjes të parashikuara në këtë ligj, të cilat kanë si objekt dorëshkrime, autografe, korrespondenca, libra të shtypur para vitit 1500, koleksione bibliotekare si dhe libra të tjerë, vula dhe gdhendje të cilat nuk i përkasin pushtetit qendror, ushtrohen nga pushteti vendor në baze të marrëveshjeve specifike me Ministrinë.
3. Mbështetur në marrëveshje specifike të parashikuara në pikën 2 të këtij neni, njësitë e qeverisjes vendore mund të ushtrojnë funksionet e ruajtjes dhe të mbrojtjes edhe për harta gjeografike, partitura muzikore, fotografi, pelikula dhe materiale të tjera audiovizive që nuk i përkasin shtetit.
4. Përveç parashikimeve në pikën 3, mund të identifikohen mënyra të tjera koordinimi dhe bashkëpunimi me Ministrinë dhe pushtetin vendor në fushën e mbrojtjes së pasurive kulturore.
5. Funksionet administrative dhe mbrojtja e pasurive kulturore të peizazhit ushtrohen nga pushteti qendror dhe bashkitë, në zbatim të dispozitave të Pjesës së Katërt të këtij ligji, duke siguruar një qeverisje uniforme dhe të përshtatshme me synimet që kërkohen të arrihen.
6. Në lidhje me ushtrimin e funksioneve nga pushteti vendor, sipas parashikimeve të paragrafëve 2, 3, dhe 4 Ministria ushtron kompetencat e ruajtjes dhe mbrojtjes si dhe të ndërhyrjes zëvendësuese, në raste mosveprimi të vazhdueshëm ose veprimi jo përmbyllës.

Neni 15

Trashëgimia Kulturore me interes fetar

1. Bashkësitë fetare të regjistruara me ligj i propozojnë Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore regjistrimin e vlerave kulturore të rëndësishme në përputhje me dispozitat e këtij ligji.
2. Autoritetet, sipas pikës 1 të këtij neni, në konsultim me Ministrin përgjegjës për trashëgiminë kulturore, miratojnë rregullat për administrimin e vlerave kulturore nga ana e tyre, si dhe ngrenë organe për administrimin, në përputhje me objektivin, për ruajtjen e tyre.
3. Para 30 qershorit të çdo viti, bashkësitë fetare të regjistruara i paraqesin Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore një raport mbi aktivitetet e tyre për ruajtjen e vlerave kulturore gjatë vitit paraardhës.
4. Institucionet publike qendrore dhe vendore, në bashkëpunim me bashkësitë fetare, sigurojnë ushtrimin e nevojave/funksioneve të kultit, në pasuritë kulturore me interes fetar, në pronësi të këtyre të fundit.

Neni 16

Shprehje të identitetit kulturor kolektiv

1. Shfaqjet e identitetit kulturor kolektiv, të përfshira në konventat e UNESCO-s për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore jomateriale, si dhe për mbrojtjen dhe promovimin e identitetit kulturor, të miratuara në Paris, respektivisht në 3 Nëntor 2003 dhe 20 Tetor 2005, janë pjesë e dispozitave të këtij ligji nëse prezantohen si dëshmi materiale dhe përmbushin kushtet për zbatimin e parashikimeve të nenit 51 të këtij ligji.
2. Vlera e krijuara nga pakicat kombëtare dhe linguistike në Shqipëri konsiderohen si pjesë të trashëgimisë kulturore jo materiale.
3. Në çdo rast, dispozitat e këtij ligji do të interpretohen se garantojnë ruajtjen, respektimin dhe vlerësimin e trashëgimisë kulturore jomateriale.

Neni 17

Lista përfaqësuese e dukurive kulturore jomateriale të UNESCO-s

1. Ministria ndërmerr nisma për njohjen në nivel ndërkombëtar të vlerave kulturore jomateriale si edhe për regjistrimin e këtyre vlerave në Listën përfaqësuese të dukurive jomateriale të UNESCO-s.
2. KKTKJ miraton propozimet për regjistrimin e këtyre dukurive mbështetur në kriteret e parashikuara nga Konventa e UNESCO-s, *“Për ruajtjen e vlera kulturore jomateriale”*, Paris 2003.

Neni 18

Fondi publik për ruajtjen e vlerave kulturore jomateriale dhe financimi i veprimtarive të fushës.

1. Për të siguruar ruajtjen e vlerave kulturore jomateriale, krijohet fondi financiar publik, si pjesë përbërëse e buxhetit vjetor të Ministrisë.
2. Ky fond administrohet sipas rregullave të përcaktuara me Udhëzim të Ministrit pas miratimit nga KKTKJ.
3. Financimi i veprimtarive kulturore të kësaj fushe të trashëgimisë kulturore, nuk i nënshtrohet rregullave për prokurimin publik.
4. Masa dhe kriteret e shpërblimit artistik për veprimtari dhe aktivitete të fushës së vlerave jomateriale përcaktohen me Udhëzim të Ministrit pas miratimit nga KKTKJ.
5. Pjesë e këtij fondi financiar mund të jenë edhe financime të ndryshme nga vendi apo të huaja për këtë qëllim, të cilat burojnë në mënyrë të ligjshme nga organizata publike apo private ose persona fizikë.

Neni 19

Fondi publik për ruajtjen e vlerave kulturore materiale dhe financimi i veprimtarive të fushës

1. Për të siguruar ruajtjen e vlerave kulturore materiale, krijohet Fondi Kombëtar i Kujdesit të Trashëgimisë Kulturore në formën e një fondi financiar publik konkurrues që mbështet politikën kombëtare të mbrojtjes, ruajtjes dhe zhvillimit të trashëgimisë kulturore.
2. Ky fond financohet nga zëri “*Fondi i Rajoneve për trashëgiminë Kulturore*”. Sekretariati i nënprogramit trashëgimia kulturor të FZHR ndodhet pranë ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore.
3. Financimi i veprimtarive kulturore të kësaj fushe të trashëgimisë kulturore, nuk i nënshtrohet rregullave për prokurimin publik dhe zbatohen dispozitat e këtij ligji.
4. Pjesë e këtij fondi financiar janë edhe të ardhurat e krijuara nga vendet e artit dhe kulturës në kuptim të këtij ligji si dhe muzetë. Janë pjesë e këtij fondi edhe financime të vendit apo të huaja për këtë qëllim, të cilat burojnë në mënyrë të ligjshme nga organizata publike apo private ose persona fizikë.

Neni 20

Financimi dhe masat fiskale për trashëgiminë kulturore

1. Fondet për hulumtimin, dokumentimin, përzgjedhjen, mbrojtjen, konservimin, restaurimin, administrimin, ekspozimin, prezantimin dhe përhapjen e trashëgimisë kulturore sigurohen nga Buxheti i Shtetit si dhe përmes burimeve financiare të autoriteteve vendore dhe çdo burim tjetër vendor dhe ndërkombëtar qoftë ai donacion ose sponzorim.
2. Buxheti i shtetit mbi trashëgiminë kulturore përdoret për mbulimin e veprimeve në lidhje me trashëgiminë kulturore në pajtueshmëri me këtë ligj.
3. Këshilli Kombëtar i Menaxhimit të Pasurive Kulturore vlerëson projektet e propozuara të parashtruara nga institucionet e fushave përkatëse, ndërsa Ministria është përgjegjëse për miratimin dhe zbatimin e këtyre projekteve në baza proporcionale nga buxheti i saj.
4. Subjektet pronarë të pasurive kulturore të paluajtshme nën mbrojtje të përkohshme ose të përhershme, për kohën në të cilën deklarohet mbrojtja, përjashtohen nga pagesa e taksës mbi pasurinë e paluajtshme sipas parashikimeve ligjore mbi sistemin e taksave vendore.
5. Çdo investim me qëllim konservimi dhe restaurimi në trashëgiminë kulturore të mbrojtur, nga personat juridikë ose fizikë, shumat e të cilave janë të konfirmuara dhe aprovuara nga Institucioni kompetent, lirohet nga detyrimi për tatimin në burim deri në vlerën e shumës së investuar nëse kjo nuk është rregulluar ndryshe me ndonjë ligj tjetër në fuqi dhe konsiderohen shpenzime të njohura në kuptim të legjislacionit në fuqi mbi sistemin e taksave në Republikën e Shqipërisë.
6. Subjektet pronarë të pasurive kulturore të paluajtshme në pronësi private që është e lejuar për akses për publikun, përjashtohen nga pagesa e taksës mbi kalimin e pronësisë së pasurisë së paluajtshme sipas parashikimeve ligjore mbi sistemin e taksave vendore.
7. Aktivitete tregtare që ushtrohen në pasuritë kulturore të paluajtshme veças apo të grupuara në rast të mbylljes së aktivitetit për më shumë se 90 ditë paguajnë një tarifë vlera e së cilës përcaktohet me udhëzim përbashkët të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe ministrit përgjegjës për financat.

8. Tarifat në kuptim të këtij neni mblidhen nga inspektorati kombëtar i TK ose pushteti vendor i autorizuar sipas marrëveshjes me Ministrinë përgjegjëse dhe administrohet nga Fondi kombëtar i Trashëgimisë Kulturore me qëllim financimin e aktiviteteve ruajtëse dhe mbrojtëse të pasurive kulturore.

9. Të ardhurat e krijuara nga ofrimi i shërbimeve dhe përdorimi i pasurive kulturore dhe vlerave në administrim të institucioneve të specializuara; nga muzetë publikë dhe vendet e artit dhe kulturës janë të ardhura dytësore dhe shkojnë në favor të fondit të trashëgimisë kulturore të parashikuar në nenin 19 të këtij ligji.

10. Të ardhur e krijuara nga veprimtarive e fondacioneve të posaçme dhe e fondacioneve të krijuara në baze të këtij ligji rregullohen me marrëveshjen e rregullimit të marrëdhënies së fondacionit me institucionin publik sipas parashikimeve të këtij ligji.

KREU II

TË DREJTAT DHE DETYRIMET E PRONARËVE DHE POSEDUESVE TË PASURIVE KULTURORE

Kapitulli I - Pasuritë e paluajtshme

Neni 21

Të drejtat

1. Pronarët dhe poseduesit e pasurive të paluajtshme kulturore kanë të drejtë:

- a) të përfitojnë konsultime, ekspertiza dhe rekomandime nga autoritetet kompetente për ruajtjen dhe mbrojtjen e vlerave kulturore;
- b) të përfitojnë të ardhurat e marra nga biletat e hyrjes, materialeve promovuese, si dhe riprodhimet e vlerës kulturore në formë fotografike, kompjuterike, video ose me çdo mjet tjetër riprodhimi në përputhje në përputhje me dispozitat e këtij ligji;
- c) të aplikojnë për mbështetje në kuadër të programeve të financuara përmes buxheteve të qeverisjes qendrore apo vendore ose burime të tjera për qëllime të kryerjes së emergjencës ose të konsolidimit, konservimit dhe restaurimit e nevojshëm për mbrojtjen e vlerës kulturore;
- d) Të marrin ndihmë monetare ose të tjera dhe dhurata nga persona dhe institucione të veçanta.

Neni 22

Detyrimet

1. Pronarët dhe poseduesit e pasurive të paluajtshme kulturore:

- a) kujdesen për të ruajtur dhe mbajtur në gjendje të mirë pasuritë kulturore duke respektuar dispozitat e këtij ligji dhe akteve nënligjore të nxjerra në zbatim të tij;
- b) informojnë institucionet e specializuara të trashëgimisë kulturore, inspektoratin përgjegjës për kujdesin ndaj trashëgimisë kulturore dhe autoritetet e qeverisjes vendore për çdo dëmtim, zbulim, apo çdo veprim të parashikuar në këtë ligj;

- c) koordinohen në zbatim të parashikimeve të këtij ligji për hartimin, miratimin e projekteve të ndërhyrjeve dhe zbatimin e punimeve me institucionet e specializuara të trashëgimisë kulturore;
- d) bashkëpunojnë me institucionet të qeverisjes qendrore dhe vendore për ushtrimin e të drejtave të tyre dhe zbatimin me efikasitet të detyrimeve që lindin nga ky ligj dhe aktet nënligjore.
- e) paraqesin dokumentacionin e nevojshëm vënë në dispozicion pasurinë për verifikim dhe për të siguruar mbështetjen e autoritetet përkatëse në ushtrimin e kompetencave të tyre të përcaktuara me ligj;
- f) ofrojnë akses për publikun në rastet e parashikuara në këtë ligj,
- g) sigurojnë akses të lire dhe akses me pagesë për publikun në lidhje me vlerat kulturore të paluajtshme për qëllime kërkimore, me kusht që kjo të mos dëmtojë interesat legjitime të pronarit ose poseduesit.

2. Në rast të shkatërrimit të pasurisë kulturore për arsye të mospërbushjes së detyrimeve të tyre si pronarë, poseduesit e pasurisë kulturore detyrohen ta rivendosin atë në formën e saj origjinale, me parametrat e saj origjinale hapësinore, tiparet arkitektonike dhe artistike, brenda një afati kohor që do të përcaktohet në kushtet e lejes së ndërhyrjes.

3. Pronarët, poseduesit e pasurive të paluajtshme në të cilën një vend arkeologjik ose një objekt është zbuluar, ose ka të dhëna të ekzistencës së një vendi të tillë apo objekti, detyrohet të zbatojnë udhëzimet e parashikuara në këtë ligj dhe aktet nënligjore përkatëse.

4. Pronarët, poseduesit e pasurive të paluajtshme në të cilat një vlerë e paluajtshme arkeologjike është ruajtur dhe shfaqet, sigurojë akses publik në përputhje me parashikimet e këtij ligji.

Neni 23

Detyrimi për njoftim dhe kryerjen e ndërhyrjeve ruajtëse dhe mbrojtëse

1. Në rast të paraqitjes së rrethanave të rrezikut të dëmtimit të një pasurie kulturore të paluajtshme ose shkatërrimit të saj, pronari, poseduesi i pasurisë së paluajtshme përkatëse, në bashkëpunim me DRTK dhe institucionet e tjera të specializuara, ndërmerren hapa të menjëhershëm për të siguruar pasurinë kulturore sipas parashikime të këtij ligji.

2. Në rastin e mosveprimit nga ana e pronarit, poseduesit të pasurisë kulturore dhe kryerjes nga ana e shtetit të projektimit dhe zbatimit të ndërhyrjeve ruajtëse dhe mbrojtëse, me fonde publike apo të siguruara nga partnerët e saj, një barrë ligjore e barabartë me vlerën e certifikuar të shpenzimit vendoset mbi pronën kulturore për të siguruar arkëtueshmërinë e shpenzimeve të bëra. Të drejtat e pronarit dhe poseduesit sigurohen nëpërmjet zbatimit të procedurave të parashikuara në këtë ligj.

Kapitulli II

Pronarët dhe përdoruesit e pasurive të luajtshme

Neni 24

Të drejtat

1. Personat fizikë dhe juridikë të cilët janë pronarë ose posedues të koleksioneve ose të pasurive të veçanta të luajtshme kulturore të regjistruara në përputhje me dispozitat e këtij ligji kanë të drejtë:

- b) të kërkojnë ofrimin e konsultimeve, ekspertizën dhe rekomandimet nga ana e autoriteteve kompetente për ruajtjen e vlerave kulturore;
- c) të ofrojnë pasuritë për ruajtje të përkohshme në një muze, ku pronarët ose përdoruesit nuk janë në situatë për të siguruar ruajtjen e sigurt dhe të duhur për arsye që nuk varen prej tyre;
- d) të shfaqin pasuritë kulturore përkohësisht në muzetë publik dhe privatë, në zbatim të marrëveshjeve paraprake me shkrim;
- e) të kërkojnë kompensim për ekspozimin e pasurisë kulturore në ekspozita kombëtare e ndërkombëtare;
- f) të aplikojnë për mbështetje financiare me qëllim ruajtjen e pasurisë kulturore në kuadrin e programeve kombëtare dhe ndërkombëtare;
- g) të kërkojnë ndihmë nga organet kompetente për rikthimin e pasurive kulturore në rast të vjedhjes ose trafikimit të paligjshëm;
- h) të kërkojnë përfitime nga zbatimi i përjashtimeve të parashikuara në nenin 20 të këtij ligji.

3. Pronari i një objekti të lidhur me një koleksion apo koleksione nëse i ndryshëm nga pronari i koleksionit ka të drejtë të:

- a) kërkojnë vlerësim shkencor pranë komisionit të vlerësimit të IKRTK sipas tarifave të miratuara me akt nënligjor;
- b) depozitojë për ruajtje, pa pagesë, objektin e lidhur me koleksionin apo koleksionet pranë muzeut që posedon koleksionin ose në pamundësi nga ky i fundit në një muze publik pas miratimit nga ana e KKM;
- c) t'i kërkojë muzeut që posedon koleksionin udhëzime të specializuara në lidhje me ruajtjen profesionale të objektit/eve.
- d) të bëjë të disponueshëm për publikun objektin e lidhur me koleksionin;

Neni 25

Detyrimet

1. Personat juridikë dhe fizikë të cilët janë pronarët ose poseduesit e koleksioneve apo pasurive kulturore të veçanta kulturore të luajtshme kanë këto detyrime:

- a) Të ruajnë pasurinë kulturore me shpenzimet e tyre dhe në mirëbesim, si dhe të përmbushin udhëzimet e dhëna për ruajtjen e tyre dhe sigurinë e tyre;
- b) Të sigurojnë akses dhe të ndihmojnë autoritetet mbikëqyrëse në ushtrimin e kompetencave të tyre ligjore;
- c) Të informojnë autoritetet kompetente në rast dëmtimi;
- d) Të bashkëpunojnë me IKRTK për identifikimin, regjistrimin, katalogimin dhe përditësimin e të dhënave në regjistrin kombëtar të pasurive kulturore të luajtshme;

- e) Pronari i një objekti të lidhur për koleksion apo koleksione të regjistruara sipas parashikimeve të këtij ligji janë të detyruar të mbrojnë këtë pasuri kundër dëmit, zhvlerësimit dhe vjedhjes.

KREU III

INSTITUCIONE TË SPECIALIZUARA

NË FUSHËN E TRASHËGIMISË KULTURORE

Neni 26

Sistemi kombëtar për kujdesin ndaj trashëgimisë kulturore

1. Sistemi kombëtar për kujdesin ndaj trashëgimisë kulturore përfshin autoritetet shtetërore qendrore, autoritetet e qeverisjes vendore për pronat që ato i kanë në pronësi dhe administrim, institucionet e specializuara sipas parashikimeve të këtij ligji, si dhe bashkësitë fetare të regjistruara me ligj.
2. Autoritetet e parashikuara në pikën 1 të këtij neni kryejnë aktivitetet e tyre në bashkëpunim me Akademinë e Shkencave të Republikës së Shqipërisë, institucionet përgjegjëse për arsimin e lartë, sindikatat, shoqatat profesionale dhe organizata të tjera jofitimprurëse.
3. Autoritetet nën pikat 1 dhe 2 kryejnë aktivitetet e tyre në përputhje me objektivat e këtij ligji dhe me strategjinë kombëtare të kulturës të miratuar me Vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 27

Inspektorati Kombëtar përgjegjës për Trashëgiminë Kulturore

1. Inspektorati Kombëtar përgjegjës për Trashëgiminë Kulturore ngrihet pranë Inspektoratit Kombëtar të Mbrojtjes së Territorit si një njësi e specializuar e fushës.
 - a) inspektimin e ecurisë së gërmimeve arkeologjike në tokë dhe ato nënujore;
 - b) zbatimin e masave mbrojtëse mbi pasurive kulturore të paluajtshme në të gjithë territorin kombëtar;
 - c) zbatimin e masave ruajtëse të vlerave kulturore në pasuritë e luajtshme dhe të paluajtshme fonde muzeore; fonde të arkivave; fonde të bibliotekave dhe çfarëdolloj fondi tjetër;
 - d) zbatimin e masave të ruajtjes dhe mbrojtjes, cilësinë e punimeve të restaurimit të pasurive kulturore të luajtshme dhe të paluajtshme;
 - d) zbatimin e parashikimeve të kontratave të koncesionit nga autoritete të ndryshme shtetërore, të marrëveshjeve të administrimit; marrëveshjeve të rijetëzimit; marrëveshjeve të përdorimit e çdo lloj forme tjetër të marrëveshjeve të Ministrisë përgjegjëse të trashëgimisë kulturore me institucione publike dhe private;
 - e) zbatimin e masave mbrojtëse të vlerave kulturore bibliografike dhe letrare që mbahen në biblioteka dhe arkiva, dorëshkrime, artikuj të arkivit dhe librat e vjetër të shtypura;
 - f) zbatimin e masave për regjistrimin e pasurive kulturore pranë IKRTK;

- g) zbatimin e procedurave të qarkullimit kombëtar dhe ndërkombëtar të certifikuar të pasurive kulturore të luajtshme;
- h) ligjshmërinë e transaksioneve që përfshijnë vlerat e luajtshme kulturore;
- i) çdo funksion tjetër të parashikuar në këtë ligj.

2. Inspektorati përgjegjës për Trashëgimisë Kulturore ushtron kontroll në përputhje me zbatueshmërinë e dispozitave të këtij ligji dhe lëshon dokumentacionin përkatës në lidhje me:

3. Inspektorati përbëhet nga një zyrë qendrore dhe degë territoriale. Kompetencat e inspektorateve në degët territoriale ushtrohen në territoret e fushës së veprimit të DRTK-ve.

4. IKMT, DRTK, Ministria dhe institucionet e specializuara në kuptim të këtij ligji ofrojnë logjistikë, kushtet organizative dhe teknike për punën e inspektorëve.

5. Struktura, mënyra e organizimit dhe funksionimit të zyrës qendrore dhe degëve territoriale përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave dhe i nënshtrohet ligjit të nëpunësit civil dhe ligjit mbi Inspektimin në Republikën e Shqipërisë.

Neni 28

Institucione të specializuara

1. Institucione të specializuara në fushën e trashëgimisë kulturore janë:

- a) Instituti Kombëtar i Trashëgimisë Kulturës, në vijim IKTK;
- b) Agjencia Kombëtare e Shërbimit Arkeologjik, në vijim AKSHA;
- c) Instituti Kombëtar i Regjistrimit të Trashëgimisë Kulturore në vijim IKRTK;
- d) Drejtoritë Rajonale të Trashëgimisë Kulturore në vijim DRTK;
- e) Qendra Kombëtare e Veprimtarive Tradicionale dhe Ansamblit Popullor në vijim QKVTAP;
- f) Arkivi Qendror Shtetëror i Filmit në vijim AQSHF;
- g) Biblioteka Kombëtare Shqipërisë në vijim BKSH;
- h) Arkiva e Shtetit;
- i) Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe i Studimit të Arteve në vijim IAKSA;
- j) Instituti i Arkeologjisë në vijim IA.

2. Funksionimi dhe mënyra e zhvillimit të veprimtarisë së institucioneve të specializuara, parashikuar në pikën 1 gërma a, b, c, d, e, përcaktohen me Vendim të Këshillit të Ministrave. Struktura dhe organika e tyre miratohet me Urdhër të Kryeministrit.

Neni 29

Instituti Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore (IKTK)

1. Instituti Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore, më poshtë referuar si IKTK, është institucion kombëtar i specializuar shkencor, në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, me seli në qytetin e Tiranës.

2. IKTK, ushtron veprimtarinë e tij në fushën e trashëgimisë kulturore materiale, me qëllim gjurmimin, hulumtimin, studimin, projektimin, konservimin, restaurimin, mbikëqyrjen, kolaudimin, promovimin, publikimin e trashëgimisë kulturore materiale.

1. IKTK, për të kryer funksionet e veta, monitoron dhe bashkërendon punën me Drejtoritë Rajonale të Trashëgimisë Kulturore, bashkëpunon me institucionet e qeverisjes vendore, subjekte publike dhe private, shqiptare apo të huaja në fushën e trashëgimisë kulturore materiale.

4. IKTK:

- a) Asiston Ministrin në ushtrimin e kompetencave të tij për zbatimin e politikave qeveritare në fushën e trashëgimisë kulturore materiale;
- b) Propozon ndryshime në legjislacionin për trashëgiminë kulturore materiale;
- c) Zbaton Konventat Ndërkombëtare të ratifikuara në Republikën e Shqipërisë në fushën e trashëgimisë kulturore material, si dhe propozon mënyrën e aplikimit të këtyre konventave në legjislacionin kombëtar;
- d) Bashkërendon punën për zbatimin e Konventës së Trashëgimisë Botërore në pasuritë kulturore kombëtare me rendësi universale;
- e) Gjurmon, hulumton, studion dhe përgatit vlerësime paraprake dhe gjithëpërfshirëse, për deklarimin e interesit kulturor dhe dhënien e statusit të mbrojtjes;
- f) Harton dhe propozon standarde dhe kritere për gjurmimin, evidentimin, ruajtjen, mbrojtjen, konservimin dhe restaurimin e trashëgimisë kulturore materiale;
- g) Harton projekte konservimi, restaurimi vlerësimi, terma reference, projekte të tjera në fushën e trashëgiminë kulturore materiale; dhe bashkërendon punën për zbatimin e tyre në nivel kombëtar dhe vendor;
- h) Harton në bashkëpunim me institucione të qeverisjes vendore, partnerë publik dhe privat, vendas dhe të huaj plane menaxhimi;
- i) Kryen punime konservimi dhe restaurimi në pasuritë kulturore të luajtshme;
- j) Kryen kontrollin teknik, mbikëqyr dhe kolaudon punimet në pasuritë kulturore materiale;
- k) Mirëmban arkivin teknik kombëtar të vlerave kulturore material;
- l) Harton, publikon dhe përditëson një sistem informacioni digjital dhe hartë në lidhje me trashëgiminë kulturore material të paluajtshme;
- m) Mban një regjistër publik të vlerave kulturore material;
- n) Mban një regjistër të subjekteve të licencuara për hartimin e projekteve dhe kryerjen e punimeve në pasuritë kulturore materiale;
- o) Mban një regjistër kombëtar të lejeve për ndërhyrjet në pasuritë kulturore materiale;
- p) Harton dhe mban regjistrin e ekspertëve vlerësues të pasurive kulturore të paluajtshme;
- q) Harton dhe përditëson listën e qendrave të restaurimit dhe konservimit të autorizuara të kryejnë restaurimin dhe konservim të pasurive kulturore të luajtshme;
- r) kryen çdo funksion tjetër të parashikuar me ligj.

5. Pranë IKTK, funksionon “Qendra Rajonale për konservim dhe restaurim e Evropës Juglindore” (QRKREJ) me funksione si më poshtë.

- a) QRKREJ formon dhe përditëson njohuritë e restauratorëve dhe të subjekteve të licencuara në përputhje me parashikimet e këtij Ligji;

- b) Mënyra e funksionimit, organizimit dhe veprimtaria e QRKREJ përcaktohet me Vendim të Këshillit të Ministrave;
 - c) Harton dhe zbaton programe të kualifikimit të specialisteve në fushën e trashëgimisë kulturore material.
6. IKTK për të kryer funksionet sipas këtij ligji mbledh tarifat sipas normave të përcaktuara nga udhëzimi i përbashkët i Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe Ministrisë përgjegjëse për Financat.

Neni 30 **Agjencia Kombëtare e Shërbimit Arkeologjik**

1. Agjencia Kombëtare e Shërbimit Arkeologjik, më poshtë referuar AKSHA, është institucion kombëtar i specializuar, në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore me seli në qytetin e Tiranës.

2. AKSHA ushtron veprimtarinë e saj në fushën e arkeologjisë parandaluese dhe të shpëtimit; studimit të trashëgimisë arkeologjike, si rrjedhojë e planifikimit urban e territorial, në Republikën e Shqipërisë; harton kriteret e hulumtimeve arkeologjike, shqyrton dokumentacionin teknik në lidhje me to, si dhe kryen mbikëqyrjen e proceseve arkeologjike dhe ecurisë së projekteve zhvillimore, në varësi të vendimeve të organeve vendimmarrëse kolegjiale.

3. AKSHA gjithashtu shtrin kompetencën në fushën e arkeologjisë parandaluese nënujore në Republikën e Shqipërisë në zbatim të ligjit. Pranë AKSHA krijohet sektori i Arkeologjisë Parandaluese Nënujore, në përputhje me funksionin e saj.

4. AKSHA në mbështetje të informacionit të siguruar nga veprimtaria e saj, nga institucionet e specializuara që kryejnë veprimtari të kërkimit arkeologjik, si dhe nga subjektet e licencuara në fushën e arkeologjisë harton, përditëson dhe publikon platformën digjitale për veprimtarinë arkeologjike në Republikën e Shqipërisë.

5. AKSHA në zbatim të detyrave të saj bashkëpunon me DRTK dhe kërkon nga to informacionin e përftuar nga administrimi i territorit sa i takon trashëgimisë kulturore. DRTK-të kanë detyrimin e dhënies së këtij informacioni në mënyrë periodike e të vazhdueshme pranë AKSHA-s.

6. Agjencia Kombëtare e Shërbimit Arkeologjik:

- a) siguron mbarëvajtjen e proceseve arkeologjike, si rrjedhojë e planifikimit urban e territorial, në Republikën e Shqipërisë;
- b) përcakton kriteret e kryerjes së kërkimeve dhe siguron respektimin e mbikëqyrjes së proceseve arkeologjike dhe ecurisë së zbatimit të projekteve zhvillimore;

- c) bashkërendon veprimtarinë e saj me institucionet e tjera të trashëgimisë kulturore riorganizimin, në aspektin muzeor, të trashëgimisë arkeologjike, si dhe siguron pasurimin e fondeve, për ruajtjen e objekteve arkeologjike të luajtshme;
- d) përcakton zonat ku projektet e zhvillimit janë objekt i hulumtimeve arkeologjike para realizimit të tyre;
- e) mban dhe përditëson platformën digjitale për veprimtarinë arkeologjike në Republikën e Shqipërisë, si një regjistër publik i konsultueshëm nga çdo subjekt i interesuar;
- f) asiston Ministrinë në ushtrimin e kompetencave të saj për zbatimin e politikave shtetërore në fushën e ruajtjes dhe mbrojtjes së trashëgimisë arkeologjike në përgjithësi;
- g) koordinon aktivitetet e trashëgimisë kulturore nënujore sipas ligjit nr.10027, dt. 11.12.2008;
- h) propozon mbi bazën e vlerësimeve paraprake dhe gjithëpërfshirëse, deklarin për dhënien e statusit të pasurive kulturore;
- i) i propozon Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore masat për mbrojtjen e vlerave kulturore;
- j) mirëmban arkivin teknike dhe krijon një qendër informacioni;
- k) mban regjistrin e subjekteve të licencuara në fushën e trashëgimisë arkeologjike;
- l) mban një regjistër kombëtar të lejeve për ndërhyrjet në trashëgiminë arkeologjike;
- m) lëshon dokumente dhe kopje të vërtetuar të tyre, ekstrakte të tyre, dhe kopje të arkivës.
- n) kryen çdo funksion tjetër të parashikuar me ligj.

7. Për të kryer funksionet sipas këtij ligji AKSHA mund të mbledhë tarifat sipas normave të përcaktuara nga udhëzimi i përbashkët i Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe Ministrisë përgjegjëse për Financat.

Neni 31 **Drejtoria Rajonale të Trashëgimisë Kulturore (DRTK)**

1. Drejtoria Rajonale të Trashëgimisë Kulturore, më poshtë referuar si DRTK, janë institucione rajonale të specializuara tekniko-administrative në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore.
2. DRTK-të, ushtrojnë veprimtarinë e tyre në fushën e trashëgimisë kulturore, me qëllim gjurmimin, projektimin, konservimin, restaurimin, mbikëqyrjen, kolaudimin, promovimin, publikimin e trashëgimisë kulturore, në territorin që administrojnë.
3. DRTK-të, për të kryer funksionet e tyre, monitorohen dhe koordinohen nga IKTK si njësi përgjegjëse për mbarëvajtjen e DRTK-ve, bashkëpunojnë dhe bashkërendojnë punën me institucionet e qeverisjes vendore, subjekte publike dhe private, shqiptare apo të huaja në fushën e trashëgimisë kulturore.
4. DRTK-të:
 - a) Propozojnë ndryshime në legjislationin për trashëgiminë kulturore.
 - b) Zbatojnë Konventat Ndërkombëtare të ratifikuara në Republikën e Shqipërisë në fushën e trashëgimisë kulturore materiale .

- c) Gjurmojnë dhe përgatitin vlerësime paraprake dhe gjithëpërfshirëse, për deklarimin e interesit kulturor dhe dhënien e statusit të mbrojtjes;
- d) Kryejnë verifikime sistematike për gjendjen e pasurive kulturore në territorin që administrojnë si dhe në bazë të kërkesave të paraqitura;
- e) Në raste të situatave emergjente kur rrezikohet gjendja e pasurive kulturore, kryejnë verifikime dhe marrin masa sipas përcaktimeve të këtij Ligji;
- f) Hartojnë projekte konservimi, restaurimi, vlerësimi, projekte të tjera në fushën e trashëgiminë kulturore dhe bashkërendojnë punën për zbatimin e tyre në nivel rajonal dhe vendor;
- g) Kryejnë punime konservimi dhe restaurimi në pasuritë kulturore në bazë të projekteve të miratuar.
- h) Kryejnë mbikëqyrjen dhe kolaudimin e zbatimit të punimeve në pasuritë kulturore materiale;
- i) Kryejnë çdo funksion tjetër të parashikuar me ligj.

5. Pranë DRTK-ve funksionojnë:

- a) Zyrat rajonale të IKRPK dhe zyrat e eksportit të pasurive kulturore të luajtshme;
- b) Inspektorët rajonalë të Inspektoratit përgjegjës për trashëgiminë kulturore
- c) Njësitë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore jomateriale dhe edukimin nëpërmjet trashëgimisë;

6. DRTK-të për të kryer funksionet sipas këtij ligji mund të mbledhin tarifat sipas normave të përcaktuara nga udhëzimi i përbashkët i Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe Ministrisë përgjegjëse për Financat.

Neni 32

Instituti Kombëtar i Regjistrimit të Trashëgimisë Kulturore

1. Instituti Kombëtar i Regjistrimit të Trashëgimisë Kulturore, më poshtë referuar si IKRTK, është institucion kombëtar i specializuar i Trashëgimisë Kulturore në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore me seli në qytetin e Tiranës.

2. IKRTK, ka për mision: krijimin, ruajtjen dhe përditësimin e Regjistrit Kombëtar të Pasurive Kulturore të hartuar në formë elektronike dhe të shkruar. IKRTK në funksion të përmbushjes së misionit të tij bashkëpunon me institucionet e shtetit shqiptar, policinë dhe doganën si dhe institucionet ndërkombëtare, në luftën kundër trafikimit të Pasurive Kulturore.

3. IKRTK, ka për detyrë themelore: a) regjistrimin, b) katalogimin informatik, c) dokumentimin, d) vlerësimin, e) publikimin, f) promovimin, g) mbikëqyrjen dhe monitorimin e respektimit të të drejtave të pronësisë dhe të lëvizjes të pasurive kulturore kombëtare. Për të kryer funksionet e veta, IKRTK-ja monitoron dhe koordinon punën me njësitë territoriale në fushën e pasurive kulturore, ofron shërbim me organet e administratës shtetërore qendrore, pushtetin vendor, me institucione shkencore, kulturore, apo fetare, me persona fizikë dhe juridikë privatë, për evidentimin, regjistrimin dhe katalogimin e pasurive kulturore.

4. IKRTK ka për kompetencë të:

- a) regjistrojë dhe dokumentojë të gjitha pasuritë kulturore materiale dhe jomateriale si dhe pasuritë e peizazhit në pronësi publike dhe private në territorin e RSH;
- b) hartojë platformën për regjistrimin e të gjitha pasurive kulturore të luajtshme dhe të paluajtshme që ruhen nga rrjeti muzeor i vendit, nga galeritë e artit, personat privatë, institucionet e specializuara lokale e kombëtare dhe komunitetet fetare, për krijimin dhe përditësimin e Regjistrisë Kombëtare të Pasurive Kulturore;
- c) administrojë “Katalogun Kombëtar të Pasurive Kulturore” përmes Sistemit Informatik Kombëtar të Administrimit të Trashëgimisë Kulturore;
- d) administrojë Katalogun e Fondit Muzeor Kombëtar;
- e) administrojë bazën shtetërore të të dhënave të Pasurive Kulturore;
- f) administrojë bazën e të dhënave të pasurive kulturore të vjedhura;
- g) zhvillojë metodologjinë mbi dokumentimin dhe katalogimin e pasurive kulturore si dhe koordinojë bashkëpunimin me njësitë territoriale në fushën e pasurive kulturore;
- h) lëshojë certifikata regjistrimi të pasurive kulturore, të luajtshme dhe të paluajtshme;
- i) hartojë dhe mbajë regjistrin e ekspertëve vlerësues të pasurive kulturore të luajtshme;
- j) bashkëpunojë me bashkitë, institucionet e tjera publike dhe private që kanë në administrim pasuri kulturore dhe entet e tjera publike vendore, të sigurojë katalogimin e pasurive kulturore dhe të koordinojë aktivitetet në këtë fushë;
- k) asistojë Ministrin në ushtrimin e kompetencave të tij për zbatimin e politikave qeveritare në fushën e trashëgimisë kulturore për funksionet që IKRTK ka kompetencë;
- l) akordojë licencat e eksportit në pajtim me rregulloren e Këshillit Europian Nr.116/2009, “Mbi eksportin e mallrave”, datë 18 dhjetorit 2008, referuar në vazhdim si “Rregullorja 116/2009”, “Rregullorja 2014/60/EU” dhe licencat e eksportit të përkohshëm, për vlerat kulturore të luajtshme përmes zyrave të eksportit;
- m) mban një regjistër kombëtar të licencave të eksportit të pasurive kulturore;
- n) mbikëqyrë dhe monitorojë respektimin e të drejtave të pronësisë dhe të lëvizjes të pasurive kulturore kombëtare;
- o) asistojë apo denoncojnë pranë Inspektoratit Kombëtar përgjegjës për kujdesin e Trashëgimisë Kulturore;
- p) zbatimin e masave apo shkeljet nga institucionet publike për regjistrimin e pasurive kulturore pranë IKRKT;
- q) zbatimin apo shkeljen e procedurave (regjimit) të qarkullimit kombëtar dhe ndërkombëtar të certifikuar të pasurive kulturore të luajtshme;
- r) kryen çdo funksion tjetër të parashikuara në ligj.

5. IKRKT shtrin kompetencën për regjistrimin, dokumentimin, vlerësimin, ruajtjen, monitorimin e qarkullimit, shërbimin on-line të regjistrimit në fushën e pasurive kulturore në pronësi publike dhe private në Republikën e Shqipërisë.

6. Pranë IKRPK krijohen dhe funksionojnë zyrat rajonale të IKRPK dhe zyrat e eksportit të pasurive kulturore të luajtshme në përputhje me parashikimet e këtij ligji për:

- a) Regjistrimin On-Line të Pasurive Kulturore Kombëtare dhe çdo procedure për identifikim dhe regjistrim;
- b) Zbatimin dhe monitorim të procedurave të eksportit për qarkullimin kombëtar dhe ndërkombëtar të certifikuar të pasurive kulturore të luajtshme në bashkëpunim me doganat dhe policinë e shtetit;

7. Për të kryer funksionet sipas këtij ligji IKRKT mund të mbledhë tarifat sipas normave të përcaktuara nga udhëzimi i përbashkët i Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe Ministrisë përgjegjëse për Financat

Neni 33
Qendra Kombëtare e Veprimtarive Tradicionale
dhe Ansambli Popullor

1. Qendra Kombëtare e Veprimtarive Tradicionale dhe Ansambli Popullor më poshtë referuar QKV-TAP është institucion i specializuar në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore me seli në qytetin e Tiranës.
2. QKV-TAP ushtron veprimtarinë e saj në administrimin, studimin, kërkimin, evidentimin, ruajtjen, mbrojtjen, popullarizimin dhe promovimin e pasurive kulturore jomateriale dhe të diversiteti kulturor në nivel kombëtar në bashkëpunimin me subjekte publike dhe private.
3. Ansambli i Këngëve dhe Valleve Popullore zhvillon aktivitet pranë QKV-TAP si njësi e veçantë e saj.
4. Për kryerjen e funksioneve të saj QKV-TAP-ja, bashkëpunon me specialistët e trashëgimisë kulturore jomateriale pranë Drejtorive Rajonale të Trashëgimisë Kulturore si dhe mban lidhje të ngushta me të gjitha institucionet kulturore-artistike qendrore e vendore, shoqatat kulturore e individë të fushës së trashëgimisë jomateriale.
5. QKV-TAP është organizatore e Festivaleve Folklorike Tipologjike Kombëtare FFTK në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore si dhe njësitë e pushtetit vendor. Organizimi i FFTK bazohet në Rregulloren e Festivaleve Folklorike Tipologjike Kombëtare e cila miratohet me Urdhër të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë jomateriale.
6. QKV-TAP bashkë organizon me Ministrinë, pushtetin vendor dhe institucione të tjera shtetërore dhe private, Festivalin Folklorik Kombëtar të Gjirokastrës, bazuar në Rregulloren e tij i cili miratohet nga Ministri përgjegjës për trashëgiminë jomateriale. Shpallja e organizimit të tij bëhet me Urdhër të Ministrit 1 vit përpara zhvillimit të tij.
7. QKV-TAP ka kompetencë të:
 - a) asistojë Ministrinë në ushtrimin e kompetencave të saj për zbatimin e politikave qeveritare në fushën e ruajtjes, mbrojtjes, promovimit dhe menaxhimit së trashëgimisë kulturore jomateriale;
 - b) kërkojë, verifikojë dhe studiojë vlerat e trashëgimisë kulturore jomateriale;
 - c) krijojë dhe përditësojë “Regjistrin Kombëtar të Bartësve të Folklorit”, “Regjistrin e Vlerave të Trashëgimisë Jomateriale”, “Lista e Artizanëve” të cilët trashëgojnë dijetë të ndryshme, “Regjistrin e Kryeveprave të Trashëgimisë Jomateriale” dhe “Listën e Trashëgimisë Kulturore Jomateriale në Rrezik”;
 - d) krijojë dhe mirëmbajë një hartë interaktive të trashëgimisë kulturore jomateriale në territorin e Republikës së Shqipërisë;
 - e) lëshojë dokumente, kopje të vërtetuar të tyre dhe kopje digjitale të arkivit sipas tarifave të përcaktuara me udhëzim;
 - f) monitorojë në terren të gjitha veprimtaritë e trashëgimisë jomateriale që zhvillohen në rang vendi;

- g) përgatisë raporte apo informacione për trashëgiminë jomateriale të kërkuara nga organizmat ndërkombëtare dhe i paraqet ato në KKPKJ;
- h) kryejë çdo funksion tjetër të parashikuara me ligj.

8. QKVTAP funksionon si sekretariat teknik i Këshillit Kombëtar të Pasurive Kulturore Jomateriale.

Neni 34

Arkivi Qendror Shtetëror i Filmit

1. Arkivi Qendror Shtetëror i Filmit, më poshtë referuar si AQSHF, është institucion i specializuar dhe arkivor, në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, me seli në qytetin e Tiranës.
2. Funksioni themelor i AQSHF, është studimi, kërkimi, ruajtja, mbrojtja, digjitalizimi, restaurimi, përpunimi shkencor, promovimi, vlerësimin, publikimi, administrimi, pasurimi me materiale të reja dhe shfrytëzimi i materialeve arkivore filmike për krijime të veprave të reja kinematografike e televizive dhe veprave studimore, konsulencë dhe bashkëpunim, me subjekte publike dhe private, shqiptare apo të huaja në fushën arkivore kinematografike.
3. AQSHF është subjekt i këtij ligji në kuptim të kryerjes së funksioneve ruajtëse, mbrojtëse, vlerësim dhe administrim të fondit arkivor filmik si dhe i subjekt i ligjit për kinematografinë në zbatimin e funksioneve të tjera;
4. Nëse Ministri përgjegjës nuk delegon një entitet tjetër, pranë AQSHF, ngrihet dhe funksionon Qendra e restaurimit të filmit, e cila formon restauratorët e ardhshëm të materialeve filmike në përputhje me parashikimet e këtij Ligji. Funksionimi, organizimi dhe veprimtaria e kësaj Qendre, përcaktohet me Vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 35

Biblioteka Kombëtare e Shqipërisë

1. Biblioteka Kombëtare e Shqipërisë, më poshtë referuar si BKSH, është institucion i specializuar dhe arkivor, në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, me seli në qytetin e Tiranës.
2. Funksioni themelor i BKSH, është studimi, kërkimi, digjitalizimi, ruajtja, mbrojtja, vlerësimi, administrimi, restaurimi, përpunimi shkencor, promovimi, publikimi, pasurimi me materiale të reja dhe shfrytëzimi i materialeve arkivore të saj për krijime të veprave studimore, konsulencë dhe bashkëpunim, me subjekte publike dhe private, shqiptare apo të huaja në fushën arkivore të botimeve.
3. BKSH është subjekt i këtij ligji dhe i ligjit për Bibliotekat.
4. Nëse Ministri përgjegjës nuk delegon një entitet tjetër, pranë BKSH, ngrihet dhe funksionon Qendra e restaurimit të materialeve bibliotekare e cila formon restauratorët e ardhshëm të materialeve bibliotekare në përputhje me parashikimet e këtij Ligji.

Funksionimi, organizimi dhe veprimtaria e kësaj Qendre, përcaktohet me Vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 36

Institucione të tjera të specializuara

1. Janë institucione të specializuar në fushën e trashëgimisë kulturore edhe Akademia e Shkencave; Arkiva e Shtetit; Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe i Studimeve të Artit; Instituti i Arkeologjisë në përputhje me fushat e tyre të kompetencës.

2. Institucionet e përmendura në pikën 1 të këtij neni ushtrojnë funksionet e tyre në përputhje me parashikime e ligjeve të veçanta të fushës së kompetencës dhe për aq sa të zbatueshme parashikimet e këtij ligji në cilësinë e tyre si institucione të specializuara;

3. Në rastet kur institucionet e përmendura në pikën 1 të këtij neni janë edhe pronarë ose posedues të pasurive kulturore, ata janë të detyruar të zbatojnë parashikimet e këtij ligji mbi të drejtat dhe detyrimet e mbajtësve të vlerave kulturore dhe janë subjekte të kontrollit dhe inspektimit në përputhje me parashikimet e këtij ligji.

KREU IV

ORGANET KOLEGJIALE TË TRASHËGIMISË KULTURORE

Neni 37

Organet kolegjiale të Trashëgimisë Kulturore

1. Organe Kolegjiale në fushën e Trashëgimisë Kulturore janë:

- a) Këshilli Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore Materiale në vijim KKTKM;
- b) Këshilli Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore Jomateriale në vijim KKTKJ;
- c) Këshilli Kombëtar i Menaxhimit të Pasurive Kulturore në vijim KKMPK;
- d) Këshilli Kombëtar i Muzeve në vijim KKM;

2. Përbërja, mënyra e funksionimit, kompetencat dhe shpërblimi i anëtarëve, të organeve kolegjiale në fushën e Trashëgimisë Kulturore përcaktohet me Vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 38

Këshilli Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore Materiale

1. Këshilli i Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore Materiale, më poshtë referuar KKTKM, është organ kolegjial vendimmarrës pranë Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, i përbërë nga 23 anëtarë dhe kryesohet nga Ministri.

2. KKTKM ka kompetencë të:

- a) miratojë kriteret për licencimin dhe licencimin e subjekteve dhe personave fizikë apo juridikë në fushën e trashëgimisë kulturore, projektim, zbatim mbikëqyrje, kolaudim, vlerësim, aktiviteteve arkeologjike, arkeologjisë së shpëtimit;
- b) miratojë projektet e mirëmbajtjes, ruajtjes dhe restaurimit të pasurive kulturore materiale, të hartuara nga institucionet e trashëgimisë kulturore që mbulojnë veprimtarinë përkatëse si dhe subjektet e licencuara për këtë qëllim;
- c) mbikëqyrë veprimtarinë në fushën e pasurive kulturore materiale dhe pasurive të peizazhit;
- d) miratojë lejet për ndërhyrjet me karakter ruajtës dhe mbrojtës të pasurive kulturore të paluajtshme sipas parashikimeve të këtij ligji si dhe lejet e parashikuara në këtë ligj;
- e) miratojë në parim kërkesën për deklarimin e interesit kulturor;
- f) miratojë në parim shpalljen e qendrave historike, parqeve dhe zonave arkeologjike;
- g) Hartojë akte të karakterit të përgjithshëm me qëllim sigurimin e uniformitetit të vlerësimit të interesit kulturor;
- h) miratojë në parim planet e përgjithshme dhe të detajuara vendore.

3. KKTKM e organizon punën i ndarë në kolegje të cilat kanë këto kompetenca:

- a) Këshilli Teknik i përbërë nga 7 anëtarë vepron si organ seleksionues dhe vlerësues të përputhshmërisë së kërkesave të paraqitura në KKTKM si dhe në lidhje me ndërhyrjet me karakter mirëmbajtjeje të pasurive kulturore;
- b) Këshilli i Trashëgimisë Kulturore Materiale i përbërë nga 15 anëtarë vepron si organ vendimmarrës në lidhje me kërkesat për ndërhyrje mbi pasuritë kulturore të luajtshme dhe të paluajtshme; pasuritë arkeologjike dhe çdo kërkesë të lidhur të fushës sipas parashikimeve të këtij ligji.

4. KKTKM ndër vepron nëpërmjet një sporteli unik dhe dy Sekretarive Teknike pranë AKSHA dhe IKTK në varësi të fushave të përgjegjësisë së këtyre të fundit.

5. Veprimtaria e KKTKM, sekretarive teknike dhe sportelit unik të KKTKM rregullohet me Rregullore që miratohet nga Ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe publikohet në Fletore Zyrtare.

Neni 39

Këshilli Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore Jomateriale

1. Këshilli Kombëtar i Pasurive Kulturore Jomateriale, më poshtë referuar KKTKJ, është organ kolegjal vendimmarrës, pranë Ministrisë përgjegjëse për trashëgimisë kulturore i përberë nga 11 anëtarë dhe kryesohet nga Ministri.

2. KKPKJ ka kompetencë të:

- a) mbikëqyrë veprimtarinë në fushën e pasurive kulturore jomateriale;
- b) miratojë dhe hartojë strategjinë dhe programin e zhvillimit në këtë fushë;
- c) miraton në parim kërkesën për deklarimin e interesit kulturor;
- d) hartimin dhe miratimin e strategjisë dhe programeve të zhvillimit në fushën e trashëgimisë kulturore jomateriale;

- e) të ndjekë dhe mbikëqyrë veprimtaritë që zhvillohen në fushën e trashëgimisë kulturore jomateriale;
- f) të propozojë programe pune për edukimin përmes trashëgimisë kulturore jomateriale;
- g) të miratojë planin vjetor të aktiviteteve kombëtare që zhvillon Institutin Kombëtar të Veprimtarive Tradicionale dhe Ansamblit Popullor;
- h) të propozojë dhe miratojë programin e katalogimit dhe digjitalizimit të trashëgimisë kulturore jomateriale që realizohet në Institutin Kombëtar të Regjistrimit të Trashëgimisë Kulturore;
- i) propozon dhe miraton vlerat e trashëgimisë jomateriale kombëtare për regjistrim në Listën përfaqësuese të dukurive jomateriale të UNESCO-s;
- j) miraton propozimet e QKVTAP për “Kryeveprat kombëtare të trashëgimisë kulturore jomateriale”;
- k) propozon projekte dhe masa që duhen ndërmarrë për ruajtjen dhe mbrojtjen e vlerave të trashëgimisë kulturore jomateriale sidomos atyre që janë rrezik.

3. KKPKJM ndërvepron nëpërmjet një Sekretarie Teknike pranë QKVTAP.

4. Veprimtaria e KKPKJM dhe sekretarisë teknike parashikohet me Rregullore të veçantë që miratohet nga Ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe publikohet në Fletore Zyrtare.

Neni 40

Këshilli Kombëtar i Menaxhimit të Pasurive Kulturore

1. Këshilli Kombëtar i Menaxhimit të Pasurive Kulturore, më poshtë referuar KKMPK, është organ kolegjal vendimmarrës, pranë Ministrisë përgjegjëse për trashëgimisë kulturore i përbërë nga 11 anëtarë dhe kryesohet nga Ministri.

2. KKPK ka kompetencë të:

- a) miratojë strategjinë për administrimin e qëndrueshëm ekonomik dhe format e bashkëpunimit në trashëgiminë kulturore;
- b) miratojë programin e zhvillimit në territor të trashëgimisë kulturore;
- c) konsultojë Ministrin përgjegjës për trashëgiminë kulturore mbi tipologjinë e aktiviteteve tregtare që zhvillohen në ambientet e pasurive kulturore dhe në zonat e mbrojtura;
- d) miraton kriteret për licencimin e subjekteve tregtare të dedikuara në fushën e promovimit e prezantimit të vlerave kulturore në ekspozita kombëtare e ndërkombëtare;
- e) miraton kriteret për akordimin licencave për ekspert vlerësues të pasurive kulturore.
- f) harton, miraton dhe propozon Ministrin marrëveshjet e partneritet publik- privat në lidhje me Pasuritë Kulturore;
- g) përcakton tarifat e përdorimit të pasurive kulturore, mënyrën e përdorimit dhe destinacionit të tyre;
- b) përcakton kriteret dhe formatin e deklaratës së interesit kulturor ose shkencor të ekspozitave apo panairove dhe të çdo iniciative tjetër me karakter kulturor me qëllim zbatimin e lehtësirave të parashikuara nga normativat fiskale.

3. KKMPK ka Sekretarinë e tij teknike pranë Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore.

4. Veprimtaria e KKKPKJM dhe sekretarisë teknike parashikohet me Rregullore të veçantë që miratohet nga Ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe publikohet në Fletore Zyrtare.

Neni 41

Këshilli Kombëtar i Muzeve

1. Këshilli Kombëtar i Muzeve më poshtë referuar KKM është organ kolegjal vendimmarrës, pranë Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore i përbërë nga 11 anëtare dhe kryesohet nga Ministri. Pranë KKM funksionin Komiteti i Akreditimit të Muzeve.

2. KKM ushtron kompetencat e parashikuara në nenin 178 të pjesë së tretë të këtij ligji.

3. KSHM ka Sekretarinë Teknike pranë Muzeut Historik Kombëtar.

4. Veprimtaria e KKM, Komitetit të akreditimit të Muzeve dhe sekretarisë teknike rregullohet me udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe publikohet në Fletore Zyrtare.

KREU V

MBROJTJA E PASURIVE KULTURORE TË PALUAJTSHME NË KUADËR TË PLANIFIKIMIT DHE ZHVILLIMIT TË TERRITORIT

Neni 42

Mbrojtja e trashëgimisë kulturore të paluajtshme në kuadër të planifikimit dhe zhvillimit të territorit

1. Mbrojtja e trashëgimisë kulturore të paluajtshme në kuadër të planifikimit dhe zhvillimit të territorit përfshin:

- b) Regjimet e ruajtjes sipas parashikimeve të këtij ligji;
- c) Planet e detajuara për zonat e rëndësisë kombëtare të trashëgimisë me qëllim ruajtjen e pasurive kulturore të paluajtshme si dhe rregullat specifike të lidhura me to;
- d) Planet e menaxhimit të pasurive kulturore të paluajtshme;
- e) Hartimin, koordinimin dhe miratimin e lejeve zhvillimore dhe dokumentacionin shoqërues të projekteve, iniciativat e investimeve dhe projekteve të ndërhyrjes brenda zonave të mbrojtura, me qëllim ruajtjen e trashëgimisë kulturore të paluajtshme dhe mbikëqyrjen e zbatimit të tyre.

Neni 43

Regjimet e ruajtjes

1. Regjimi i ruajtjes së pasurisë kulturore të paluajtshme specifikohet në aktin e deklarimit të saj ose në aktet të mëvonshme të lëshuara nga i njëjti autoritet që kryen deklarimin.
2. Regjimi i mbrojtjes së pasurisë kulturore të luajtshme me vendndodhje në një pasuri kulturore të paluajtshme, përcakton vendndodhjen e pasurisë, shtrirjen territoriale si dhe udhëzimet për ruajtjen dhe mirëmbajtjen e saj në pasurinë e paluajtshme ku ndodhet, si dhe mjedisin përreth.
3. Shtrirja territoriale e përmendur në pikën 2 të këtij neni përcaktohet edhe në terma të kufijve të pasurisë së paluajtshme kulturore dhe zonën e saj mbrojtëse.
4. Në rastet kur një pasuri e vetme kulturore nuk ka të përcaktuar zonë të mbrojtur në aktin e deklarimit të saj, kufijtë e zonës mbrojtëse do të konsiderohen të jenë territori në rreze 30m nga pasuria deri në realizimin e studimit të plotë të zonës mbrojtëse.
5. Pasuritë kulturore të paluajtshme dhe grupet e pasurive kulturore të paluajtshme me kufijtë e tyre dhe zonat mbrojtëse të tyre, përbëjnë zona të rëndësisë kombëtare në kuptim të ligjit “Për planifikimin dhe zhvillimin e Territorit” dhe do të pasqyrohen në hartat kadastrale, sipas dispozitave të Ligjit për Regjistrimin e pasurive të Paluajtshme dhe aktet nënligjore të nxjerra në zbatim të tij, si dhe në dokumentet e planifikimit në nivel qendror dhe në nivel vendor në përputhje me dispozitat e Ligjit për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit.

Neni 44

Planet e detajuara për zonat e rëndësisë kombëtare të trashëgimisë

1. Planet e detajuara për zonat e rëndësisë kombëtare të trashëgimisë duhet të specifikojnë objektivat, detyrat dhe mënyrat e zhvillimit të tyre me qëllim ruajtjen e trashëgimisë kulturore të paluajtshme në përputhje me regjimet e saj të mbrojtjes.
2. Planet sektoriale në nivel rajonal, plani i përgjithshëm vendor dhe planet e detajuara vendore të zhvillimit për zonat e rëndësisë kombëtare të trashëgimisë, kanë lidhje specifike me rregullat dhe normat do të hartohen në përputhje me regjimet për mbrojtjen e pasurive të paluajtshme kulturore të njësisë përkatëse vendore.
3. Dokumentet e planifikimit në bazë të pikës 2 që kanë lidhje specifike me zhvillimin e zonave të rëndësisë kombëtare të trashëgimisë, termat e referencës për hartimin e tyre dhe dokumentet finale do të miratohen paraprakisht nga KKPK.
4. Dokumentet e planifikimit që i referohen zhvillimit të zonave të rëndësisë kombëtare në kuptim të nenit 43 si dhe lejet zhvillimore të pasurive kulturore specifike të miratuara nga autoriteti kompetent vendor, të cilat miratohen në kundërshtim me parashikimet e këtij ligji, janë të pavlefshme.

Neni 45

Planet e menaxhimit të pasurive të paluajtshme kulturore

1. Planet e menaxhimit të pasurive të paluajtshme të trashëgimisë duhet të përmbajnë regjimet dhe rregullat e veçanta në lidhje me:

- a) Karakteristikat e përgjithshme të territorit të mbrojtur për ruajtjen e trashëgimisë kulturore të paluajtshme;
- b) objektivat dhe organizimin e menaxhimit;
- c) një program afat-shkurtër dhe afatgjatë, programet për ruajtjen e vlerës së paluajtshme kulturore dhe zbatimin e planit;
- d) financimin e aktiviteteve për zbatimin e planit;
- e) përfshirja e partnerëve në zbatimin e planit;
- f) kushtet dhe rekomandimet për aktivitetet zbatuese;
- g) sistemi i monitorimit në territorin e mbrojtur dhe sigurimin e masave të shpëtimit në rastet e emergjencave;
- h) sistemi i kontrollit të zbatimit.

2. Planet sipas pikës 1 do të hartohen për vlerat e paluajtshme kulturore të përfshira në Inventarin e Trashëgimisë Kulturore të Republikës së Shqipërisë për:

- a) Qendrat historike;
- b) Zonat dhe parqet arkeologjike;
- c) Grupi i vlerave të paluajtshme kulturore të rëndësisë kombëtare;
- d) Vlerat e vetme të paluajtshme kulturore me rëndësi kombëtare, ku ata janë objekt i koncesionit.

3. Planet sipas pikës 1 mund të hartohen edhe për vlerat e tjera kulturore të paluajtshme me iniciativën dhe mbi caktimin e financimin e tyre nga pronari i tyre, përdoruesit ose koncesionari, ose të njësisë së pushtetit vendor në të cilën ato ndodhen.

4. Planet e menaxhimit të pasurive kulturore të paluajtshme do t'i nënshtrohen një diskutimi publik në përputhje me procedurën e përcaktuar në vendimin e Këshillit të Ministrave sipas pikës 5 të këtij neni. Shtrirja, struktura, përmbajtja dhe metodologjia e përgatitjes së planeve sipas pikës 1 do të përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 46

Miratimi i planeve për menaxhimin e pasurive kulturore të paluajtshme

1. Termat e referencës dhe planet për menaxhimin e pasurive kulturore të paluajtshme do t'i nënshtrohen miratimit nga Ministri përgjegjës për trashëgiminë Kulturore pas marrjes së mendimit paraprak nga Këshilli Kombëtar i Menaxhimit të Pasurive Kulturore.

2. Planet për ruajtjen dhe menaxhimin e vlerave të paluajtshme kulturore të miratohen nga:

- a) Këshilli i Ministrave - për pasuritë kulturore të paluajtshme të grupuara;
- b) Ministri i Kulturës - për pasuritë kulturore të paluajtshme të veçanta.

3. Planet sipas pikës 2, nënpika (a) do të paraqiten në Këshillin e Ministrave, me propozimin e Ministrit të Kulturës në bashkëpunim me Ministrin përgjegjës për zhvillimin e Territorit. Në rastet kur territoret e mbrojtura ndodhen në zona të mbrojtura mjedisore, bashkë propozues është edhe Ministria përgjegjëse për Mjedisin.

Neni 47

Lejet zhvillimore në zonat e rëndësisë kombëtare të trashëgimisë

1. Projektet për leje zhvillimore dhe kërkesa për ndërhyrje në zonat e rëndësisë kombëtare të trashëgimisë miratohen dhe zbatohen në përputhje me dispozitat e Ligjit të Planifikimit dhe Zhvillimit të Territorit dhe këtij ligji.
2. Kur nuk ka plan të detajuar vendor, projektet për leje zhvillimore duhet të paraqiten sipas një studim pjesor të zhvillimit hapësinor duke përfshirë objektin e projektuar, pronën dhe marrëdhënien me pronat ngjitur.
3. Çdo transferim ose heqje e pjesshme ose e plotë e një pasurie kulturore të paluajtshme, si dhe elementeve në pasuritë kulturore të peizazhit që përbëjnë pjesë të artit të kopshtit dhe parkut, mund të lejohen në pajtim me dispozitat e Ligjit të Planifikimit dhe Zhvillimit të Territorit, pas marrjes së një mendimi pozitiv nga ana e KKKPKM.
4. Mbikëqyrja e zbatimit të masave të parashikuara në planet për mbrojtjen territoriale dhe të zhvillimit e pasurive të paluajtshme kulturore kryhet nga Inspektorati Kombëtar i Kujdesit për Trashëgiminë Kulturore në bashkëpunim me autoritetet kompetente qendrore dhe qeverisjes lokale.

Neni 48 **Marrja në dorëzim e punimeve**

1. Ndërhyrjet në pasuritë kulturore të paluajtshme, përfshirë edhe tipologjitë e punimeve për konservim dhe restaurim fasade; konservimin dhe restaurimin e elementeve të brendshme artistike; ruajtjen e vlerave arkeologjike kulturore, merren në dorëzim nga komisioni të përberë nga punonjës të DRTK dhe pronarëve/ administruesve të pasurisë kulturore të paluajtshme. Komisioni do të emërohet me urdhër të drejtorit të IKTK.
2. Komisioni sipas pikës 1 do të kontrollojë dokumentacionin e paraqitur nga kolaudatori, për të verifikuar cilësinë e punëve konservuese dhe restauruese të kryera dhe nëpërmjet një raporti i propozon drejtorit të IKTK pranimin ose refuzimin e punimeve, duke argumentuar vendimin e tij.
3. Brenda një jave nga marrja e raportit nga ana e komisionit, nëse ai sugjeron pranimin e punimeve, drejtori i IKTK lëshon urdhërin për pranimin e punëve konservuese dhe restauruese të kryera.
4. Një kopje e dokumentacionit i dorëzohet IKTK dhe IKRTK i cili regjistrohet në dosjen e pasurisë kulturore të paluajtshme.
5. Në rastet kur komisioni sipas (1) ka propozuar mospranimin të punimeve të bëra, raporti do të përmbajë udhëzime specifike, afatet kohore dhe cakton një person përgjegjës për zbatimin e tyre.

PJESA E DYTË **IDENTIFIKIMI, MBROJTJA DHE VLERËSIMI I PASURIVE** **KULTURORE**

KREU I **PASURITË KULTURORE**

Kapitulli I – Identifikimi i Vlerave Kulturore

Seksioni I- Pasuritë Kulturore

Neni 50

Tipologjitë e Pasurive Kulturore Materiale

1. Janë pasuri kulturore, pasuritë e paluajtshme dhe të luajtshme të cilat kanë interes artistik, historik, urbanistik, arkeologjik dhe etnoantropologjik në pronësi të institucioneve publike qendrore, njërive të qeverisjes vendore, si dhe të çdo enti tjetër dhe institucioni publik, duke përfshirë bashkësitë fetare të njohura ligjërisht, të deklaruara si monumente kulture dhe pasuri kulturore përpara hyrjes në fuqi të këtij ligji.
2. Janë gjithashtu pasuri kulturore:
 - a) fondet e muzeve, të pinakotekave, galerive dhe ekspozitave të tjera pronë e institucioneve publike qendrore, e enteve të tjera publike vendore, si dhe të çdo institucioni tjetër publik;
 - b) arkivat dhe çdo dokument tjetër i institucioneve publike qendrore, i enteve të tjera publike vendore, si dhe të çdo institucioni tjetër publik;
 - c) fondet e librave të bibliotekave të institucioneve publike qendrore, e enteve të tjera publike vendore, si dhe të çdo institucioni tjetër publik.
3. Janë pasuri kulturore, pas deklarimit, sipas parashikimeve të nenit 60:
 - a) pasuritë e paluajtshme dhe të luajtshme që kanë interes artistik, urbanistik, historik, arkeologjik, ose etnoantropologjik me rëndësi të veçantë, që u përkasin subjekteve të ndryshëm nga ata të parashikuara në pikën 1;
 - b) arkivat dhe dokumente të veçanta, në pronësi private, me interes të veçantë historik;
 - c) fondet e librave, në pronësi private, me interes të veçantë kulturor;
 - d) pasuritë e luajtshme dhe të paluajtshme, në pronësi të kujtëdo, që kanë interes të veçantë për shkak të referencës/lidhjes së tyre me historinë politike, ushtarake, letrare, artistike, shkencore, teknike, industriale dhe kulturore në përgjithësi, që janë dëshmi të identitetit dhe të historisë së institucioneve publike, kolektive ose fetare.
 - e) koleksionet ose seritë e pasurive, në pronësi të kujtëdo, të pa përfshira midis atyre të përcaktuara në pikën 2 të këtij neni dhe që, për tradita, reputacion dhe karakteristika të veçanta ambientale ose rëndësi artistike, historike, arkeologjike, numizmatike, dhe etnoantropologjike, kanë në tërësi një interes të veçantë.
4. Përfshihen në pasuritë e përcaktuara në paragrafët 1 dhe 3 shkronja (a):
 - a) pasuritë me interes paleoanteologjik, prehistorik dhe të qytetërimeve primitive;
 - b) pasuritë me interes filatelik dhe numizmatik, që në raport me epokën, teknikën dhe materialet e prodhimit si edhe kontekstit të cilit i referohen, kanë karakter të rrallë ose me vlerë;

- c) dorëshkrimet, autografet, korrespondencat, librat para vitit 1500, si dhe librat, vulat, gravurat me teknikë të veçantë që kanë karakteristika me vlerë dhe janë të rralla;
- d) hartat gjeografike dhe partiturat muzikore që kanë karakter të rrallë dhe me vlerë;
- e) fotografitë, me negativat dhe stampat përkatëse, pelikolat kinematografike dhe suportet audiovizive në përgjithësi, me karakter të rrallë dhe me vlerë;
- f) vilat, parqet dhe kopshtet që kanë interes artistik ose historik;
- g) sheshet publike, rrugicat, rrugët dhe hapësirat e tjera të hapura urbane me interes artistik ose historik;
- h) minierat me interes historik dhe/ose etnoantropologjik;
- i) anijet dhe mjetet e tjera lundruese me interes artistik, historik dhe / ose etnoantropologjik;
- l) arkitekturat rurale me interes historik dhe/ose etnoantropologjik, dëshmi të ekonomisë rurale tradicionale.

Neni 51

Tipologji të tjera pasurish kulturore materiale në mbrojtje të vecantë

1. I nënshtrohen mbrojtjes së veçantë, si pasuri kulturore, edhe pasuritë si më poshtë:

- a) afreskët, stemat, grafitet, varret, mbishkrimet, strehimet, dhe të tjera elemente dekorative të ndërtesave, të hapura ose jo për publikun, sipas parashikimeve të këtij ligji;
- b) pronat publike sipas parashikimeve të këtij ligji;
- c) veprat e pikurës, skulpturës, grafikës dhe çdo objekt arti i një autori të gjallë ose krijimi i së cilës nuk tejkalon një periudhë 50 vjeçare, sipas përcaktimeve të këtij ligji;
- d) veprat e arkitekturës bashkëkohore me vlerë të veçantë artistike;
- e) fotografitë me negativat dhe stampat përkatëse, ekzemplaret e veprave kinematografike, audiovizive, ose të sekuençave të imazheve në lëvizje, dokumentimi i manifestimeve të realizuara me zë ose verbale, pavarësisht mënyrës së realizimit, prodhimi i të cilave është bërë më shumë se 25 vite më parë;
- f) mjetet e transportit më shumë se 75 vjeçare;
- g) Mekanizmat, makineri ose objekte të përdorimit të përditshëm ose ceremonial, me vlerë artizanale, etnografike ose historike, objektet e prodhuara në mënyrë artizanale me vjetërsi mbi 50 vjeçare dhe objektet e fabrikuara mbi 75 vjeçare;
- h) pasuritë dhe instrumentet me interes për historinë e shkencës dhe teknikës, më shumë se 50 vjeçare;
- i) gjurmë mbetjesh njerëzore (eshtra) të Luftës së Dytë Botërore, pjesë e trashëgimisë historike.

2. Për pasuritë e parashikuara në pikën 1, zbatohen parashikimet e neneve 56 dhe 60, nëse verifikohen interesat e përcaktuara në nenin 50.

Neni 52

Klasifikimi i Pasurive Kulturore të paluajtshme

1. Klasifikimi i pasurive kulturore të paluajtshme bazohet në:

- a) përkatësinë e tyre në një periudhë të caktuar historike;
- b) hulumtimi dhe fusha kulturore në të cilën ata përkasin;
- c) struktura e tyre hapësinore dhe shtrirja territoriale;
- d) shkalla e ekspozimit të tyre ndaj rrezikut.

2. Në lidhje me hulumtimin dhe fushën e kulturës së cilën ato i përkasin, pasuritë kulturore të paluajtshme mund të klasifikohen në:

- a) **Arkeologjike:** gjurmët materiale të aktivitetit të njeriut të cilat janë të pandashme nga mjedisi në të cilin ata janë krijuar, duke u identifikuar nëpërmjet gjurmëve arkeologjike;
- b) **historike:** ndërtesat, instalimet, strukturat e tjera që kanë lidhje me ngjarje historike dhe personalitete historike;
- c) **arkitektonike dhe strukturore:** ndërtesat, instalimet, strukturat, pjesë apo kombinime të tyre, të cilat kanë vlera historike, estetike, teknike, kulturore, teknologjike, hapësinore dhe funksionale;
- d) **artistike:** veprat e arteve të bukura dhe të aplikuara, të cilat janë elemente të pandashme të mjedisit në, ose për të cilat ata janë krijuar;
- e) **urbane:** pjesë të dallueshme të territoreve dhe komuniteteve elemente të të cilëve janë të ndërlidhura në hapësirë dhe mund të dallohen topografikisht;
- f) **peizazh kulturor:** grupi i shtresave hapësinore të dallueshme kulturore që rezultojnë nga ndërveprimi midis njeriut dhe natyrës, të cilat janë karakteristikë e identitetit kulturor në një territor të caktuar;
- g) **arti në park dhe kopsht:** parqe historike dhe kopshte me rëndësi për zhvillimin e artit dhe shkencës në kopsht;
- h) **etnografik:** Provat materiale të stilit të jetesës, zejtarisë, aftësitë, ritualet dhe besimet që kanë të bëjnë me mjedisin hapësinor;
- i) **shtigje kulturore:** kombinimi i një rruge historike pjesë e një rruge tradicionale dhe sitet e bashkëngjitura të trashëgimisë kulturore të paluajtshme dhe peizazheve.

3. Për sa i përket strukturës hapësinore dhe fushëveprimit territorial, pasuritë e paluajtshme kulturore mund të jenë:

- a) Të vetme;
- b) Të grupuara, të cilat ndahen si më poshtë
 - i. **Kompleks** - një shumëllojshmëri brenda ansamblit, elementet e të cilit janë funksionalisht të ndërlidhura;;
 - ii. **“Ansambël arkitektonik/urban”** është strukturë e dallueshme urbanistiko-arkitekturore, pjesë të trashëgimisë kulturore të paluajtshme, elementet e të cilit janë në ndërlidhjeve të caktuara të rëndësishme, hapësinore dhe estetike midis tyre dhe me mjedisin përreth.

- iii. **Qendër historike** - territor i dallueshëm urban që përbëhet nga elemente të trashëgimisë kulturore materiale ku përfshihen, përveç strukturës urbane, elemente arkitektonikë, mjedisorë, kulturorë, historikë, peizazhe brenda dhe rreth zonës, dëshmitë arkeologjike, panoramat, profilet urbane, perspektivat dhe pikat e referencës.
 - iv. **“Zonë arkeologjike”** është vendi ose peisazhi natyror ku ka objekte të luajtshme ose të paluajtshme, të gjëmuara ose jo, që janë gjendur ose gjenden në sipërfaqe, nën tokë ose nën ujërat territoriale shqiptare, që mund të studiohen duke përdorur metoda arkeologjike. Zona arkeologjike, në varësi të intensitetit dhe rëndësisë së gjetjeve arkeologjike kategorizohen në Zona “A” dhe Zona “B”. Zonifikimi miratohet me Vendim të Këshillit të Ministrave sipas propozimit të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore;
 - v. **“Park arkeologjik”** është territor i përcaktuar me kufij të qartë që përfshin dëshmi të rëndësishme arkeologjike të mbitokës, nëntokës dhe nënujit dhe bashkëprani të pasurive historike, peisazhit kulturor, i organizuar me elemente të një muzeu në natyrë.
4. Në kushtet e ekspozimit të tyre ndaj rrezikut, vlerat e paluajtshme kulturore janë:
- a) **vlera kulturore në rrezik** - për të cilat ekziston një kërcënim potencial për dëmtimin ose shkatërrimin për shkak të:
 - i. vendndodhja në zonat sizmike,
 - ii. vendndodhja në zona me punime të ndërtimit në shkallë të gjerë,
 - iii. në afërsi të territoreve të ekspozuara ndaj një rreziku të madh si rreziku i një konflikti të armatosur dhe sulmet terroriste;
 - b) **Vlera kulturore të rrezikuara** - për të cilat ekziston një kërcënim real i dëmtimit, vandalizmit, shkatërrimit ose dëmtimit të rëndë të integritetit të tyre për shkak të:
 - i. Shpërbërjes së shpejtë nga substanca e tyre origjinale, duke çuar në ndryshim thelbësor të strukturës së tyre;
 - ii. Degradimit të shpejtë të mjedisit;
 - iii. humbje e dukshme në pamjen e tyre autentike
4. Për sa i përket rëndësisë së tyre kulturore, kërkimore dhe rëndësisë sociale, vlerat e paluajtshme kulturore vendosen në kategoritë e mëposhtme:
- a. **"Me rëndësi universale"** - ata që janë në Listën e Trashëgimisë Botërore të UNESCO
 - b. **"Me rëndësi kombëtare"** – sitet arkeologjike, si dhe vlerave të tjera kulturore të një rëndësie të shquar në kulturën dhe historinë e vendit;
 - c. **"Me rëndësi lokale"**, - ato që lidhen me kulturën dhe historinë e vendbanimeve, bashkive ose rajoneve;
 - d. **"Me rëndësi për ansamblin"** – ato që mbështesin karakteristikat hapësinore dhe tipologjinë arkitektonike të grup-vlerave të cilave u përkasin;
 - e. **"Vetëm për referencë"** - me vlera të pakta individuale që kontribuojnë me informacion në zonën shkencore apo kulturore të cilës u përkasin.

5. Termat dhe kushtet për kategorizimin e vlerave kulturore të paluajtshme sipas këtij neni do të përcaktohen në udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë dhe botohet në Fletore Zyrtare.

Neni 53

Klasifikimi i Pasurive Kulturore të luajtshme

1. Klasifikimi i pasurive kulturore të luajtshme bazohet në:
 - a) përkatësinë e tyre në një periudhë të caktuar historike;
 - b) hulumtimi dhe fusha kulturore të cilës ato i përkasin.
2. Në kuptim të përkatësisë së tyre në një periudhë të caktuar historike, pasuritë kulturore të luajtshme mund të jenë:
 - a) pre-historike,
 - b) antike,
 - c) mesjetare,
 - d) të periudhës së Rilindjes,
 - e) kohëve të reja dhe moderne.
3. Në lidhje me hulumtimin dhe fushën e kulturës në të cilën ato kanë lidhje, pasuritë kulturore të luajtshme mund të jenë:
 - a) **arkeologjike**: objekte të luajtshme të zbuluara nën tokë, në sipërfaqe të saj ose nën ujë, duke dëshmuar përkatësinë e tyre në epokë dhe qytetërime të studiuara nga arkeologjia;
 - b) **etnografike**: sende të luajtshme që dëshmojnë për mënyrën e jetesës dhe punës, traditat, zakonet, ritualet, besimet dhe zejtarinë, të cilat mundësojnë studimin e karakteristikave etnike dhe ndryshimet në kulturën materiale dhe jomateriale;
 - c) **historike**: pasuri të luajtshme të lidhura me evente të rëndësishme historike dhe personalitete
 - d) **artistike**: veprat e arteve të bukura në të gjitha teknikat dhe varietetet e tyre, duke përfshirë mostrat filatelike;
 - e) **natyrore**: materiale të lidhura me florën, faunën, palaeontologjinë dhe formacionet minerare;
 - f) **teknike**: produktet e kulturës teknike;
 - g) **arkivat**: dokumente me rëndësi kulturore dhe shkencore, pavarësisht nga koha, vendndodhja, dhe teknika e ekzekutimit të tyre; 8. e shkruar: dorëshkrime me vlera kulturore që datojnë para përfundimit të shekullit të 18-të, të botime të vjetra, të rralla dhe të vlefshme, me rëndësi shkencore, kulturore, poligrafike ose bibliografike;
 - h) **letrare**: vlera kulturore dokumentare dhe fizike që lidhen me historinë e përgjithshme të letërsisë.
4. Në varësi të rëndësisë së tyre shkencore dhe kulturore, pasuritë kulturore të luajtshme mund të deklarohen pasuri kombëtare.

5. Pasuri kulturore kombëtare konsiderohet të jetë një vlerë kulturore me rëndësi të veçantë për shkencën, kulturën, natyrën ose zhvillimin teknologjik, shkatërrimi i së cilës, dëmtimi ose humbja do të përbënte humbje të pariparueshme për shoqërinë, dhe të cilat duhet të plotësojnë ndonjë ose të gjitha kriteret e mëposhtme:
 - a) të jetë unike, tipike ose e rrallë në lidhje me aktivitetin njerëzor apo krijimtarinë për periudhën e origjinës së tij;
 - b) të ketë provuar vërtetësinë dhe vlerën e lartë shkencore dhe artistike;
 - c) të ketë lidhje ose të përfaqësojë një dëshmi të ideve, besimeve, ngjarje apo personalitete të shquara me rëndësi vendimtare për zhvillimin e shoqërisë.
6. Pasuritë kulturore të luajtshme mund të jenë të vecanta ose të grupuara në Koleksione. Koleksionet rregullohen sipas parashikimeve të kësaj pjese dhe pjesës së tretë të këtij ligji.
7. Koleksionet mund të klasifikohen në bazë të vlerës së tyre kulturore, historike, artistike dhe shkencore në kategoritë e mëposhtme:
 - a) Kategoria e I - koleksione me vlera të jashtëzakonshme kulturore, historike, artistike dhe shkencore të një rëndësie ndërkombëtare dhe të kombëtare;
 - b) Kategoria e II - koleksione me vlerë të lartë kulturore, historike, artistike dhe shkencore të një rëndësie ndërajonale;
 - c) Kategoria e III - koleksioneve me rëndësi vendore.

Neni 54

Tipologjitë e Pasurive kulturore jomateriale

1. Janë objekt i mbrojtjes së dispozitave të kësaj pjese, tipologjitë e mëposhtme të vlerave kulturore jomateriale:
 - a) folklori muzikor instrumental; folklori instrumental; folklori gojor; folklori koreografik; folklori muzikor vokal; lojrat popullore të ruajtura në kujtesë, të shkruara ose të regjistruara;
 - b) artet popullore të shfaqjes, ritualet dhe spektaklet popullore;
 - c) dukuritë, njohjet dhe praktikat e vjetra tradicionale, të lidhura me natyrën dhe gjithësinë;
 - ç) dihebërja lidhur me artizanatin dhe gatimet tradicionale;
 - d) besimet, doket dhe zakonet popullore;
 - dh) praktikat folklorike me shprehjet e ndryshme të tyre;
 - e) aftësi dhe dihebërje të lidhura me jetën dhe ekonominë: punimi i tokës, ritja e gjedhëve; gjuetia, tregëtia etj;
 - ë) dija e lidhur me natyrën;
 - f) aftësi dhe dije të lidhur me zanatet tradicionale si: zanatet folklorike, zanatet për kostumet tradicionale, për arkitekturën folklorike, për aspektet shtëpiake;
 - g) format e jetëzimit të gjuhës shqipe dhe të gjuhëve të komuniteteve të tjera;

Seksioni II- Dokumentimi i Pasurive Kulturore

Neni 55

Inventarizimi dhe Katalogimi i Pasurive Kulturore

1. Identifikimi i trashëgimisë kulturore kryhet nëpërmjet inventarizimit i realizuar nga ana e IKRTK, sipas parashikimeve të këtij ligji. Inventarizimi dhe dokumentimi përmbajnë grafikën paraprake, paraqitjen pamore dhe përshkruese të të dhënave themelore të trashëgimisë kulturore: emrat e pronarit, poseduesin ose shfrytëzuesin, dhe referencat për vendndodhjen, paraqitjen pamore, tipin dhe datën në përputhje me një akt nënligjor të bazuar në këtë ligj apo ligje të mëparshme.
2. Instituti Kombëtar i Regjistrimit të Trashëgimisë Kulturore është institucioni i cili mban, përditëson dhe administron Katalogun Kombëtar të Pasurive Kulturore si dhe Regjistrat kombëtare të vlerave kulturore materiale dhe jomateriale. Procedurat dhe mënyrat e inventarizimit, regjistrimit dhe katalogimit përcaktohen në një Udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe publikohen në fletore Zyrtare.
3. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore në bashkëpunim me institucionet e specializuara dhe entet të tjera, identifikon, inventarizon dhe harton metodologjinë e përbashkët për mbledhjen, shkëmbimin, ndërhyrjen dhe përpunimin e të dhënave në nivel kombëtar dhe integrimin në një rrjet të bazës së të dhënave shtetërore në platformë digjitale dhe regjistra.
4. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe njësitë e qeverisjes vendore, në bashkëpunim edhe me Universitetet dhe institucionet e specializuara të Trashëgimisë Kulturore, kontribuojnë në përcaktimin e programeve të lidhura me studimet, hulumtimet dhe iniciativat shkencore në fushën e metodologjisë, inventarizimit dhe katalogimit.
5. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore në bashkëpunim me njësitë e qeverisjes qendrore dhe vendore, në përputhje me përcaktimet e pikës 1, kujdesen për katalogimin e pasurive kulturore në pronësi ose përdorim të tyre dhe, në marrëveshje me entet të tjera pronare, edhe për katalogimin e pasurive të tjera kulturore.
6. Të dhënat e përmendura në këtë nen krijojnë “*Katalogun Kombëtar të Pasurive Kulturore*”. IKRTK është institucioni i cili mban përditëson dhe administron Katalogun Kombëtar të Pasurive Kulturore;
7. Për të siguruar identifikimin e trashëgimisë kulturore hartohen, mbahen dhe përditësohen “*Regjistri Kombëtar i Pasurive Kulturore materiale*” dhe “*Regjistri kombëtar i pasurive kulturore jomateriale*”. Këto regjistra janë objekt i përditësimit e plotësimit të rregullt dhe të vazhdueshëm nga institucionet e specializuara të fushës.
8. Përdorimi dhe aksesimi në të dhënat e deklaratave të lëshuara në kuptim të nenit 60, garanton sigurinë e pasurive dhe ruajtjen e të dhënave personale.
9. Informacioni i përftuar përmes procesit të identifikimit, dokumentimit, regjistrimit dhe katalogimit të trashëgimisë kulturore përfshihet në “Sistemin digjital për databazën e të dhënave të pasurive kulturore”. Funksionimi i këtij sistemi do të përcaktohet me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe publikohet në fletore Zyrtare.

Kapitulli II- Verifikimi dhe deklarimi i interesit kulturor dhe regjistrimi i pasurisë kulturore

Seksion I- Verifikimi

Neni 56

Verifikimi i interesit kulturor

1. Pasuritë e përcaktuara në nenin 50, pika 1, që janë vepër e një autori i cili nuk jeton më dhe janë krijuar më shumë se 50 vjet më parë, nëse janë pasuri e luajtshme, dhe më shumë se 70 vjet më parë, nëse janë pasuri e paluajtshme, u nënshtrohen dispozitave të kësaj seksioni deri në realizimin e verifikimit të parashikuar në pikën 2 të këtij neni.
2. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe institucionet e specializuara, me iniciativë ose bazuar në kërkesën e parashtruar nga subjekte pronare të pasurive të shoqëruar edhe me të dhënat përkatëse, verifikojnë ekzistencën e interesit artistik, historik, arkeologjik dhe etnoantropologjik të pasurive të pikes 1, në bazë të të dhënave të karakterit të përgjithshëm të vendosura nga KKTKM, me qëllim sigurimin e uniformitetit të vlerësimit, sipas procedurës së parashikuar nga ky ligj.

Neni 57

Kërkesa për verifikim

1. Për pasuritë e paluajtshme në pronë shtetërore, kërkesa e përmendur në pikën 2 të nenit 56 shoqërohet nga lista e pasurive dhe kartelat përshkruese të tyre. Kriteret e përpilimit të listave, mënyrat e redaktimit të skedave përshkruese dhe dërgimi i tyre përcaktohen me Udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore hartuar në bashkëpunim me institucionet kompetente për regjistrimin dhe identifikimin e pasurive kulturore.
2. Kërkesa i paraqitet IKRTK-së për pasuritë e luajtshme dhe IKTK-së për pasuritë e paluajtshme, të cilët brenda një afati 120 ditë nga marrja e kërkesës, nxjerrin me vendim të titullarit, konstatimin ose jo të interesit kulturor të pasurisë objekt verifikimi. Kriteret dhe mënyrat e depozitimit të kërkesave për verifikim, tarifat, organet konsultative, kriteret për marrjen e vendimit si dhe dokumentacionin shoqërues të aplikimit për subjekte të tjera, të ndryshme nga ato të parashikuara, parashikuar në pikën 1 përcaktohen me Udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore që publikohet në Fletore Zyrtare.
3. Nga parashikimet mësipër përjashtohen verifikimet e dokumenteve arkivore për të cilat ekziston një prej interesave të parashikuara nga pika 3 e nenit 50, dhe për të cilat në çdo rast procedura dhe mënyra e verifikimit parashikohen në ligjin që rregullon Arkivat.

Neni 58

Procedura e verifikimit

1. Me urdhër të ministrit përgjegjës për Trashëgiminë Kulturore, pranë IKIDPK/IKTK ngrihet një komision këshillimor për vlerësimin/identifikimin e vlerave kulturore në pasuritë e luajtshme/palujtshme. Mënyra e tij e funksionimit rregullohet me udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe publikohet në fletore zyrtare.
2. Anëtarët e komisionit zgjidhen nga lista e eksperteve vlerësues të vlerave kulturore të pasurive të luajtshme/palujtshme të krijuar pranë IKRTK/IKTKM. Kriteret dhe pranimi në listë parashikohet me udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe botohet në fletore zyrtare;
3. Vendimi i verifikimit firmoset nga të gjithë anëtarët e komisionit duke përcaktuar rezultatin e identifikimit. Në opinionin e komisionit, duhet të specifikohet që:
 - a) Objekti nuk i përmbush kriteret për t'u konsideruar një vlerë kulturore/Objekti i përmbush kriteret për t'u konsideruar një vlerë kulturore;
 - b) Ekzistojnë ose jo të dhëna të mjaftueshme për të përmbushur kriteret e deklaramit “Pasuri Kombëtare” për pasuritë e luajtshme dhe “Pasuri Kulturore” për pasuritë e palujtshme.
 - c) Nëse ka elemente për të përcaktuar rëndësinë e pasurisë kulturore të palujtshme sipas parashikimeve të nenit 52 dhe te pasurive te luajtshme sipas parashikimeve të nenit 52 të këtij ligji;
 - d) Nëse ka element për të kualifikuar grupin e pasurive të palujtshme si “pasuri kulturore të grupuara” sipas parashikimeve të nenit 52 të këtij ligji;
 - a) Nëse ka element për të kualifikuar grupin e pasurive të luajtshme si “koleksione” sipas parashikimeve të nenit 62 të këtij ligji;
 - e) Nëse ka element për të përcaktuar nevojën e masave paraprake të ruajtjes dhe llojin e tyre
4. Vendimi i komisionit i komunikohet titullarit të IKRPK/IKTK dhe subjektit kërkues brenda 7 ditëve nga zbardhja e tij.

Neni 59

Përfundimi i procedurës së verifikimit

1. Nëse nga procedura e verifikimit rezulton se pasuritë nuk shfaqin asnjë prej interesave të veçanta, ato nuk i nënshtrohen parashikimeve të dispozitave të këtij ligji. Urdhëri i Titullarit që vërteton mungesën e interesit i komunikohet pronarit dhe institucioneve të specializuara të përfshira në procedurën e verifikimit.
2. Nëse nga procedura e verifikimit rezulton se pasuritë shtetërore të organeve të administratës qendrore, bashkive dhe të enteve të tjera publike vendore nuk shfaqin asnjë prej interesave të veçanta, kartela me të dhënat përkatëse i dërgohet zyrës kompetente në mënyrë që të realizohet heqja nga fondi i pasurive kulturore në pronësi shtetërore.

3. Pasuritë e parashikuara në pikat 1 dhe 2 për të cilat është vendosur heqja nga fondi i pasurive kulturore në pronësi shtetërore, mund të tjetërsohen tek të tretët sipas parashikimeve të legjislacionit në fuqi.

4. Vërtetimi i interesit artistik, historik, arkeologjik, ose etnoantropologjik, që kryhet në përputhje me rregullat e përgjithshme të parashikuara në këtë ligj dhe aktet nenligjore në zbatim të tij, përbën deklaratë në kuptim të nenit 60 e cila rregjistrohet në mënyrën e parashikuar në pikën 2 të nenit 62, Këto pasuri u nënshtrohen parashikimeve të dispozitave të këtij ligji.

5. Kartelat përshkruese të pasurive të paluajtshme pronësi shtetërore, objekt verifikimi me rezultat pozitiv, së bashku me deklaratën e parashikuar në pikën 4, pasqyrohen në një arkiv elektronik apo në formë tjetër që administrohet nga IKRTK dhe që mund të përdoret nga Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore; institucionet e specializuara të fushës dhe inspektorati kombëtar përgjegjës për trashëgiminë kulturore me qëllim monitorimin e trashëgimisë së paluajtshme dhe programimin e ndërhyrjeve në funksion të kompetencave institucionale respektive.

6. Dispozitat e këtij neni zbatohen për pasuritë e parashikuara në pikën 1 të nenit 60 edhe kur subjektet që i kanë në pronësi ndryshojnë në çfarëdo mënyre natyrën e tyre juridike.

7. Procedura e verifikimit mbyllet me përfundimin e një afati 120 ditor nga marrja e kërkesës, nëse nuk ka shtyrje të afatit sipas procedurës mesipër, kohë brenda të cilës duhet të lëshohet vendimi i titullarit të IKRTK/IKTK. Në raste përjashtimore të nevojës, me vendim të asyrtuar, titullari i institucionit zgjat afatin e përfundimit deri në 60 dite.

8. Pasuritë kulturore të cilat pas verifikimit janë identifikuar vlera kulturore, me qëllim ruajtjen e tyre, me vendim të Titullarit të IKRTK/IKTK shpallet në “Mbrotje paraprake” dhe ndaj saj zbatohen parashikimet e këtij ligji.

Seksion II - Deklarimi

Neni 60

Deklarimi i interesit kulturor të pasurive materiale

1. Deklarimi konfirmon ekzistencën e interesave të parashikuara nga pika 3 e nenit 50, në objektin që i është nënshtuar vlerësimit të cilat kanë marrë vlerësim pozitiv nga ky verifikim.

2. Deklarimi nuk kërkohet për pasuritë e përcaktuara në pikën 1 të nenit 50. Këto objekte mbeten në mbrotje edhe kur subjektet që i kanë në pronësi, ndryshojnë natyrën e tyre juridike.

3. Deklarimi nuk lëshohet nëse pas verifikimit pozitiv të pasurisë, ka të dhëna ose dyshime se pasuria mund të jetë përfituar/gjetur/transferuar/hyrë në territor në mënyrë të paligjshme.

Neni 61

Procedura e deklarimit

1. Drejtoritë Rajonale të Trashëgimisë Kulturore (DRTK) ose institucionet e specializuara fillojnë procedurën për deklarimin e interest kulturor, me iniciative apo edhe me kërkesë të motivuar të bashkive, qarqeve, institucioneve të tjera publike e private apo individëve të tjerë të interesuar, duke njoftuar për këtë pronarin, poseduesin dhe mbajtësin e pasurisë.
2. Njoftimi përmban elemente të identifikimit dhe të vlerësimit të karakteristikave që rezultojnë nga hulumtimet e para të pasurisë kulturore, tregues të masave paraprake të parashikuara në këtë ligj, mënyrën dhe kohën e zbatimit të tyre, si dhe përcaktimin e afatit, jo më pak se 30 ditor, për paraqitjen e pretendimeve apo kontestimeve të mundshme.
3. Nëse procedura është për grupim pasurish të paluajtshme, komunikimi i dërgohet edhe bashkisë.
4. Njoftimi i parashikuar në pikën 2 të këtij neni sjell automatikisht zbatimin e masave paraprake të mbrojtjes, të parashikuara në dispozitat e këtij ligji.
5. Masat paraprake të mbrojtjes, përmendur në pikën 4, pushojnë zbatimin në përfundim të procedurës së deklarimit sipas procedurave të vendosura nga Ministria dhe në zbatim të dispozitave ligjore në fuqi të procesit administrativ. Urdhëri i ndëprerjes lëshohet nga titullari i IKRTK/IKTK që ka urdhëruar vendosjen e tyre.
6. Mënyra dhe procedura e realizimit të mbrojtjes/heqjes nga mbrojtja kryhen sipas parashikimeve të këtij ligji dhe akteve nënligjore përkatëse.
7. Deklarimi i interesit kulturor miratohet me Urdhër të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore me përjashtim të deklarimit të pasurive kulturore të paluajtshme të grupuara, sipas perkufizimeve dhe klasifikimit të parashikuar në këtë ligj, e cila kryhet me vendim të Këshillit të Ministrave pas propozimit nga ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore;
8. Me urdhër të Ministrit dhe me Vendim të Këshillit të Ministrave pasuritë deklarohen “*Pasuri Kulturore*” me rëndësi sipas parashikimeve të këtij ligji. Regjimi i mbrojtjes së tyre përcaktohet në kartelën përkatëse e cila shoqeron urdhërin e ministrit. Në kartelë përcaktohet edhe zona e mbrojtur.

Neni 62

Deklarimi i Interest kulturor per koleksionet

1. Me urdhër të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore në baze të verifikimit pozitiv të fazës së verifikimit të parashikuar në nenin 61 dhe sipas propozimit të këshillit të vlerësimit pranë IKRTK deklarohen koleksionet në kuptim të këtij ligji.

2. Koleksion do të quhet kombinimi i vlerave kulturore të luajtshme, të cilat në tërësinë e tyre dhe lidhjen tematike kanë vlerë shkencore dhe kulturore.
3. Koleksionues është personi fizik ose juridik, pronar ose mbajtës i vlerave kulturore të luajtshme, të identifikuar si koleksion dhe të regjistruara në regjistrin bazë pranë IKRTK.
4. Autoritetet shtetërore, agjencitë, persona juridikë jo-fitimprurës dhe bashkësitë fetare mund të krijojnë koleksione publike që, në tërësinë e tyre, janë me rëndësi sociale, dhe sigurojnë që koleksione të tilla të shfaqen në ekspozita. Ngritja dhe menaxhimi i koleksioneve të tilla publike bëhet në përputhje me Udhëzimin e lëshuar nga Ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe publikohet në Fletore Zyrtare.
5. Koleksionisti është i detyruar të mbajë një regjistër, i cili duhet të përmbajë një katalog përshkrues dhe fotografik të secilës prej vlerave kulturore në koleksion, informacion në lidhje me ruajtjen e saj, si dhe një certifikatë të lëshuar sipas parashikimeve të këtij ligji.

Neni 63

Deklarimi i interesit kulturor i pasurive jomateriale

1. Deklarimi i vlerave kulturore jomateriale bëhet me Urdhër të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe regjistrohet në regjistrin kombëtar të pasurive kulturore jomateriale pranë IKRTK.
2. Propozimi bëhet nga institucionet qendrore, institucionet e specializuara të fushës, pushteti vendor, organizma dhe shoqata jofitimprurëse, subjekte juridike publike apo private të tjera, persona fizikë dhe juridikë pranë QKVTAP.
3. QKVTAP brenda një afati 120 ditë nga marrja e kërkesës, nxjerr me vendim të titullarit, konstatimin apo jo të interesit kulturor të pasurisë objekt verifikimi. Kriteret dhe mënyrat e depozitimit të kërkesave për deklaram të vlerave kulturore jomateriale, tarifën, organet konsultative, kriteret për marrjen e vendimit si dhe dokumentacionin shoqëruar të aplikimit përcaktohen me Udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore që publikohet në Fletore Zyrtare.

Neni 64

Njoftimi i deklaramit

1. Deklarimi i parashikuar në nenin 60 i njoftohet pronarit dhe poseduesit të objektit, në një nga mënyrat e parashikuara në kodin e procedurës administrative.
2. Për pasuritë që regjistrohen, deklarimi, me kërkesë të DRTK, regjistrohet në regjistrat përkatës duke patur efekt njoftues tek çdo pronar, përdorues, huamarrës i mëvonshëm.
3. Për pasuritë e deklarara, përveç regjistrimit në regjistrin e pasurive kulturore, IKRTK koordinon me regjistrat e tjerë publik për pasqyrimin e të dhënave. Për pasuritë e deklaruar, organi kompetent krijon një bazë të dhënash/listë të posacme, edhe në formë elektronike.

Neni 65
Ankimi Administrativ kundër Deklarimit

1. Kundër vendimit të Deklarimit ushtrohet ankimi në gjykatën kompetente për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve administrative brenda afateve të parashikuara në legjislacionin në fuqi.
2. Ankimi nuk pezullon zbatimin e aktit administrativ.

Seksion III- Regjistrimi

Neni 66
Regjistrat kombëtarë të Trashëgimisë Kulturore

1. IKRTK mban dhe përditëson regjistrin kombëtar të pasurive jomateriale, pasurive materiale në përputhje me seksionet përkatëse të pasurive kulturore të paluajtshme; të pasurive kulturore të luajtshme dhe koleksioneve, për pasuri të deklaruar pasuri kulturore në zbatim të parashikimeve të këtij ligji si dhe atyre të shpallura në kuptim të ligjit për trashëgiminë kulturore të kohës.
2. Pasuritë e regjistruara në këto regjistra mund të jenë në pronësi shtetërore ose private pavarësisht regjistrimit të tyre në regjistra të tjera të parashikuar nga ligje të tjera në fuqi.
3. Në regjistrat e përmendur në pikën¹ të këtij neni pasqyrohen të gjitha ndryshimet në statusin juridik të pronës, kushtet dhe regjimet e ruajtjes dhe mbrojtjes si dhe cdo ndërhyrje mbi pasuritë, brenda 7 ditësh nga njoftimi.
4. Institucionet publike dhe private, përfshirë institucionet e specializuara nëse janë posedues të pasurive kulturore, muzetë e njohur zyrtarisht, koleksionistet, bashkësitë fetare të njohura zyrtarisht, duhet të mbajnë regjistra të rregullt të fondeve të tyre në kushtet dhe formatin e parashikuar në udhëzimin e ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore të parashikuar në nenin 55.

Neni 67
Procedura e regjistrimit

1. Në zbatim të parashikimeve të këtij ligji, subjektet që kanë detyrë të njoftojnë autoritetet për regjistrimin e pasurive kulturore, njoftojnë IKRTK brënda afateve të parashikuara në këtë ligj.
2. Procedura e regjistrimit, tarifat, afatet, marrëdhënia e pronarit/poseduesit me institucionet e specializuara dhe formati i regjistrimit parashikohen në udhëzimin e ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore të parashikuar në nenin 55.

Neni 68
Publikimi i të dhënave të regjistrave kombëtar

Të dhënat e regjistrave kombëtar të trashëgimisë kulturore dhe katalogut kombëtar mund të bëhen publike pas dhënies së miratimit me shkrim nga ana e pronarit; në bazë të një vendimi të autoriteteve gjyqësore ose me autorizim të autoritetit kompetent të parashikuar në udhëzimin e përmendur në nenin 55.

Neni 69

Certifikata/pasaportë e pasurisë kulturore

1. Certifikata/pasaporta e pronësisë kulturore lëshohet nga IKRTK në bazë të urdhërit të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore të deklarimit të objektit pasuri kulturore.
2. Certifikata e pasurisë kulturore duhet të përmbajë minimalisht këto element identifikimi (a) Fotografi ose imazh tjetër të pasurisë; (b). informacion mbi koordinatat, tipin, masën dhe peshën, materialin dhe teknikën e prodhimit/krijimit si dhe shenja të vecanta; (c). Emri i autorit/krijuesit nëse janë të njohur; (d) datën dhe vendin e zbulimit/krijimit; (dh) përshkrim të shkurtër; (e) udhëzime mbi ruajtjen dhe parashikimet ligjore përkatëse;
3. Certifikata e pasurisë nuk lëshohet nëse pas lëshimit të urdhërit të ministrit për deklarimin e pasurisë, ka të dhëna ose dyshime se pasuria mund të jete përfituar/gjetur/transferuar/hyrë në territor në mënyrë të paligjshme.

KREU II

MBROJTJA DHE RUAJTJA E PASURIVE KULTURORE

Kapitulli I - Kontrolli teknik dhe Inspektimi

Neni 70

Kontrolli teknik

1. Institucionet e specializuara sipas fushës së tyre të kompetencës të parashikuar në këtë ligj ose në akte nënligjore në zbatim të tij kanë të drejtë të kontrollojnë gjendjen teknike dhe kushtet e ruajtjes së pasurive kulturore, si dhe të zonave që i nënshtrohen dispozitave të mbrojtjes indirekte.
2. Institucionet e specializuara të parashikuara në pikën 1 të këtij neni ushtrojnë kontrollin teknik mbi kushtet e ruajtjes së pasurive kulturore për pasuritë në pronësi, posedim ose administrim të subjekteve private, bashkive dhe enteve të tjera publike vendore, dhe të bashkësive fetare.
3. Pronaret, poseduesit, bashkësitë fetare dhe të gjitha subjektet e tjera administruese të pasurisë kulturore janë të detyruar të lejojnë kontrollin e gjendjes fizike dhe kushtet e ruajtjes të pasurisë nga institucionet e specializuara sipas pikës 1 të këtij neni.
4. Institucioni i specializuar që fillon procedurën e kontrollit teknik njofton drejtpërdrejt pronarin, poseduesin, subjektin administrues, nëpërmjet një njoftimi me shkrim 5 ditë përpara kryerjes së kontrollit.

5. Gjatë kontrollit mbahet një procesverbal i cili përmban identitetin e pronarit, poseduesit, ose subjektit administrues, datën, vendin dhe orën e kryerjes së kontrollit, një përshkrim fizik të pasurisë/pasurive objekt kontrolli, si dhe një analizë të gjendjes fizike dhe teknike të pasurisë.
6. Një kopje e procesverbalit i njoftohet pronarit, poseduesit, ose subjektit administrues, brenda 5 ditëve nga përfundimi i kontrollit. Pronari, poseduesi, ose subjekti administrues kanë të drejtë të paraqesin observacionet e tyre brenda 10 ditëve nga njoftimi i procesverbalit. Nëse këto subjekte nuk shprehen brenda afatit të parashikuar në këtë pikë do të konsiderohet se kanë pranuar konkluzionet e grupit të kontrollit.
7. Pas njoftimit të observacioneve ose përfundimit të afatit të parashikuar në pikën 6 të këtij neni, një kopje e procesverbalit dhe të observacioneve të paraqitura nga pronari, poseduesi, ose subjekti administrues i përcillen titullarit të institucionit të specializuar, i cili miraton raportin përfundimtar për kryerjen e kontrollit.
8. Nëse në fund të procesit të kontrollit titullari i institucionit të specializuar në raportin përfundimtar konstaton dëmtime, cënime, përdorim të pasurisë kulturore në kundërshtim me karakterin e tyre historik ose artistik ose që vënë në rrezik ruajtjen e tyre, apo ndërhyrje të paautorizuara njofton Inspektoriatin shtetëror që mbulon fushën e trashëgimisë kulturore.
9. Nëse në fund të procesit të kontrollit titullari i institucionit të specializuar, kur është i ndryshëm nga DRTK, në raportin përfundimtar konstaton nevojën për ndërhyrje të nevojshme ruajtëse njofton DRTK-në kompetente.
10. Në rastin kur pronari, poseduesi, bashkësitë fetare, dhe të gjitha subjektet administruese të pasurisë kulturore veprojnë në kundërshtim me detyrimin e parashikuar në pikën 3, të këtij neni, grupi i kontrollit informon drejtpërdrejt inspektoriatin shtetëror që mbulon fushën e trashëgimisë kulturore i cili merr masa në pëputhje me legjislacionin në fuqi.
11. Raporti përfundimtar regjistrohet në kartelën e pasurisë kulturore.
12. Procedura për kryerjen e kontrollit teknik rregullohet me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore, dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

Neni 71

Projektimi, zbatimi, mbikqyrja, kolaudimi i ndërhyrjeve ruajtëse dhe mbrojtëse

1. Projektimi, zbatimi, mbikqyrja dhe kolaudimi i ndërhyrjeve ruajtëse dhe mbrojtëse të pasurive kulturore materiale kryhen nga subjektet e licencuara për këtë qëllim ose institucionet shtetërore të specializuara dhe të ngarkuara me ligj për mbrojtjen, ruajtjen dhe studimin e pasurive të trashëgimisë kulturore.
2. Zbatimi i punimeve të ndërhyrjeve ruajtëse dhe mbrojtëse të pasurive kulturore, mbikëqyrja dhe kolaudimi i tyre nuk i nënshtrohen ligjit nr. 8402, datë 10.9.1998 "Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit", të ndryshuar.

3. Projektimi, zbatimi i punimeve të ndërhyrjeve ruajtëse dhe mbrojtëse, mbikëqyrja dhe kolaudimi i tyre rregullohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 72

Inspektimi

1. Inspektorati shtetëror në fushën e trashëgimisë kulturore kryesisht ose me propozim të institucioneve të specializuara të trashëgimisë kulturore kryen kontrollin për të verifikuar ekzistencën ose shkallën e ruajtjes dhe të mbrojtjes së pasurive kulturore, dhe zbatimin e detyrimeve të tjera në përputhje me parashikimet këtij ligji.

2. Pronari, poseduesi, bashkësitë fetare, dhe të gjitha subjektet administruese të pasurisë kulturore janë të detyruar të lejojnë inspektimin sipas pikës 1 të këtij neni.

3. Inspektori që kryen inspektimin mban procesverbalin në vendin e inspektimit. Nëse nuk është e mundur mbajtja e procesverbalit në vendin e inspektimit ai përfundohet në zyrat e inspektimit dhe i njoftohet subjektit të inspektuar brenda 5 ditëve nga data e përfundimit të inspektimit.

4. Procesverbali së bashku me propozimin e inspektorit i përcillet menjëherë titullarit të Drejtorisë Rajonale të Trashëgimisë Kulturore, i cili merr një vendim përfundimtar brenda 10 ditëve nga data e njoftimit të procesverbalit subjektit të inspektimit.

5. Vendimi përfundimtar i titullarit të DRTK ankimohet tek Kryeinspektori. Vendimi i kryeinspektorit ankimohet në gjykatën kompetente për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve administrative.

6. Procedurat e inspektimit kryhen në përputhje me ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 "Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë", përsa nuk parashikohet ndryshe në këtë ligj.

7. Inspektoriati shtetëror në fushën e trashëgimisë kulturore është pjesë përbërëse e Inspektoriatit Kombëtar të Mbrojtjes së Territorit, në varësi të ministrisë përgjegjëse për punët e brendshme.

Neni 73

Masat e inspektimit

1. Titullari i DRTK-së merr vendim përfundimtar për:

- a) Nevojën e kryerjes së ndërhyrjeve ruajtëse sipas këtij ligji.
- b) Konstatimin e ndërhyrjeve të paligjshme në pasuritë kulturore sipas këtij ligji dhe marrjen e dënimit administrativ përkatës sipas parashikimeve të këtij ligji.
- c) Marrjen e masës administrative të dënimit me gjobë sipas parashikimeve të këtij ligji

2. Titullari I DRTK-së bashkë me vendimin përfundimtar mund të vendosë, kur është rasti, edhe detyrimin për rivendosjen në vend të situatës dhe kthimin në gjendjen e mëparshme me shpenzimet e personit që ka kryer ndërhyrjen e paligjshme.

3. Në rastin e vendimit për dënimin me gjobë, titullari i DRTK-së, duke marrë në konsideratë gjendjen ekonomike të shkelësit, rast pas rasti mund të vendosë shlyerjen me këste të masës së gjobës, sipas marrëveshjes të lidhur për këtë qëllim me shkelësin.

Neni 74

Masa urgjente sigurie

1. Inspektori, gjatë procesit të inspektimit, ka të drejtë që me vendim të ndërmjetëm të marrë një masë urgjente nëse konstaton se nga ana e pronarit, poseduesit, ose një person i cili kryen mirëmbajtjen, zbatimin dhe mbikqyrjen e punimeve mbi pasurinë kulturore, mund të shkaktohet një dëm i menjëhershëm, i rëndë dhe i pariparueshëm të pasurisë kulturore :

- a) si pasojë e mostrajimit të duhur,
- b) si pasojë e përdorimit apo administrimit në kundërshtim me këtë ligj, ose
- c) për shkak të mosveprimit për t'u mirëmbajtur

2. Me vendim të ndërmjetëm sipas pikës 1 të këtij neni inspektori mund të vendos të pezullojë dhe/ose ose ndalojë çdo lloj veprimi dhe veprimtarie mbi pasurinë kulturore. Në rastin e pasurisë kulturore të luajtshme, Inspektori mund të vendosë ruajtjen e përkohshme të kësaj pasurie në një muze publik ose në një institucion tjetër të specializuar. Pasuria do të kthehet kur plotësohen kushtet e përshtatshme për trajtimin dhe përdorimin e pasurive kulturore sipas këtij ligji dhe akteve nënligjore të dala në bazë dhe për zbatim të tij.

3. Sipas paragrafit 1 të këtij neni, inspektori mund të vendos me vendim të ndërmjetëm pezullim të ndërhyrjes mbrojtëse në pasuritë kulturore, nëse rezulton se punimet kryhen pa leje ose në tejkalim të afateve apo kushteve të lejes së lëshuar nga autoriteti kompetent.

4. Procedura dhe ankimi i kësaj masave të parashikuara në këtë nen kryhet në përputhje me ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 "Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë".

Kapitulli II- Mbrojtja dhe ruajtja

Seksioni I

Masat për mbrojtjen e pasurive kulturore materiale

Neni 75

Ndërhyrjet e ndaluara

1. Pasuritë kulturore materiale nuk mund të shkatërrohen, çënohen apo dëmtohen dhe nuk mund të përdoren për qëllime që nuk përputhen me karakterin e tyre historik ose artistik ose që vënë në rrezik ruajtjen e tyre.

2. Ndalohet kryerja e çdo veprimi që shkakton shkëputjen e afreskeve, stemave, grafitëve, gurëve të varreve, mbishkrimeve dhe elemeteve të tjera dekorativë të ndërtesave, të ekspozuara ose jo ndaj publikut.
3. Arkivat publike dhe ato private, për të cilat është bërë deklarimi në kuptim të nenit 60, nuk mund të fragmentarizohen.
4. Cënimi, shkatërrimi, dëmtimi, shkëputja apo përdorimi i pasurive kulturore në kundërshtim me karakterin e tyre historik ose artistik ose që vënë në rrezik ruajtjen e tyre, përbën shkelje dhe personat përgjegjës mbajnë përgjegjësi sipas këtij ligji.
5. Organi kompetent, përveç sanksioneve të parashikuara në këtë ligj, vendos edhe dëdtyrimin për rivendosjen në vend të situatës dhe kthimin në gjendjen e mëparshme me shpenzimet e personit që ka kryer ndërhyrjen e paligjshme. Punimet për rivendosjen në vend të situatës dhe kthimin në gjendjen e mëparshme kryhen nën mbikqyrjen e DRTK-së.

Neni 76

Ndërhyrjet e lejuara

1. Çdo ndërhyrje në pasuritë kulturore të paluajtshme dhe të luajtshme kryhet vetëm pas miratimit nga ana e KKTKM-së ose Ministrit sipas rastit të ndërhyrjes në pikën 3.
2. Kryhen vetëm me leje të KKTKM-së:
 - a) ndërhyrjet e cdo lloji, të cilat nuk ndalohen taksativisht me këtë ligj;
 - b) heqjen ose prishjen, qoftë edhe e pjesëshme të pasurive kulturore materiale;
 - c) rindërtimin e pasurive kulturore materiale;
 - d) Gërmimin, restaurimin, përdorimin dhe çdo veprim tjetër në pasuritë kulturore, si dhe çdo ndryshim në truallin e vënë në mbrojtje rreth tyre;
 - e) gërmimet sistematike për qëllime shkencore dhe cdo ndërhyrje tjetër me natyrë arkeologjike.
3. Kryhen vetëm me lejen e Ministrit:
 - a) zhvendosjen, qoftë edhe të përkohshme, e pasurive kulturore të luajtshme, sipas parashikimeve në pikave 4 dhe 5;
 - b) copëzimin i koleksioneve, serive dhe përmbledhjeve;
 - c) nxjerrjen jashtë përdorimit e dokumentave të arkivave publike dhe private kur është bërë deklarimi në kuptim të nenit 60, si edhe nxjerrja jashtë përdorimit e materialeve bibliotekare të bibliotekave publike me përjashtimet e parashikuara në gërmën “c” të pikës 2 të nenit 50 dhe të bibliotekave private për të cilat është bërë deklarimi në kuptim të nenit 60;
 - d) transferimin në persona të tjerë juridikë i komplekseve organike të dokumenteve të arkivave publike, si edhe arkivave private për të cilat është bërë deklarimi në kuptim të nenit 60.
4. Në rastin kur mbajtësi i pasurive kulturore ndryshon vendbanimin ose selinë, ndryshimi i vendndodhjes së pasurive kulturore deklarohet paraprakisht në DRTK. Brenda 30 ditëve nga data e marrjes së njoftimit nga ana e DRTK-s, IKRTK mund të parashikojë masat e nevojshme me qëllim që pasuritë të mos pësojnë dëmtime gjatë transportit.

5. Arkivat shtetërorë dhe të enteve dhe institucioneve të tjera publike mund të zhvendosen pa lejen e parashikuar në pikën 2. Në çdo rast institucioni ose enti tjetër publik duhet të komunikojë zhvendosjen në ministrinë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore me qëllim mbikëqyrjen e këtyre pasurive sipas parashikimeve të këtij ligji.

6. Ndryshimi i destinacionit të përdorimit të pasurive kulturore bëhet me vendim të KKTKM apo KKMPK sipas tipologjisë së kërkesës. Në çdo rast ndryshimi i destinacionit të përdorimit duhet të jetë në përputhje me parashikimet e këtij ligji.

7. Kryerja e ndërhyrjeve në kundërshtim me këtë nen përbën shkelje dhe subjekti përgjegjës mban përgjegjësi në përputhje me këtë ligj. Përvec sanksioneve të parashikuara në këtë ligj organi kompetent vendos edhe detyrimin për rivendosjen në vend të situatës dhe kthimin në gjendjen e mëparshme me shpenzimet e personit që ka kryer ndërhyrjen e paligjshme.

8. Punimet për rivendosjen në vend të situatës dhe kthimin në gjendjen e mëparshme kryhen nën mbikqyerjen e DRTK.

Neni 77

Ndërhyrje në rastet e urgjencës

1. Pronari ose poseduesi i pasurisë kulturore në raste të jashtëzakonshme kur rrezikohet dëmtimi i pasurive kulturore mund të marrë masa urgjente me karakter të përkohshëm ose me karakter parandalues të rrezikut të dëmtimit të pasurisë kulturore. Në këtë rast pronari ose poseduesi njofton menjëherë DRTK-në, dhe brenda 48 orëve vë në dispozicion projektin dhe preventivin ose kërkesën për ndërhyrjen përfundimtare me qëllim marrjen e lejeve të nevojshme.

2. Kërkesa, projekti dhe preventivi i punimeve i depozituar sipas pikës 1, të këtij neni shqyrtohet nga KKTKM në kushtet e nenit 79 pika 2 ose ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore në kushtet e nenit 79 pika 3, me procedurë të përshpejtuar.

3. Për ndërhyrjet e miratuara me procedurë të përshpejtuar KKTKM shprehet me vendim brenda 15 ditëve për ndërhyrjet e parashikuara në pikën 2, të nenit 79 dhe Ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore brenda 10 ditëve për miratimin e ndërhyrjeve sipas pikës 3, të nenit 79 të këtij ligji.

4. Punimet e kryera nga pronari ose poseduesi të cilat tejkalojnë nevojat e urgjencës të parashikuara në pikën 1 të këtij neni dhe nuk janë miratuar nga organi kompetent konsiderohen ndërhyrje të paligjshme sipas parashikimeve të këtij ligji.

5. Në rastin e mos veprimit të pronarit ose poseduesit me qëllim shmangien e dëmtimeve në pasurinë kulturore ose në rastet e kryerjes nga ana e tij të ndërhyrjeve të paligjshme sipas pikës 4, DRTK ose institucioni/subjekti i autorizuar nga ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore ndërhyr për mirëmbajtjen e pasurisë. Shpenzimet në këtë rast mbulohen nga pronari ose poseduesi.

6. Mosveprimi ose mosnjoftimi sipas detyrimeve të këtij neni përbën shkelje dhe pronari ose poseduesi mbajnë përgjegjësi sipas këtij ligji.

Neni 78

Leja për ndërhyjet në pasuritë kulturore

1. Leja e ndërhyrjes është e nevojshme për çdo ndërhyrje të parashikuar nga neni 76 i këtij ligji.

2. Dokumenti i lejes së ndërhyrjes përshkruan të gjitha kushtet për kryerjen e punimeve në pasuritë kulturore në përputhje me dokumentacionin shoqërues të kërkesës, projektit dhe preventivit, si dhe normave dhe standardeve të përcaktuara në këtë ligj dhe aktet nënligjore të nxjerra në zbatim të tij.

3. Përfituesi i lejes së ndërhyrjes, pronari i pasurisë kulturore, zbatuesi dhe mbikëqyrësi i punimeve janë përgjegjës solidarë, sipas parashikimeve të këtij ligji, si dhe dispozitave ligjore që rregullojnë veprimtarinë e ndërtimit në Republikën e Shqipërisë.

4. Lejet e ndërhyrjeve të miratuara në kundërshtim me ligjin dhe/ose dokumentet e planifikimit në fuqi janë absolutisht të pavlefshme.

5. Leja firmoset nga kryetari i KKTKM-së.

6. Leja e parashikuar në nenin 76 jepet mbi projektin të paraqitur nga kërkuesi ose, në rastet kur vlerësohet e mjaftueshme dhe përmban kushtet specifike në funksion të qëllimit të projektit.

7. Afati për fillimin e punimeve nuk mund të jetë më i gjatë se 1 vit nga data e miratimit të lejes së ndërhyrjes. Afati i përfundimit të punimeve përcaktohet në bazë të kalendarit të punimeve të miratuar nga KKTKM. Shtyrja e afatit të përfundimit të punimeve dhe ndryshimi i subjektit zbatues të përcaktuar në lejen e ndërhyrjes kryhen nga autoriteti që ka miratuar lejen, me kërkesë të subjektit të pajisur me licence. Shtyrja e afatit të përfundimit të punimeve bëhet vetëm një herë, për një periudhë jo më të gjatë se afati fillestar i përcaktuar në lejen e ndërhyrjes, mbi bazën e një kërkesë të dorëzuar brenda afatit të vlefshmërisë së lejes dhe, në çdo rast, jo më vonë se 45 ditë përpara përfundimit të afatit të lejes. Kërkesa për shtyrjen e afatit parashtron arsyet për të cilat nuk ka qenë i mundur përfundimi i punimeve brenda afatit dhe shoqërohet nga kalendar i ri i punimeve. Kërkesa për shtyrjen e afatit të punimeve konsiderohet e miratuar në heshtje nëse autoriteti që ka lëshuar lejen nuk i njofton vendimin përkatës subjektit kërkues brenda afatit 45-ditor nga dita e depozitimit të kërkesës.

8. Për përfundimin e punimeve të papërfunduara brenda afatit të përcaktuar, është e detyrueshme pajisja me një leje të re ndërhyrje.

9. Subjekti i cili ka kryer ndërhyrjet e paligjshme, ose punimet e filluara prej më shumë se tre vjetësh dhe ende të papërfunduara, sipas projektit të miratuar, mban përgjegjësi në përputhje me këtë ligj. Përvec sanksioneve të parashikuara në këtë ligj organi kompetent për lëshimin e

lejes së ndërhyrjes vendos edhe detyrimin për rivendosjen në vend të situates apo zbatimin e plotë të ndërhyrjes me shpenzimet e personit që ka kryer ndërhyrjen e paligjshme apo në tejkalim të afatit të lejes.

Neni 79

Procedura e lejes për ndërhyrje

1. Kërkesa për lëshimin e lejes të parashikuar në nenin 76 depozitohet në sportelin unik të KKPKM pranë ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore. Format i kërkesës dhe dokumentacioni shoqërues përcaktohet me urdhër të minsitrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.
2. Në varësi të kategorisë së pasurisë për të cilën kërkohet të kryhet ndërhyrja ose në varësi të llojit të ndërhyrjes, kërkesa e përcaktuar në pikën 1 më sipër i dërgohet përkatësisht IKTK-së ose AKSHA-ës ose të dy institucioneve, brenda 5 ditëve nga dorëzimi i kërkesës sipas paragrafit 1 më sipër.
3. KKPKM shprehet me vendim brenda afatit 45 ditor nga depozitimi i kërkesës në bazë të relacionit teknik të IKTK ose AKSHA ose të të dyja institucioneve.
4. IKTK dhe/ose AKSHA mund të kërkojë informacione ose të dhëna të tjera shtesë të cilat do ta ndihmojnë në vendimarrje KKPKM-në. Në këtë rast afati i parashikuar në pikën 2, pezullohet deri në plotësimin e dokumentacionit të kërkuar.
5. Nëse është e nevojshme të bëhen verifikime të natyrës teknike, IKTK dhe/ose AKSHA, në varësi të llojit të ndërhyrjes njofton kërkuesit për nevojën e kryerjes së këtyre verifikimeve. Njoftimi përmban një përshkrim të shkurtër të llojit dhe procedurës së verifikimit teknik. Në këtë rast afati i përcaktuar në pikën 2 pezullohet deri në paraqitjen e rezultateve të verifikimeve por në çdo rast jo më shumë se 60 ditë.
6. Vendimi për miratimin e lejes nga KKPKM merret me shumicën absolute të anëtarëve. Anëtarët që votojnë kundër duhet të argumentojnë me shkrim mendimin e tyre.
7. Vendimi i KKPKM për miratimin e lejes regjistrohet në ZVRPP, në regjistrin e pasurive kulturore materiale pranë IKRTK dhe regjistrin përkatës të lejeve pranë IKTK-së ose AKSHA, dhe publikohen në Buletinin e Njoftimeve Zyrtare.
8. Në rastin e lejeve sipas nenin 76 paragrafi 3, afati për shqyrimin e kërkesës është 30 ditë nga paraqitja e kërkesës në Ministrinë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore.
9. Ndaj vendimit që refuzon dhënien e lejes sipas këtij neni, ose mosnxjerrjes së vendimit brenda afatit të parashikuar në këtë nen, mund të bëhet ankim në gjykatën kompetente për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve administrative.

Neni 80

Masat me karakter parandalues

1. Inspektoriati kombëtar, me initiative apo me kërkesë të institucioneve të specializuara, kur konstaton kryerjen e punimeve në kundërshtim me nenet 75, 76 dhe 77 të këtij ligji ose në kundërshtim me lejen, urdhëron pezullimin e menjëhershëm të tyre.
3. Inspektoriati kombëtar ka të drejtë të urdhërojë ndërprerjen ose pezullimin e ndërhyrjeve edhe në lidhje me pasuritë e parashikuara në nenin 50, për të cilat nuk është kryer ende verifikimi sipas parashikimeve të nenit 56, paragrafi 2, apo deklarimi sipas parashikimeve të nenit 60.
4. Mosfillimi i procedurës së verifikimit sipas nenit 56 ose deklarimit sipas nenit 60 të këtij ligji brenda 30 ditëve nga marrja e urdhrit për ndërprerjen ose pezullimin e punimeve të parashikuar në pikën 2, sjell automatikisht shfuqizimin e masës së pezullimit.
5. Efekte e ndërprerjes ose pezullimit zgjasin deri në shqyrtimin e ndërhyrjeve të paligjshme nga ana e organit kompetent.
6. Vazhdimi i ndërhyrjeve në kundërshtim me vendimin për pezullim sipas këtij neni përbën shkelje dhe subjekti përgjegjës mban përgjegjësi sipas këtij ligji.

Seksioni II

Ruajtja e pasurisë kulturore

Neni 81

Funksioni i ruajtjes

1. Mënyrat e trajtimit, normat teknike, kriteret dhe modelet e ndërhyrjeve në fushën e ruajtjes së pasurive kulturore përcaktohen nga Ministria, në bashkëpunim me institucionet, entet e tjera publike, universitetet dhe institutet e kërkimit të specializuara dhe miratohet me vendim të Këshillit të Ministrave.
2. Ndërhyrjet në pasuritë kulturore materiale, ndërhyrjet në sipërfaqet e dekoruara të pasurive kulturore materiale si dhe çdo ndërhyrje për mirëmbajtjen e këtyre pasurive, kryhen nga institucione shtetërore të specializuara ose nga subjektet e licencuara sipas këtij ligji, në përputhje me parashikimet ligjore në fushën e projektimit dhe zbatimit të punimeve në pasuritë kulturore materiale nëpërmjet tipologjisë së licencave përmenduar në nenin 82 pika 1.
3. Veprimtaria ndërhyrëse në pasuritë kulturore materiale nga ana e institucioneve të specializuara ose subjekteve private të përcaktuar në këtë ligj, përfshihet në kategorinë VI.1, të shtojcës së ligjit për licencat. Kjo veprimtari licencohet sipas dispozitave në vijim, të këtij ligji.
4. Kushtet dhe kriteret e posacme të licensimit, dokumentat shoqëruese nënkategoritë e licencave si dhe procedurat për dhënien, pezullimin ose revokimin e licencave, të parashikuara në pikën 2 të këtij neni rregullohen me Vendim të Këshillit të Ministrave.

5. Kualifikimi arsimor i personave që kërkojnë të pajisen me licencat e përmendur në pikën 2, kryhet në përputhje me legjislacionin në fuqi për arsimin e lartë të paktën në nivelin master.

6. Formimi vazhdues i personave që janë të pajisur me lincelat e permendura në pikën 2 të këtij neni kryhet nga Qendra Rajonale për Konservim dhe Restaurim të Evropës Juglindore” e ngritur pranë IKTK-së ose nga subjektet publike ose private në bazë të një marrëveshje bashkëpunimi. Kriteret dhe nivelet e cilësisë që duhet të ketë programi i formimit vazhdues përcaktohen me udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë.

7. Brenda 1 viti nga hyrja në fuqi e këtij ligji subjektet e licensuara përpara miratimit të tij, kanë detyrimin të marrin kreditet sipas një programi formimi intensive vazhdues miratuar me urdhër të titullarit të IKTK. Mospërmbushja e këtij detyrimi sjell revokimin e licencës.

Neni 82

Kriteret e liçencave

1. Liçencat për kryerjen e veprimtarive ndërhyrëse në pasuritë kulturore materiale janë licencat për Projektim; Zbatim; Mbikqyrje dhe kolaudim. Këto licenca miratohen me vendim të KKPKM-së subjekteve që plotesojnë kriteret e përgjithshme mëposhtme:

a. të këtë arsim të lartë në degët: arkitekturë, urbanistikë, inxhinieri ndërtimi, shkenca të natyres; akademinë e arteve

b. të këtë jo më pak se 7 vjet punë në profesionin për të cilin është diplomuar në rastet e liçencave për projektim dhe zbatim si dhe jo më pak se 10 vjet punë në profesionin të cilin është diplomuar për liçencën për mbikqyrje kolaudim;

c. Të jetë bashkëautor në projektim, të këtë ekspëriencë në zbatimin, mbikqyrje dhe kolaudim sipas parashikimeve të vendimit të Këshillit të Ministrave përmendur në pikën 4 neni 81 i këtij ligji.

d. të mos i jetë revokuar më parë një liçencë në fushën e ndërhrjeve në pasuritë kulturore materiale me përjashtim të pikës 1 gërma (ë) të nenit 83 të këtij ligji;

dh. të mos jetë dënuar me një vendim penal të formës së prerë ose në momentin që bën kërkesën për liçencim të mos jetë subjekt i procedimit penal.

e. si dhe cdo kriter tjetër të parashikuar ne këtë ligj dhe në vendimin e Këshillit të Ministrave përmendur në pikën 4 neni 81 i këtij ligji.

2. Në rastin e personave juridik, plotësimi i kërkesave të shkronjave a, b, dhe c, konsiderohet i plotësuar nëse ka të paktën një drejtues teknik të liçencuar sipas këtij ligji dhe akteve nënligjore në zbatim të tij.

Neni 83

Revokimi i liçencave

1. Licencat për kryerjen e veprimtarive ndërhyrëse në pasuirtë kulturore materiale mund të revokohen me vendim të KKPKM-së në rastet e mëposhtme:

a) Ka deklarime të rreme në dokumentet që shoqërojnë kërkesën;

b) Dokumentet e paraqitura janë të falsifikuara;

- c) Personi juridik kryen veprimtari ndërhyrëse në kundërshtim me ato të parashikuara nga drejtuesit teknik të projektit;
- d) në rastin e moszbatimit të kërkesave të licencës ose kryerjes së veprimtarisë në kundërshtim me kërkesat e ligjit dhe akteve nënligjore, të konstatuara nga Inspektoriati i Mbrojtjes së Territorit;
- dh) subjekti nuk ka ndjekur formimin vazhdues të detyruar periodik sipas parashikimeve të udhëzimit të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.
- e) Në rastet e dhënies së dorëheqjes së drejtuesit teknik ose kur licenca e drejtuesit teknik revokohet sipas parashikimeve të këtij ligji
- ë) Në rastin kur ndaj administratorit; personit juridik ose drejtuesit teknik është marrë vendim i formës së prerë në një procedim penal të lidhur me aktivitetin në fushën e projektim zbatim mbikqyrje kolaudim;
- f) Në rast të fillimit të procedurave për falimentim ose deklartimit me status pasive të personit juridik
- g) Në rast të konstatimit nga ana e inspektoriatit ose institucioneve të specializuara të dypunësimit me kohë të plotë të drejtuesit teknik të një personi juridik
- gj) Në rast tjetër të parashikuar në Vendimin e këshillit të Ministrave përmendur në pikën 4 neni 81 i këtij ligji

2. Ndaj vendimit për revokimin e licencës mund të ushtrohet ankimi në gjykatën kompetente për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve administrative. Ankimi nuk pezullon zbatimin e aktit administrativ.

Neni 84

Detyrimi për ruajtjen

1. Shteti, bashkitë, entet e tjera publike vendore, si dhe çdo ent apo institucion tjetër publik, kanë detyrimin të garantojnë sigurinë dhe ruajtjen e pasurive kulturore në pronësi apo administrim të tyre.
2. Privatët, pronarë ose posedues të pasurive kulturore, dhe bashkësitë fetare kanë detyrimin të garantojnë sigurinë dhe ruajtjen e tyre sipas kushteve të parashikuara në pikën e parë të nenit 81.
3. Subjektet e përcaktuara në pikën 1, dhe 2, të këtij neni, duke përfshirë bashkësitë fetare të njohura ligjërisht, inventarizojnë pasuritë kulturore që kanë në pronësi ose, administrim, duke specifikuar vendndodhjen e tyre. Mënyra dhe forma për mbajtjen e këtij informacioni përcaktohet me udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.
4. Subjektet e përmendura në pikat 1, 2, 3 të këtij neni që nuk përmbushin detyrimet sipas këtij neni mbajnë përgjegjësi në përputhje me këtë ligj.

Neni 85

Ndërhyrja ruajtëse vullnetare

Restaurimi dhe ndërhyrjet e tjera ruajtëse të pasurive kulturore, me iniciativë të pronarit, poseduesit apo mbajtësit, kryhen në përputhje me nenin 79 të këtij ligji.

Neni 86

Procedura për miratimin e ndërhyrjeve ruajtëse vullnetare

1. Me kërkesë të pronarit ose poseduesit, DRTK deklaron nevojën e ndërhyrjes dhe përgatit një relacion teknik.
2. Mbi bazën e relacionit teknik të DRTK, pronari ose poseduesi merr masa për hartimin e projektit dhe preventivit përkatës.
3. Projekti dhe preventivi përkatës paraqiten për miratim nga KKPKM -ja dhe duhet të përmbajnë specifikimet e nevojshme, si dhe afatin për fillimin e punimeve.
4. KKPKM shprehet me vendim në përputhje me procedurën e parashikuar në paragrafët 1 deri në 7 të nenit 89 të këtij ligji.

Neni 87

Ndërhyrja e detyruara ruajtëse

1. Subjektet private që kanë në pronësi ose në posedim pasuri kulturore detyrohen të marrin masat për kryerjen e ndërhyrjeve të nevojshme që garantojnë ruajtjen e pasurive që kanë në pronësi ose posedim. Domosdoshmëria e ndërhyrjeve vëretetohet nga DRTK nëpërmjet përgatitjes së një relacioni teknik.
2. Në rastin e mospërmbushjes së detyrimit të kryerjes së ndërhyrjeve ruajtëse nga subjektet e përmendura në pikën 1 të këtij neni, Ministria merr përsipër të kryejë vetë këto ndërhyrje.
3. Në rastet e kryerjes së investimeve me fonde publike, procedurat e përzgjedhjes së subjekteve, të pajisura me licensë për projektim, zbatim, mbikqyrjen apo kolaudimin në pasuritë kulturore, përjashtohen nga zbatimi i parashikimeve të Ligjit mbi Prokurimin. Procedurat e konkurimit publik përcaktohen me Vendim të Këshillit të Ministrave.
4. Në rastet e nevojës për kryerjen e investimeve me fonde publike sipas pikës 3, institucionet e tjera shtetërore janë të detyruara të marrin autorizimin nga ministri përgjegjës për trasëhëgiminë kulturore.
5. Marrëdhëniet e Ministrisë me pronarin ose poseduesin rregullohen në përputhje me këtë ligj.

Neni 88

Ruajtja fizike e detyrueshme

1. Ministria ka kompetencë të zhvendosë dhe ruajë përkohësisht në institucione publike pasuritë kulturore të luajtshme me qëllim garantimin e sigurisë dhe ruajtjen sipas parashikimeve të nenit 81.

2. Marrëdhënia e Ministrisë me pronarin e pasurisë kulturore të luajtshme rregullohet në përputhje me këtë ligj.

Neni 89

Procedura e miratimit dhe zbatimit të ndërhyrjeve të detyruara ruajtëse

1. DRTK-ja përgatit një relacion teknik dhe deklaron nevojën e ndërhyrjes sipas nenit 87.
2. Relacioni teknik i dërgohet së bashku me njoftimin e fillimit të procedurës pronarit ose poseduesit, të cilët kanë të drejtë të shprehin verejtjet e tyre brenda 30 ditëve nga marrja dijeni për aktet.
3. DRTK, i cakton pronarit ose poseduesit një afat për paraqitjen e projektit të ndërhyrjeve të nevojshme, në përputhje me relacionin teknik. Në rast se pronari nuk dërgon në KKPKM një projekt dhe preventivin përkatës në afatin e caktuar nga DRTK-ja, vetë DRTK merr masa për hartimin e projektit dhe njofton menjëhere inspektoriatin kombëtar për trashëgiminë kulturore.
4. Projekti dhe preventivi i paraqitur miratohet nga KKPKM -ja me specifikimet e nevojshme, si dhe afatin për fillimin e punimeve.
5. Për pasuritë e paluajtshme, KKPKM -ja i dërgon për mendim projektin bashkisë së vendit ku ndodhet pasuria e paluajtshme. Bashkia brenda 30 ditëve nga marrja e projektit shprehet me mendim të arsyetuar mbi projektin në përputhje me kompetencat e saj të dhëna nga ligji nr. , datë “Për planifikimin urban dhe territorin”. Nëse bashkia nuk përgjigjet brenda këtij afati ndërhyrja konsiderohet e miratuar prej tyre. Në rast të një përgjigje negative të arsyetuar të bashkisë, projekti nuk miratohet.
6. KKPKM-ja shprehet mbi projektin dhe preventivin me vendim brenda ditëve nga marrja e përgjigjes nga bashkia. Nëse bashkia nuk shprehet brenda afatit të caktuar në pikën 5 të këtij neni, afati për marrjen e një vendimi nga KKPKM fillon të ecë pas përfundimit të afatit të parashikuar në pikën 5.
7. Vendimi i KKPKM-së i njoftohet pronarit duke përcaktuar afatin për zbatimin e punimeve sipas vendimit të KKPKM-së.
8. Ndaj vendimit të KKPKM-së ushtrohet ankim pranë organeve gjyqësore kompetente për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve administrative. Ankimi nuk pezullon zbatimin e vendimit të KKPKM-së. Vendimi i KKPKM-së përbën titull ekzekutiv, pavarësisht ankimit.

9. Nëse pronari ose poseduesi nuk përmbush detyrimin e depozitimit të projektit, ose nuk zbaton vendimin e KKPKM-së brenda afatit të caktuar, Ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore, pas komunikimit nga Inspektoriati/DRTK për mosfillimin e punimeve nga ana e pronarit, ndërhyr duke filluar procedurat e përzgjedhjes së subjektit publik ose privat që do të kryerjë punimet sipas parashikimeve të këtij ligji.

10. Mënyrat e ndërhyrjes nga Ministria caktohen me udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

Neni 90

Shpenzimet për ndërhyrjet e detyruara ruajtëse

1. Vlera e investimit sipas preventivit përkatës dhe detyrimet e tjera financiare të lidhura me ndërhyrjet në pasuritë kulturore të urdhëruara apo të kryera nga vetë Ministria sipas parashikimeve të nenit 89, janë në ngarkim të Ministrisë dhe pronarit ose poseduesit.

2. Masa e shpenzimit caktohet në vendimin e KKPKM-së sipas nenit 86, dhe ndahet si më poshtë:

80 % pronari dhe 20% shteti për shpenzime deri në 500'000 lek brenda dy viteve

60% pronari dhe 40% shteti për shpenzime deri në 1'000'000 lek Brenda dy viteve

50% pronari dhe 50% shteti për shpenzime 1'000'000 lek deri në 5'000'000 lek brenda tre vjetëve.

30% pronari dhe 70% shteti për shpenzime nga 5'000'000 lek deri në 10'000'000 lek Brenda 5 vjetësh.

10% pronari dhe 90% shteti për shpenzime mbi 10'000'000 brenda 5 vjetësh.

Mosshlyerja e masës së shpenzimeve sipas afateve të përcaktuara në vendimin e KKPMK e ngarkon subjektin privat me detyrimin për të paguar kamatvonesat sipas legjislacionit në fuqi.

3. Ministria mund të zbatojë masa alternative për të mbuluar shpenzimet e ndërhyrjeve, në rastin kur pronari ose poseduesi i pasurisë nuk pranon të mbulojë pjesën e tij dhe kur zbatimi i paragrafit 3 më sipër do të sillte dëmtime të pariparueshme të pasurisë kulturore. Masat alternative nënkuptojnë gjetjen e një investitori, i cili në marrëdhënie me ministrinë dhe pronarin ose poseduesin do të përfitojë përdorimin/administrimin e pasurisë kulturore deri në kthimin e investimit.

4. Nëse shpenzimet e ndërhyrjes janë mbuluar tërësisht nga shteti për efekt të paragrafit 9 të nenit 89, Ministria vë në zbatim titullin ekzekutiv vendimin e KKPKM-së sipas paragrafit 8 të nenit 89, në format e parashikuara nga aktet ligjore në fuqi për zbatimin e titullit ekzekutiv.

Neni 91

Shpenzimet për ndërhyrjet vullnetare ruajtëse

1. Shpenzimet për ndërhyrjet vullnetare ruajtëse të parashikuara nga neni 87, mbulohen nga pronari ose poseduesi i pasurisë kulturore.
2. Ministria, pas marrjes së mendimit të KKMPK mund të zgjedhë të kontribuojë në shpenzimet e parashikuara nga pronari ose poseduesi i pasurisë kulturore për një shumë jo më të madhe se gjysma e saj.
3. Kur ndërhyrjet kanë rëndësi të veçantë ose kryhen në pasuri në përdorim publik, Ministria mund të zgjedhë të mbulojë tërësisht shpenzimin e ndërhyrjes.

Neni 92

Shlyerja e shpenzimeve nga Ministria përgjegjëse për Trashëgiminë Kulturore

1. Kontributi financiar shlyhet nga Ministria në favor të subjektit që kryen punimet të përzgjedhur sipas procedurave të parashikuara në pikën 3 të nenit 87.
2. Shlyerja e kontributit financiar bëhet pas përfundimit dhe kolaudimit të punimeve, bazuar në shpenzimet faktike të përfituesit. Me marrëveshje mund të vendoset që shlyerja e detyrimit të kryhet me pagesa periodike gjatë progresit të zbatimit të projektit, të kontrolluara dhe vërtetuara sipas ligjit.
3. Subjekti që kryen punimet ka detyrimin të kthejë shumat e përfituara së bashku me interesat përkatëse nëse rezulton se ndërhyrja, pjesërisht apo tërësisht, nuk është kryer sipas kriterëve të përcaktuara në vendimin e KKPKM.
4. Kontributi financiar i Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore në rastin e ndërhyrjeve vullnetare ruajtëse shlyhet prej saj nëpërmjet rimbursimit pronarit ose poseduesit të pasurisë sipas marrëveshjes të lidhur për këtë qëllim.

Neni 93

Hapja për publikun e pasurive kulturore që i janë nënshtruar punimeve për ruajtjen

1. Pasuritë e trashëgimisë kulturore që nuk përdoren për banim nga pronari ose poseduesi i tyre hapen për publikun.
2. Afatet, mënyrat, oraret dhe shpërblimi i pronarit ose poseduesit për përdorim publik përcaktohen në marrëveshjen e pronarit ose poseduesit me Ministrinë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore. Në çdo rast afatet për hapjen për publikun nuk mund të jenë më

shumë se 50 ditë në një vit kalendarik me përjashtim të rastit kur pronari është dakord për zgjatjen e këtij afati.

3. Në rastin e mosarritjes së një marrëveshje me pronarit ose poseduesit me Ministrinë, DRTK njofton KKMPK. KKMPK vendos vetë për afatet, mënyrat, oraret dhe shpërblimin e pronarit dhe i komunikon vendimin pronarit ose poseduesit.

4. Pronari ose poseduesi që nuk zbaton vendimin e KKMPK ose marrëveshjen me Ministrinë mban përgjegjësi sipas këtij ligji.

Neni 94

Ndërhyrja ruajtëse në pasuritë publike

1. Ministria garanton dhe vepron për ruajtjen e pasurive kulturore në pronësi shtetërore edhe kur janë në administrim nga të tretët, në marrëveshje me këto subjekte.

2. Projektimi dhe zbatimi i ndërhyrjeve të parashikuara në pikën 1 realizohet nga subjekti që i ka në administrim. Në çdo rast subjektet e sipërpërmendura duhet të ndjekin procedurat e parashikuara në nenet 84, 85, 86, të këtij ligji, dhe të lejojnë mbikqyrjen e punimeve nga organet kompetente.

3. Në çdo rast shpenzimet për projektimin dhe zbatimin e punimeve sipas pikës 2, si dhe çdo detyrim tjetër i lidhur me të, mbulohen nga subjekti administrues.

4. Për realizimin e punimeve në pasuritë e paluajtshme, sipas parashikimeve të pikës 1, Ministria i njofton projektin dhe fillimin e punimeve institucioneve publike të interesuara.

5. Bashkitë dhe entet e tjera publike vendore marrin masa për ruajtjen e detyrueshme të pasurive kulturore në pronësi të tyre në përputhje me nenet 84, 85, 86 të këtij ligji dhe ligjit për qeverisjen vendore.

Seksioni III

Forma të tjera të mbrojtjes dhe ruajtjes

Neni 95

Masat e Mbrojtjes Indirekte

1. Ministria, në lidhje me pasurinë kulturore të paluajtshme dhe Këshilli i Ministrave për grupimin e pasurive kulturore të paluajtshme, kanë kompetencë të përcaktojnë zonën e mbrojtur, distancat, masat dhe normat e tjera që ruajnë integritetin e pasurive kulturore të paluajtshme veçmas ose të grupuara, perspektivën, dritën, kushtet mjedisore dhe peisazhin.

2. Këto masa, për aq sa prekin pasuri të tjera të paluajtshme, përbëjnë servitut ligjor dhe regjistrohen si të tilla në kartelat e pasurive që preken nga këto masa në regjistrin e pasurive të paluajtshme, si dhe në regjistrat përkatës pranë IKRTK-së.
3. Shtrirja e zonës së mbrojtur përcaktohet nga organi që deklaron pasurinë kulturore sipas studimit të bërë nga IKTK ose AKSHA ose një institucion tjetër i specializuar.
4. Masat e parashikuara në pikën 1, të miratuara dhe njoftuara sipas parashikimeve të neneve 60, 96 dhe 97, janë drejtpërdrejt të zbatueshme nga organet kompetente qendrore dhe vendore në fushën e planifikimit dhe zhvillimit të territorit dhe pronarët dhe poseduesit e pasurive.
5. Moszbatimi i masave të mbrojtjes indirekte përbën shkelje dhe ngarkon me përgjegjësi sipas këtij ligji pronarin ose poseduesin.

Neni 96

Procedura për mbrojtjen indirekte

1. Institucionet e specializuara fillojnë procedurën për mbrojtjen indirekte, duke njoftuar drejtpërdrejt pronarin ose poseduesin e pasurive kulturore që preken prej saj. Nëse për shkak të numrit të madh të pronarëve ose poseduesve, njoftimi individual është i pamundur ose tejet i vështirë, DRTK ose institucioni i specializuar bën njoftimin e parë për fillimin e procedurës, nëpërmjet njërës prej formave të përshtatshme të njoftimit në përputhje me Kodin e Procedurës Administrative.
2. Njoftimi i fillimit të procedurës, përvec elementëve të njoftimit në bazë të Kodit të Procedurave Administrative, përmban pasurinë ose pasuritë e paluajtshme mbi të cilat/do të merren masat e mbrojtjes indirekte, llojin e masave të mbrojtjes indirekte, si dhe shpjegon në mënyrë të përmblëdhur këto masa.
3. Titullari i DRTK ose i institucionit të specializuar, kur gjykon se po kryhen ndërhyrje në pasuritë e paluajtshme të përfshirë në zonën e mbrojtur, të cilat mund të shkaktojnë një dëm të rëndë e të pariparueshëm mbi pasurinë kulturore, shprehet me vendim të ndërmjetëm për ndalimin e ndryshimit në pasuritë e paluajtshme, përsa i përket elementeve të cilave u referohen masat e përmendura në njoftim.
4. Vendimi i ndërmjetëm i parashikuar në pikën 3, të këtij neni përfundon nëse IKTK nuk shprehet me vendim përfundimtar mbi masën e mbrojtjes së përkohshme brenda afatit ligjor të parashikuar në këtë nen ose kur bie shkak për të cilin është vendosur kjo masë.
5. Pronarët ose poseduesit e pasurive kanë të drejtë të paraqesin mendimin e tyre me shkrim brenda 10 ditëve nga marrja e njoftimit. IKTK vlerëson me shkrim mendimet dhe shpjegimet e pronarëve ose poseduesve brenda 10 ditëve nga marrja e përgjigjes.

6. IKTK shprehet me vendim mbi masën indirekte brenda 30 ditëve nga marrja e përgjigjes nga pronarët sipas paragrafit 5 të këtij neni.

Neni 97

Njoftimi i masave për mbrojtjen indirekte dhe ankimi

1. Vendimi për masat për mbrojtjen indirekte të marrë nga IKTK sipas procedurës së parashikuar në nenin 96, i njoftohen pronarit dhe poseduesit të pasurisë ose pasurive të paluajtshme përkatëse si dhe organeve të qeverisjes vendore, nëpërmjet njoftimit të aktit sipas mënyrave të parashikuara në kodin e procedurës administrative.

2. Kundër aktit me të cilat është vendosur masa e mbrojtjes indirekte, bëhet ankim sipas përcaktimeve të nenin 65 të këtij ligji. Paraqitja e ankimit nuk sjell pezullimin e efekteve të aktit me të cilin është vendosur masa e mbrojtjes indirekte.

4. Masat pasqyrohen në regjistrat e pasurive të paluajtshme dhe në IKRTK dhe sjellin pasoja për çdo pronar dhe posedues apo mbajtës të mëvonshëm të pasurisë së paluajtshme mbi të cilën është vendosur masa.

Neni 98

Kushtet e ruajtjes për shfaqjen e pasurive kulturore në ekspozita dhe panaire

1. Huapërdorja e pasurive kulturore të parashikuara në pikën e dytë të këtij neni me qëllim shfaqjen në ekspozita, panaire, ngjarje kulturore, lejohet vetëm mbi bazën e lejes së lëshuar për huapërdorësin nga ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

2. Ekspozohen me miratim të ministrit pasuritë e mëposhtme:

- a) pasurive të luajtshme të përcaktuara në pikën 1 të nenit 55;
- b) pasurive të luajtshme të përcaktuara në pikën 1 të nenit 50, të ndryshme nga ato te pikës (a);
- c) pasurive të luajtshme të përcaktuara në gërmat “a” dhe “e” të pikës 3 të nenit 50;
- d) koleksioneve ose elementeve të tyre të vecantë, të parashikuar në nenin 50, paragrafi 2, shkronja a), të koleksioneve të librave të përshikuar në nenin 50, paragrafi 2, shkronja c) dhe paragrafi 3, shkronja c) si dhe të arkivave e dokumentave të veçanta të parashikuar në nenin 50, paragrafi 2, shkronja b), dhe paragrafi 3, shkronja b.
- dh) pasuri të tjera të parashikuara në lejen e ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

3. Kushtet, kriteret, procedurat dhe mënyrat për dhënien e miratimit, si dhe nevojat e ruajtjes së pasurive, masat e nevojshme për garantimin e integritetit të tyre përcaktohen me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore, që duhet publikuar në Fletoren Zyrtare.

4. Miratimi sigurohet nëpërmjet garancisë të lëshuar nga një bankë e nivelit të dytë në vlerën prej 1 përqind të vlerës së pasurisë që ekspozon.

5. Për ekspozitat dhe panairët që zhvillohen brenda vendit dhe që promovohen nga Ministria, ose me pjesëmarrje të enteve apo institucioneve shtetërore, garancia e lëshuar nga një bankë e nivelit të dytë mund të zëvendësohet me një deklaratë të marrjes përsipër të rrezikut nga institucioni shtetëror që zhvillon ekspozitën ose panairin. Procedurat, mënyrat dhe kushtet e për lëshimin e deklaratës përcaktohen me udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore parashikuar në pikën 3 të këtij neni.

6. Me qëllim zbatimin e lehtësirave fiskale ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore deklaron, me kërkesë të të interesuarit, interesin kulturor ose shkencor të ekspozitave apo panaireve dhe të çdo iniciative tjetër me karakter kulturor.

7. Shfaqja e pasurive kulturore pa miratim është shkelje dhe ngarkon me përgjegjësi sipas këtij ligji huapërdorësin. Nëse ka shkaktuar dëmtim të pasurisë kulturore organi kompetent mund të vendosë edhe detyrimin për shpërblim dëmi.

Neni 99

Kushtet e ruajtjes gjatë veprimtarive kulturore

1. Organizimi dhe zhvillimi i aktiviteteve artistike dhe kulturore në ambjentet e pasurive kulturore apo zonat e mbrojtura si pasuri kulturore kryhet me miratim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

2. Ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore deklaron, me kërkesë të të interesuarit, interesin kulturor ose shkencor të veprimtarive kulturore dhe të çdo iniciative tjetër me karakter kulturor.

3. Kushtet, kriteret, procedurat, mënyrat, kohëzgjatja dhe tarifat përkatëse për dhënien e miratimit dhe deklarimin e interesit kulturor sipas paragrafit 2, të këtij neni vendosen me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore, që publikohet në Fletoren Zyrtare.

4. Organizimi i veprimtarive kulturore pa miratim sipas këtij neni është shkelje dhe ngarkon me përgjegjësi sipas këtij ligji organizatorin e aktivitetit. Nëse ka shkaktuar dëmtim të pasurisë kulturore organi kompetent, mund të vendosë edhe detyrimin për shpërblim dëmi.

Neni 100

Kushtet për vendosjen e materialeve informuese dhe reklamuese në pasuritë kulturore dhe fotografimi, filmimi i pasurive kulturore

1. Është e ndaluar vendosja, fiksimi i flamujve, tabelave apo mjeteve të tjera reklamuese në pasuri kulturore, projektimet e ndryshme në to; filmimet dhe fotografimet në ambjente të brendshme apo te jashtme të tyre si dhe fotografimi, filmimi i pasurive kulturore të luajtshme.
2. Veprimet e parashikuara në pikën 1, të këtij neni lejohen me miratimin paraprak të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore, i cili lejon kryerjen e këtyre veprimeve, vetëm nëse vërtetohet se ndërhyrjet nuk dëmtojnë pamjen, dekorin, peisazhin, integritetin, ose përdorimin publik të këtyre pasurive si dhe për një afat kohor të arsyeshëm.
3. Vendosja e flamujve, tabelave, reklamave, dhe mjeteve të tjera reklamuese që mund të përdoren nga subjekti që kryen ndërhyrjet për mbulimin e skelave dhe strukturave mbajtëse për punimet restauruese apo çdo ndërhyrje në pasuritë kulturore, kryhet vetëm me miratim të ministrit përgjegjës për trashëgimisë kulturore. Kohëzgjatja e miratimit nuk mund të jetë më e madhe se kohëzgjatja e punimeve restauruese apo ndërhyrjeve të tjera ruajtëse. Kërkesës për miratim i bashkëlidhet edhe leja e ndërhyrjeve ruajtëse në pasurinë kulturore;
4. Kushtet, kriteret, procedurat, mënyrat, kohëzgjatja dhe tarifat përkatëse për dhënien e miratimit sipas këtij neni vendosen me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore që publikohet në Fletoren Zyrtare.
5. Vendosja dhe fiksimi i flamujve tabelave, reklamave, dhe mjeteve të tjera reklamuese, filmimet dhe fotografimet në ambjente të brendshme apo te jashtme të tyre si dhe fotografimi, filmimi i pasurive kulturore të luajtshme, në kundërshtim me këtë nen është shkelje dhe ngarkon me përgjegjësi sipas këtij ligji personin përgjegjës.

Neni 101

Kushtet për ushtrimin e aktiviteteve tregtare në zona me pasuri kulturore

1. Ushtrimi i aktiviteteve tregtare në zona publike me vlerë arkeologjike, historike, artistike kulturore dhe peisazhi ushtrohet në përputhje me kushtet e posaçme të përcaktuara në udhëzimin e ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.
2. Udhëzimi i ministrit sipas paragrafit 1 të këtij neni miratohet në konsultim me organet e qeverisjes vendore dhe Këshillin Kombëtar të Menaxhimit të Pasurive Kulturore dhe publikohet në Fletoren Zyrtare dhe në faqen zyrtare të ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore.
3. Kërkesat e subjekteve të veçanta për ushtrimin e aktiviteteve tregtare miratohen nga ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore në konsultim me KKMPK dhe KKPKM.
4. Procedura për përzgjedhjen e subjektit për kryerjen e veprimtarive tregtare në zona me pasuri kulturore, kryhet me procedurë konkurruese sipas udhëzimit të përcaktuar në pikën 1 të këtij neni.

Seksioni IV

Masat për mbrojtjen dhe ruajtjen e pasurive kulturore jomateriale

Neni 102

Ruajtja dhe mbrojtja e pasurive jomateriale

Dispozitat për ruajtjen dhe mbrojtjen e pasurive kulturore materiale zbatohen edhe për ruajtjen ose mbrojtjen e pasurive kulturore jomateriale, për aq sa këto masa përputhen me natyrën e tyre.

Neni 103

Masat për ruajtjen e vlerave kulturore jomateriale

1. Për të siguruar ruajtjen e vlerave kulturore jomateriale, krijohet fondi financiar publik, si pjesë përbërëse e buxhetit vjetor të Ministrisë. Pjesë e këtij fondi financiar mund të jenë edhe financime vendit apo të huaja për këtë qëllim, të cilat burojnë nga organizata publike apo private ose persona fizikë.
2. Ky fond administrohet sipas rregullave të përcaktuara me Udhëzim të Ministrit përgjegjës të trashëgimisë kulturore pas marrjes së mendimit të KKPKJM. Masa dhe kriteret e shpërblimit artistik për veprimtari dhe aktivitete të fushës së vlerave jomateriale përcaktohen në këtë udhëzim.
3. Financimi i veprimtarive kulturore të kësaj fushe të trashëgimisë kulturore, nuk i nënshtrohet rregullave për prokurimin publik.
4. Me qëllim që të sigurohet ruajtja dhe mbrojtja e vlerave të trashëgimisë kulturore jomateriale ë pranishme në territorin shqiptar merren këto masa më qëllim:
 - a) Hartimin e politikave të përgjithshme që synojnë vënien në pah të funksionit të trashëgimisë kulturore jomateriale në shoqëri dhe të integrojë ruajtjen e këtyre vlerave në programe planifikimi;
 - b) Krijimin apo caktimin e organizmave kompetente për ruajtjen e vlerave të trashëgimisë jomateriale të pranishme në të gjithë territorin e vendit;
 - c) Nxitjen e studimeve shkencore, teknike dhe artistike si dhe metodologji kërkimore për një ruajtje dhe mbrojtje të efektëshme të trashëgimisë jomateriale, në veçanti të asaj në rrezik.
 - d) Miratimin e masave juridike, teknike, administrative dhe financiare përkatëse me synimin :
 - i. Forcimin e institucioneve që kanë në administrim vlerat e trashëgimisë kulturore jomateriale dhe mbështetjen e tyre financiare për programet për ruajtjen, mbrojtjen dhe manaxhimin e vlerave kulturore jomateriale.
 - ii. Mbështetjen e propozimeve të institucioneve qendrore e vendore, institucioneve të specializuara, organizmave dhe shoqatave të ndryshme, subjekteve të juridike publike apo private, personave fizikë dhe juridikë për të promovuar festival, konkurse, programe, projekte dhe veprimtari me karakter kombëtar dhe vendor në fushën e trashëgimisë kulturore jomateriale duke favorizuar

përcjelljen e kësaj trashëgimie në hapësirat e destinuara për paraqitjen dhe shprehjen e saj.

- iii. Marrjen e sanksioneve sipas parashikimeve të këtij ligji për individë, shoqata apo institucione të ndryshme të cilët denigrojnë apo prishin imazhin e vlerave të trashëgimisë kulturore jomateriale kombëtare në veprimtari kombëtare apo vendore, nisur nga monitorimi i çdo veprimtarie të trashëgimisë kulturore jomateriale që realizon Ministria përgjegjëse për trashëgiminë jomateriale.

Neni 103/1

Edukimi

1. Për të siguruar edukimin dhe njohjen e brezave të rinj me vlerat e trashëgimisë kulturore jomateriale në përgjithësi, si edhe për të respektuar diversitetin kulturor të pakicave kombëtare, Ministria përgjegjëse e trashëgimisë kulturore merr masa të vecanta nëpërmjet mbështetjes së:

- a) botimeve edukative dhe sensibilizuese shkollore dhe jashtëshkollore;
- b) programeve të posaçme edukative.
- c) sigurimin e njohjes, respektimit dhe vlerësimit të trashëgimisë kulturore jomateriale në shoqëri, veçanërisht nëpërmjet:
 - i. programeve edukative, sensibilizues dhe përhapëse të informacionit për publikun, sidomos tek të rinjtë;
 - ii. programe të posaçme për edukim dhe formim, brenda bashkësive dhe grupeve të interesuar.

2. Masat për njohjen, respektimin, popullarizimin dhe vlerësimin e kësaj fushe të trashëgimisë kulturore, miratohen me Udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore që botohet në Fletore Zyrtare.

KREU III

QARKULLIMI CIVIL DHE FIZIK I PASURIVE KULTURORE

Kapitulli I - Regjimi Juridik i pasurive kulturore

Seksioni I

Tjetërsimi dhe mënyra të tjera transferimi të pronësisë së pasurive kulturore

Neni 104

Pasuritë kulturore publike

1. Pasuritë kulturore në pronësi të shtetit, bashkive dhe të enteve të tjera publike, që përfshihen në tipologjitë e pronave të paluajtshme publike të parashikuara në nenin 3 ligjit nr. 8743 datë 22.2.2001 “Për pronat e paluajtshme të shtetit”, të ndryshuar, dhe çdo pasuri e

ngjashme që mund të zbulohet në të ardhmen, janë pasuri kulturore publike në kuptim të nenit 152 të Kodit Civil.

2. Janë po ashtu pasuri kulturore publike edhe pronat e luajtshme që kanë karakter publik të ngjashëm me atë të pasurive të nenit 3 ligjit nr. 8743 datë 22.2.2001 “Për pronat e paluajtshme të shtetit”, të ndryshuar, për aq sa ato tipologji mund ti përshtaten sendeve të luajtshme.

3. Pasuritë publike kulturore nuk mund të tjetërsohen dhe as të formojnë objekt të drejtash në favor të të tretëve/rëndohen me barrë, me përjashtim të rasteve dhe mënyrave të parashikuara nga ky ligj.

Neni 105

Pasuritë kulturore publike të patjetërsueshme

1. Nuk mund të tjetërsohen pasuritë kulturore publike si vijon:

- a) pasuritë e luajtshme dhe të paluajtshme në zonat arkeologjike;
- b) pasuritë e paluajtshme të shpallura “monumente të kulturës kombëtare” sipas akteve të kohës kur janë shpallur të tilla, pavarësisht ndryshimeve të parashikuara nga ky ligj;
- c) pasuritë e paluajtshme të deklaruara me interes të veçantë sipas përcaktimeve të nenit 50, paragrafi 3, shkronja d).
- d) fondet e pasurive kulturore, koleksionet muzeale, të pinakotekave, galerive dhe bibliotekave.
- e) arkivat;
- f) pasuritë e luajtshme që janë vepra të autorëve të gjallë ose krijimi i të cilave nuk është bërë më shumë se 50 vjet më parë, nëse janë të përfshira në koleksione objektesh të cilat u përkasin subjekteve të parashikuar në nenin 104.

2. Pasuritë e përcaktuara në pikën 1, të këtij neni, mund të transferohen mes pushtetit qendror dhe njësive të qeverisjes vendore ose të enteve të tjera publike vendore, në përputhje me ligjin nr.8744, datë 22.2.2001 “Për transferimin e pronave të paluajtshme publike të shtetit në njësitë e qeverisjes vendore”, i ndryshuar. Në rastin e pasurive të cilat nuk janë në përdorim të Ministrisë, ky transferim i njoftohet asaj si dhe IKRTK për efekt regjistrimi.

3. Pasuritë e përcaktuara në pikën 1, të këtij neni mund të përdoren ekskluzivisht sipas mënyrave dhe në përputhje me Kapitullin II të Kreut V të kësaj pjese të ligjit.

4. Pasuritë e luajtshme të përcaktuara në pikën 2, të nenit 106 të këtij ligji dhe pikën e 1 të këtij neni mund të eksportohen në përputhje me parashikimet e këtij ligji.

Neni 106

Pasuri të tjera të patjetërsueshme

1. Nuk mund të tjetërsohen përkohësisht pasuritë që u përkasin subjekteve të përcaktuar në nenin 50, paragrafi 1, nëse janë vepra të autorëve që nuk janë gjallë ose nga krijimi i të cilave kanë kaluar më shumë se pesëdhjetë vjet, nëse janë të luajtshme, ose më shumë se 75 vjet nëse janë të paluajtshme, deri në përfundimin e procedurës së verifikimit të parashikuar nga neni 56.

2. Nëse procedura sipas paragrafit 1 të këtij neni mbyllet me vlerësim negativ, këto pasuri mund të tjetërsohen lirisht mbështetur në dispozitat e këtij ligji, sipas përcaktimeve të nenit 56, paragrafi 3,4,5,6. Nëse kjo procedurë mbyllet me vlerësim pozitiv, pasuria kulturore i nënshtrohet regjimit të qarkullimit të pasurive kulturore në pronësi private në përputhje me këtë ligj.

3. Nuk mund të tjetërsohen gjithashtu, dokumentet individuale që u përkasin subjekteve të përcaktuara në nenin 101, si dhe arkivat dhe dokumentet individuale të enteve dhe institucioneve publike të ndryshme nga ato të përcaktuara në nenin 101.

4. Tjetërsimi i pasurive kulturore në kundërshtim me ndalimet e neneve 104, 105, 106, të këtij ligji është shkelje dhe subjektet përgjegjës mbajnë përgjegjësi sipas këtij ligji.

Neni 107

Tjetërsimi i pasurive kulturore jo publike në pronësi të shtetit

1. Pasuritë kulturore shtetërore të luajtshme të ndryshme nga ato të parashikuara në nenin pikën e 1, të nenit 104, pikën e 1, të nenit 105, mund të tjetërsohen vetëm me vendim të Këshillit të Ministrave dhe regjistrohen pranë IKRTK.

2. Kërkesës për tjetërsimi i bashkëlidhen:

- a) Të dhënat mbi destinacionin e përdorimit të pasurisë kulturore
- b) Programi për marrjen e masave të nevojshme për ruajtjen e pasurisë kulturore
- c) Të dhënat mbi qëllimin dhe vlerën që synohen të arrihen me tjetërsimin e pasurisë si dhe mënyrat dhe koha e parashikuar për realizimin e tyre.
- d) Mënyrat e shfrytëzimit nga publiku të pasurisë kulturore.

3. Pas marrjes së çdo kërkesë, ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore hap një konkurim publik për përzgjedhjen e subjektit të cilit do ti transferohet pasuria kulturore. Procedurat dhe kriteret e këtij konkurimi duhet të bëhen në përputhje me kushtet e treguara në pikën e dytë të këtij neni dhe të rregullohen me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore që publikohet në Fletoren Zyrtare.

4. Konkurimi publik në këtë rast i nënshtrohet rregullave të përcaktuara me VKM.

5. Shpallja e fituesit të konkurimit publik bëhet nga ministri përgjegjës për kulturën pas konsultimit me institucionet e specializuara të fushës. Njëkohësisht me shpalljen e fituesit jepet dhe miratimi për transferimin, i cili ndër të tjera duhet të përcaktojë:

- a) Kushtet të cilat garantojnë masat e ruajtjes;
- b) Kushtet e gëzimit publik të pasurisë, duke vlerësuar situatën që do të krijohet pas ndryshimit të destinacionit;
- c) Mënyrat dhe afatet për realizimin e qëllimit dhe vlerësimit që synohet nga transferimi.

6. Miratimi nuk mund të lëshohet kur destinacioni i propozuar i përdorimit mund të krijojë vështirësi për ruajtjen dhe gëzimin nga publiku të pasurisë ose gjithësesi nuk përputhet me karakterin historik dhe artistik të pasurisë në fjalë. Ministria ka kompetencë të përcaktojë, në aktin i cili refuzon dhënien e miratimit, destinacionet e përdorimit që vlerësohen të përshtatshme me karakterin e pasurisë dhe nevojat për ruajtjen e saj.

7. Miratimi për tjetërsim sjell heqjen e objektit nga fondi i pasurive kulturore publike shtetërore. Kjo pasuri në çdo rast i nënshtrohet të gjitha dispozitave të mbrojtjes dhe ruajtjes të parashikuara në këtë ligj.

8. Subjekti i shpallur fitues do të lidhë kontratë për blerjen e pasurisë kulturore të rregulluar sipas dispozitave të Kodit Civil.

9. Kryerja e ndërhyrjeve të çdo lloji në pasuritë e tjetërsuara i nënshtrohet lejes të parashikuar në nenin 76, paragrafi 4 dhe 5.

Neni 108 **Zgjidhja e kontratës**

1. Shkelja e kushteve të miratimit sipas paragrafëve 3, 4, 5, 6, 7 të nenit 107, të këtij ligji të përfshira në aktin e tjetërsimit përbëjnë shkak për zgjidhjen e kontratës.

2. DRTK dhe institucionet e specializuara kur konstatojnë shkeljen e kushteve të parashikuara në aktin e tjetërsimit njofton subjektin të cilit i ka kaluar pasuria mbi shkeljen e kushtit dhe paralajmëron zgjidhjen e kontratës.

3. DRTK ose institucionet e specializuara njoftojnë për shkeljen e konstatuar Ministrinë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe inspektoriatin kombëtar përgjegjës për trashëgiminë kulturore. Me urdhër të Ministrit vendoset për zgjidhjen e kontratës në përputhje me këtë ligj dhe aktet nënligjore në zbatim të tij.

Neni 109 **Tjetërsimi i pasurive kulturore në favor të shtetit**

Aktet e tjetërsimit në favor të shtetit të pasurive kulturore, përfshirë ato që jepen për kompensimin e detyrimeve fiskale të papaguara, nuk janë objekt miratimi.

Neni 110

Pasuritë kulturore në pronësi private

1. Pasuritë kulturore të cilat janë në pronësi të subjekteve private janë objekt qarkullimi civil në përputhje me këtë ligj.
2. Aktet që tjetërsojnë tërësisht ose pjesërisht, me çdo lloj titulli, pronësinë ose posedimin e pasurive kulturore, i njoftohen IKRTK dhe zyrave të saj rajonale brenda 30 ditëve.
3. Njoftimi i parashikuar në pikën 2, të këtij neni ushtrohet nga:
 - a) nga shitësi ose poseduesi, në rastin e tjetërsimit ose ndryshimit të posedimit;
 - b) nga blerësi, në rastin e kalimit të pronësisë në kushtet e një procedure ekzekutimi të detyrueshëm ose falimentimi;
 - c) nga trashëgimtari ose legatari në rast të ndërrimit të pronësisë për shkak të vdekjes.
4. Njoftimi i parashikuar në pikën 2, të këtij neni duhet të përmbajë të dhënat e mëposhtme:
 - a) të dhënat personale të palëve në kontratë dhe nënshkrimin e tyre ose përfaqësuesve të tyre ligjorë;
 - b) të dhënat identifikuese të pasurisë së transferuar;
 - c) të dhënat për identifikimin e vendndodhjes së pasurisë;
 - d) të dhëna për llojin dhe kushtet e aktit të transferimit;
 - e) të dhënat e vendbanimit në Shqipëri të palëve me qëllim njoftimin/komunikimin midis tyre sipas dispozitave të këtij ligji.
5. Moszbatimi i këtij detyrimi sjell pavlefshmërinë absolute të aktit të tjetërsimit dhe ngarkon me përgjegjësi sipas këtij ligji personin përgjegjës për njoftimin e transferimit.

Seksioni II

E drejta e Parablerjes

Neni 111

E drejta e parablerjes

1. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, ose entet e tjera publike në rastin e paragrafit 3, të nenit 113, mund të ushtrojnë të drejtën e parablerjes për pasuritë kulturore në pronësi të subjekteve private, në rastin e tjetërsimit me kundërshtëpërblim, sipas vlerës së caktuar në aktin e tjetërsimit ose të posedimit.
2. E drejta e parablerjes mund të ushtrohet edhe kur pasuria është dhënë në shlyerje të një detyrimi.

Neni 112

Kushte për ushtrimin e të drejtës së parablerjes

1. E drejta e parablerjes mund të ushtrohet brenda 50 ditëve nga paraqitja e njoftimit sipas nenit 107.
2. Në rastin kur njoftimi i ushtruar brenda afatit të parashikuar në pikën 1, të këtij neni është i paplotë, IKRTK njofton pronarin për të metat e njoftimit dhe i kërkon të plotësojë të metat brenda 5 ditëve. Afatet për ushtrimin e të drejtës së parablerjes pezullohen deri në ditën e plotësimit të njoftimit me të gjithë elementët e nevojshëm të parashikuar në nenin 107, paragrafi 4, të këtij ligji. Në rastin kur njoftimi i ushtruar është paraqitur me vonesë, afati i parashikuar në pikën 1, të këtij neni fillon të ecë nga moment i njoftimit të vonuar.
3. Vendimi për parablerjen e pasurisë kulturore i njoftohet tjetërsuesit dhe përfituesit brenda afatit të parashikuar në paragrafët 1 dhe 2, të këtij neni.
4. Gjatë afatit të përcaktuar në këtë nen tjetërsuesit i ndalohet të dorëzojë pasurisë kulturore.
5. Me përjashtim të çmimit, asnjë nga detyrimet e tjera kontraktore me të cilat kanë rënë dakord palët nuk mund ti kundrejtohen shtetit.

Neni 113

Procedura për ushtrimin e të drejtës së parablerjes

1. IKRTK pas marrjes së njoftimit sipas nenit 110 të këtij ligji publikon menjëherë në Buletinin e Publikimeve Zyrtare, për 10 ditë, një njoftim për shitjen e pasurisë së bashku me një përshkrim të pasurisë si dhe çmimin e shitjes.
2. IKRTK pas 10 ditëve nga njoftimi, i paraqet menjëherë Ministrisë propozimin për parablerje. Propozimi shoqërohet me një relacion me arsyet e parablerjes së pasurisë, koston financiare për përvetësimin e pasurisë, si dhe hapat që do të ndërmerren për vlerësimin e saj. Relacionit i bashkëlidhet dhe vendimi i organit kompetent për mbulimin e shpenzimeve.
3. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore shprehet mbi propozimin brenda 30 ditëve nga marrja e tij.
4. Ministria mund të refuzojë ushtrimin e të drejtës së parablerjes dhe ia transferon këtë të drejtë një subjekti ose enti tjetër publik të interesuar. Subjekti ose enti publik i interesuar merr përsiper të mbulojë kostot, fillon procedurën e parablerjes dhe ia njofton tjetërsuesit jo më shumë se 10 ditë nga marrja e njoftimit nga ministria. Pronësia e pasurisë i kalon entit që ka ushtruar të drejtën e parablerjes.
5. Nëse subjektet e parashikuara në paragrafët 3 dhe 4, të këtij neni nuk shprehen me vendim brenda afatit do të konsiderohet se kanë refuzuar kërkesën për të ushtruar të drejtën e parablerjes.

6. Afatet sipas këtij neni fillojnë të llogariten nga e nesërmja e ditës kur organet kompetente kanë marrë njoftimin ose kur janë informuar lidhur me të gjithë elementët e nevojshëm të parashikuar në nenin 107, paragrafi 4.

Neni 114

Tregtia e pasurive kulturore

1. Veprimtaria tregtare e pasurive kulturore ushtrohet nga subjektet tregtare të licencuara sipas shtojcës së ligjit nr.10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar. Licencimi i subjekteve tregtare që kryejnë veprimtari tregtare të pasurisë kulturore rregullohet në përputhje me dispozitat e këtij ligj dhe akteve nënligjore në zbatim të tij.
2. Licencimi i subjekteve të përmendura në pikën 1 të këtij neni bëhet nga ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore. Ushtrimi i kësaj veprimtarie është objekt kontrolli dhe inspektimi në përputhje me këtë ligj.
3. Kushtet e posaçme të licencimit, dokumentet shoqëruese, si dhe procedurat për shqyrtimin ose revokimin të licencës rregullohen me vendim të Këshillit të Ministrave.
4. Subjektet tregtare që ushtrojnë tregtinë e pasurive të parashikuara në pikën 1 të këtij neni, mbajnë një regjistër ku shënojnë origjinën e secilit artikull të pasurisë kulturore, emrat dhe adresat e firmës furnizuese, përshkrimin dhe çmimin e secilit artikull të shitur.
5. Informacioni në lidhje me shitjet e pasurive kulturore do të përfshihet në një regjistër të tregtimit të pasurive kulturore, e cila mbahet nga IKRTK kompetente në territorin ku ushtrohet aktiviteti tregtar.
6. Subjektet tregtare që ushtrojnë tregtinë e pasurive të parashikuara në pikën 1, të këtij neni kanë detyrimin të përditësojnë regjistrin e parashikuar në pikën 5, nëpërmjet raportimeve gjashtëmujore. Raportimet sipas këtij paragrafi përfshijnë informacionin e nevojshëm për identifikimin dhe një përshkrim të shkurtër të pasurive të shitura.
7. Krijimi dhe funksionimi i “regjistrit të tregtimit të pasurive kulturore që mbahet nga IKRTK” rregullohet me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.
8. Vlerat mbi të cilat është e detyrueshme një përshkrim më i detajuar i pasurive kulturore objekt të veprimeve tregtare përcaktohen me udhëzim të përbashkët të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe ministrit të financave.
9. Tregtimi i pasurisë kulturore në kundërshtim me detyrimet e këtij neni është shkelje dhe ngarkon me përgjegjësi sipas këtij ligji subjektin përkatës.

Neni 115

Kriteret e licencimit

1. Licensa për veprimtarinë tregtare të pasurive kulturore ju jepet individëve ose personave juridik, të cilët plotësojnë kushtet e mëposhtme:

- Janë të regjistruar pranë Qendrës Kombëtare të Biznesit si person fizik tregtar/person juridik;
- Nuk kanë qenë të dënuar për vepra penale të lidhura me pasuritë kulturore, kontrabandë apo vepra të tjera penale me dënim mbi 5 vjet;
- Nuk i është revokuar më parë ndonjë licencë në këtë fushë;
- Zotëron ambjentet e përshtatshme për kryerjen e veprimtarisë së tregtimit të pasurive kulturore

Neni 116 **Revokimi i licencës**

1. Licensa e veprimtarive tregtare të pasurisë kulturore mund të revokohet me vendim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore pas marrjes së mendimit të KKMPK në rastet e mëposhtme:

- a) Kur kryen veprimtari tregtimi në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji
- b) Kur tregton pasuri kulturore në mashtrim të ligjit;
- c) Kur nuk zbaton kushtet e licencës
- d) Kur dënohet penalisht
- e) Në rast falimentimi ose likuidimi

2. Ndaj vendimit për revokimin e licencës mund të ushtrohet ankim në gjykatën kompetente për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve administrative. Ankimi nuk pezullon zbatimin e aktit administrativ.

Neni 117 **Detyrimet e tregtarit të pasurive kulturore**

1. Kushdo që ushtron veprimtari tregtare për shitjen e veprave të pikturës, skulpturës, grafikës, si dhe të objekteve antike ose që paraqesin interes historik, ka detyrimin të dorëzojë blerësit dokumentacionin që vërteton origjinalitetin dhe prejardhjen e këtyre veprave. Në pamundësi për të lëshuar një dokument të tillë sipas kërkesave të këtij ligji, duhet të lëshojë një deklaratë që përmban të gjithë informacionin e nevojshëm që vërteton origjinalitetin.

2. Në çdo rast subjekt tregtar ka detyrimin të informojnë blerësin e pasurisë kulturore se nxjerrja jashtë territorit të RSH të kësaj pasurie rregullohet me këtë ligj.

Seksioni III *Shpronësimi*

Neni 118

Shpronësimi i pasurive kulturore

1. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore mund të shpronësojë ose të marrë në përdorim të përkohshëm pasuri kulturore të luajtshme dhe të paluajtshme në përputhje me ligjin nr.8561, datë 22.12.1999 “Për Shpronësimet dhe marrjen në përdorim të përkohshëm të pasurisë pronë private për interes publik”, i ndryshuar.

2. Përveç sa parashikohet në nenin 8 të ligjit nr.8561, datë 22.12.1999, i ndryshuar, shpronësimi për interes publik mund të kryhet edhe për shkaqet e mëposhtme:

- a) Për përmirësimin e kushteve të mbrojtjes, ruajtjes dhe gëzimit publik të këtyre pasurive;
- b) Për ndërtesa dhe territore, kur shpronësim është i nevojshme për të evidentuar apo restauruar pasuritë kulturore të paluajtshme, për t’u siguruar dritë ose perspektivë, garantuar ose rritur dekorin, gëzimin dhe hapjen për publikun;
- c) Për pasuritë e paluajtshme me qëllim ndërhyrjet me karakter arkeologjik ose kërkime për gjetjen e pasurive të përcaktuara në nenin 50.

Kapitulli II- Qarkullimi ndërkombëtar i pasurive kulturore

Seksioni I

Parimet e qarkullimit ndërkombëtar

Neni 119

Kontrolli mbi qarkullimin

1. Kontrolli i qarkullimit ndërkombëtar ka për qëllim të sigurojë ruajtjen dhe tërësinë e trashëgimisë kulturore të përcaktuara në bazë të këtij ligji dhe akteve nënligjore të dala në bazë dhe për zbatim të tij.

2. Kontrolli i parashikuar në pikën 1 kryhet sipas dispozitave të këtij Kapitulli, si dhe të marrveshjeve ndërkombëtare të ratifikuara nga shteti Shqiptar.

3. Pasuritë që përbëjnë trashëgiminë kulturore në bazë të të regjimit të qarkullimit ndërkombëtar, nuk janë të barazvlefshme me mallrat.

4. Importi, eksporti ose kalimi i pronësisë së pasurive kulturore në kundërshtim me këtë ligj dhe marrveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nga shteti Shqiptar është i pavlefshme.

5. Kthimi në territorin e shqipërisë dhe dalja jashtë territorit të RSH-së të pasurive kulturore të importuara ose eksportuara në kundërshtim me këtë ligj dhe aktet ndërkombëtare në të cilat Republika e Shqipërisë është palë, rregullohet me marrëveshje dypalëshe ose shumëpalëshe ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe vendeve të tjera ose organizatave ndërkombëtare.

Seksioni II

Dalja e pasurive kulturore jashtë territorit të RSH-së

Neni 120

Dalja pa kthim

1. Ndalohet dalja pa kthim nga territori i Republikës së Shqipërisë i pasurive kulturore të luajtshme të përcaktuara në nenin 50, paragrafi 1, 2, 3.
2. Gjithashtu ndalohet dalja pa kthim i:
 - a) pasurive të luajtshme, që u përkasin subjekteve të parashikuar në nenin 50, paragrafi 1, që janë vepra të autorëve që nuk jetojnë dhe që janë krijuar më shumë se 50 vjet më parë, për aq kohë sa nuk është kryer verifikimi i parashikuar në nenin 56;
 - b) pasurive pavarësisht përkatësisë, të cilat hyjnë në kategoritë e përcaktuar në nenin 50, paragrafi 3, dhe që Ministria, pas komunikimit me organin kompetent konsultativ, ka individualizuar dhe vendosur që për një periudhë të caktuar të ndalojë daljen e objektit, pasi është e dëmshme për trashëgiminë kulturore, për shkaqe objektive të prejardhjes apo pronësisë së këtyre pasurive.
3. Me përjashtim të rasteve të parashikuara në paragrafet 1 dhe 2, dalja pa kthim nga territori i Republikës lejohet vetëm pas lëshimit të certifikatës sipas përcaktimeve të këtij kreu, për:
 - a) pasuritë, të cilat pavarësisht përkatësisë, paraqesin/shfaqin interes kulturor, janë vepër e autorëve që nuk jetojnë dhe që janë krijuar më shumë se 50 vite më parë.
 - b) arkivat dhe dokumentet e veçanta, në pronësi private, që kanë interes kulturor;
 - c) për pasuritë, të cilat hyjnë në kategoritë e parashikuara në nenin 11, paragrafi 1, shkronja f), g) dhe h) pavarësisht përkatësisë.
4. Nuk kërkohet certifikatë për daljen e pasurive të përcaktuara në nenin 51, paragrafi 1, shkronja d). Gjithësesi, të interesuarit kanë detyrimin të provojnë përpara autoriteteve doganore kompetente që pasuritë të cilat transferohen jashtë vendit, janë vepra të autorëve që jetojnë ose që nuk janë krijuar më shumë se 50 vite më parë, sipas procedurave dhe mënyrave të përcaktuara me udhëzim të Ministrit.
5. Subjektet që nxjerrin pa kthim jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë pasuritë e përcaktuara sipas pikave 1 dhe 2 të këtij ligji mbajnë përgjegjësi sipas këtij ligji.

Neni 121

Dalja e përkohshme

1. Ministri autorizon daljen e përkohshme nga territori i Republikës së Shqipërisë të pasurive të trashëgimisë kulturore të përcaktuara në nenin 120, pika 1, dhe gërma “a” e pikave 2 dhe 3 të këtij neni për aktivitete të ndryshme, ekspozita, panaire me interes të madh kulturor, duke garantuar ruajtjen, tërësinë dhe sigurinë e tyre.
2. Nuk mund të dalin për asnjë arsye:

- a) objektet që dëmtohen lehtësisht gjatë transportit dhe nga qëndrimi në kushte ambientale të papërshtatëshme;
- b) objektet që përbëjnë fondin thelbësor të një seksioni të rëndësishëm dhe organik të një muzeu, pinakoteke, galerie, arkivi, ose biblioteke apo një koleksioni artistik ose bibliografik.

Neni 122

Raste të tjera dalje të përkohshme

1. Ministri përgjegjës për kulturën autorizon daljen e përkohshme për pasuritë kulturore të përcaktuara në nenin 120, paragrafi 1, 2 shkronja a), dhe paragrafi 3, kur këto pasuri:

- a) janë orendi private të shtetasve shqiptarë, të cilët kryejnë shërbim diplomatik ose konsullor pranë përfaqësive shqiptare të akredituara jashtë vendit si dhe pranë organizatave ndërkombëtare, detyra që kërkojnë transferimin e tyre jashtë shtetit, për një periudhë jo më të gjatë se mandati i tyre;
- b) janë objekte mobilimi të selive diplomatike ose konsullore jashtë vendit;
- e) duhet t'u nënshtrohen analizave, kërkimeve apo ndërhyrjeve për ruajtjen, të cilat duhet të kryhen detyrëimisht jashtë vendit;
- d) dalja e tyre parashikohet në zbatim të marrëveshjeve kulturore të nënshkruara me institucione muzeore të huaja, me regjim reciprociteti dhe me kohëzgjatje të përcaktuara në marrëveshjet në fjalë, Afati i marrëveshjes në këtë rast nuk mund të jetë më e madhe se katër vjet, e rinovueshme vetëm një herë.

2. Nuk kërkohet autorizim për daljen e përkohëshme nga territori i Republikës të mjeteve të transportit të prodhuara në shumë se 75 vjet më parë, për të marrë pjesë në ekspozita dhe panairë ndërkombëtare, me përjashtim të rasteve kur për to është lëshuar deklarata e interesit kulturor, e parashikuar në nenin 60.

Neni 123

Certikata e qarkullimit të lirë

1. Eksporti dhe eksporti i përkohshëm i vlerave të luajtshme kulturore nga territori i vendit drejt vendeve anëtare të Bashkimit Evropian dhe vendeve të treta do të bëhet me licencë eksporti /çertifikatë të qarkullimit të lire në përputhje me parashikimet e këtij ligji dhe me parashikimet ndërkombëtare të fushës¹.

¹ Rregulloren 116/2009 dhe Rregulloren e Komisionit (EEC) Nr 752/93 i 30 marsit 1993, mbi vendosjen e dispozitave për zbatimin e Rregullores së Këshillit (EEC) Nr 116/2009 mbi eksportin e mallrave kulturore si dhe Rregulloren e Komisionit Europian Nr 1081/2012 për qëllimet e Rregullores së Këshillit (KE) Nr 116/2009 mbi eksportin e pasurive kulturore, si dhe Konventës së Unesco-s 1970 "Mbi mjetet e ndalimit dhe parandalimin e transportit ilegal, eksportin dhe transferimin e Pronësisë së Pasurisë Kulturore";

2. Personi i cili kërkon të nxjerrë pa kthim nga territori i Republikës së Shqipërisë pasuritë e përcaktuara në pikën 3 të nenit 120, pajiset me certifikatën e qarkullimit të lirë, duke deklaruar në zyrën për çështjet e eksportit pranë IKRTK-së (më poshtë zyra kompetente për çështjet e eksportit):

- a) qëllimin për nxjerrjen pa kthim të pasurisë; dhe
- b) Vlerën e tregut për secilën pasuri duke përcaktuar në të njëjtën kohë për secilën prej tyre vlerën në para.

3. Zyra për çështjet e eksportit, pasi konstaton përputhshmërinë e vlerës së deklaruar me vlerën e tregut të certifikuar nga një vlerësues të pasurive kulturore të luajtshme të licensuar në baze të parashikimeve të lëtij ligji, verifikon nëse pasuritë e prezantuara, për shkak të natyrës ose kontekstit historiko kulturor në të cilin ato bëjnë pjesë, janë bartëse të interesit artistik, historik, arkeologjik, etnoantropologjik, bibliografik, dokumetar ose arkivistik, sipas parashikimeve të neneve 50 dhe 51. Për kryerjen e këtij vlerësimi zyrat e eksportit mbështeten në përcaktimet e përgjithshme të miratuara nga ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe lista e cmimeve të references të miratuar cdo vit nga ana e komisionit të vlerësimit pranë IKRTK.

4. Pas kryerjes së verifikimeve sipas pikës 3, zyra për çështjet e eksportit shprehet me vendim të arsyetuar mbi kërkesën për lëshimin e certifikatës së qarkullimit të lirë, duke njoftuar të interesuarin jo më vonë se 40 ditë nga marrja e deklaratës.

5. Certifikata e qarkullimit është e vlefshme për një afat tre vjecar dhe lëshohet në tri kopje origjinale, prej të cilave njëra mbetet me praktikën e zyrës së eksportit pranë IKRTK për ta vendosur në Regjistrin Zyrtar të Certifikatave të Qarkullimit të Lirë; një e dytë i jepet të interesuarit dhe duhet të shoqërojë qarkullimin e objektit/pasurive dhe e treta i dërgohet autoritetit doganor.

6. Vendimi për refuzim të lëshimit të certifikatës së qarkullimit të lirë përbën shkak për fillimin e procedurës së deklarimit sipas përcaktimeve të nenit 61. Për këtë qëllim, njëkohësisht me refuzimin, të interesuarit i komunikohen elementet e përcaktuar në nenin 61, pika 2 dhe objektet i nenshtrohen dispozitave të pikës 4 të të njëjtit nen.

Neni 124

Ankimi kundër vendimit për refuzimin e certifikatës

1. Vendimi për refuzimin e lëshimit të certifikatës së qarkullimit të lirë mund të ankimohet në ministrinë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore brenda 30 ditëve nga njoftimi i vendimit. Në rastin kur zyra kompetente për importin nuk shprehet me vendim brenda afatit të parashikuar në këtë ligj, subjektit i lind e drejta e ankimit nga e nesërmja e ditës kur duhet të përfundojë afati i njoftimit të vendimit.

2. Procedura e shqyrtimit të ankimit administrativ kryhet në përputhje me parashikimet e Kodit për Procedurës Administrative për shqyrtimin e ankimit administrativ.
3. Paraqitja e ankimit administrativ pezullon procedura e deklarimit sipas nenit 61. Ndërkohë objekti vazhdon të nënshtrohet parashikimeve të pikës 4 të nenit 61.
4. Në rastin e një vendimi për pranimin e ankimit, akti i njoftohet IKRTK e cila kryen veprimet e parashikuara në nenin 123, brenda 20 ditëve nga njoftimi i vendimit.
5. Vendimi i ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore që refuzon lëshimin e çertifikatës mund të ankimohet në përputhje me ligjin 49/2012 “Për gjykatat administrative dhe shqyrtimin gjyqësor të mosmarrëveshjeve administrative.

Neni 125

Blerja e detyrueshme

1. Ministria ka kompetencë të blejë pasuritë me vlerën e deklaruar në pikën 1 të nenit 123. Në këtë rast afati për lëshimin e çertifikatës zgjatet me 60 ditë.
2. Zyra për çështjet e eksportit, për shkak të vlerave të veçanta dhe/ose unike të pasurive për të cilat kërkohet çertifikata e qarkullimit të lirë, brenda afatit të përcaktuar në pikën 3 të nenit 123, përsa kohë nuk ka marrë vendim për lëshimin ose refuzimi e çertifikatës, mund ti propozojë Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, blerjen e detyrueshme të pasurive për të cilat kërkohet çertifikata e qarkullimit të lirë.
3. Të interesuarit i njoftohet vendimi për blerjen e detyrueshme brenda afatit 90 ditor nga data e depozitimit të kërkesës për lëshimin e certifikatës.
4. Deri në momentin e njoftimit të vendimit për blerjen e detyrueshme, i interesuari ka të drejtë të të kërkojë ndërprerjen e procedurës për dhënien e çertifikatës dhe të kërkojë tërheqjen e pasurisë kulturore.

Neni 126

Certifikata e qarkullimit të përkohshëm

1. Personi i cili kërkon të nxjerrë përkohësisht nga territori i Republikës së Shqipërisë pasuritë e përcaktuara në nenin 121 dhe 122, përfiton çertifikatën e qarkullimit të përkohshëm duke u paraqitur dhe deklaruar pranë autoriteteve kompetente:
 - a) Vlerën e tregut të pasurive për të cilat kërkohet lëshimi i certifikatës së përkohshme;
 - b) Personin që do të kujdeset për ruajtjen e tyre jashtë vendit.
2. Zyra kompetente për eksportin, pasi konstaton përputhshmërinë e vlerës së deklaruar me vlerën e tregut, shprehet me vendim të arsyetuar mbi kërkesën për lëshimin e çertifikatës për qarkullim të përkohshëm.

3. Zyra kompetente për eksportin shqyrton kërkesën sipas pikave 1 dhe 2 brenda 40 ditëve nga depozitimi i kërkesës për marrjen e certifikatës.
4. Zyra kompetente për eksportin, në rastin kur pranon kërkesën, me vendim përcakton rregullat dhe kushtet e nevojshme për nxjerrjen përkohësisht jashtë territorit të RSH-së.
5. Kundër vendimit të refuzimit lejohet ankim në ministrinë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, sipas parashikimeve të nenit 124 të këtij ligji. Zyra kompetente për eksportin, në vlerësimin për dhënien ose refuzimin e certifikatës së qarkullimit, mbështetet në përcaktimet e përgjithshme të miratuara nga ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore.
6. Në rastin e objekteve të cilat shfaqin interesat e përcaktuara në nenin 50, njëkohësisht me vendimin për pranimin ose refuzimin e kërkesës për lëshimin e certifikatës së qarkullimit të përkohshëm të interesuarit, i njoftohet fillimi i procedurës së deklarimit sipas nenit 61, të këtij ligji. Njoftimi përmban elementet e përcaktuar në pikën 2 të nenit 61, ndërsa objekti i nënshtrohet masave të parashikuara nga pika 4 e nenit 61.
7. Lëshimi i certifikatës në rastin e nxjerrjes së përkohshme të rregulluara nga neni 121 dhe neni 122, paragrafi 1, shkronja b) dhe c), i nënshtrohet autorizimit në kuptim të nenit 98.
8. Çertifikata për qarkullimin e përkohshëm lëshohet me kushtin që pasuria kulturore të jetë e pajisur me policën e sigurimit/garanci bankare. I interesuari paraqet policën e sigurimit në vlerën e përcaktuar në kërkesën për autorizim. Në rastin e panaireve dhe ekspozitave të organizuara jashtë vendit nga Ministria, ose nga intitucione dhe ente të tjera publik, etj polica e sigurimit/garancia bankare mund të zëvendësohet me autorizimin që lëshohet sipas pikës 5 të nenit 48. Në këtë rast Ministria ose intitucioni dhe enti tjetër publik është përgjegjëse për pasurinë kulturore.
9. Çertifikata përmban afatin e qëndrimit jashtë vendit të pasurive të pajisura me certifikatën e qarkullimit të përkohshëm. Afati i qëndrimit të pasurive jashtë vendit, nuk mund të jetë më shumë se 18 muaj nga dalja jashtë territorit, me përjashtim të rasteve të parashikuara në pikën 8 të këtij neni.
10. Dalja e përkohshme nga territori i pasurive kulturoretë përcaktuara në pikën 1 të nenin 120, dhe pikën 3 të këtij neni, sigurohet për të paktën 5 % të vlerës së pasurisë nëpërmjet garancisë të lëshuar nga një bankë e nivelit të dytë ose një shoqëri sigurimesh.
11. Në rast se pasuritë e pajisura me certifikatën e qarkullimit të përkohshëm nuk rikthehen në territorin e Republikës së Shqipërisë brenda afatit të përcaktuar, vlera e garancisë kalon në favor të autoritetit kompetent publik.
12. Garancia e përcaktuar në këtë nen nuk kërkohet për pasuritë kulturore në pronësi shtetërore. Ministria mund të përjashtojë nga detyrimi për pagesën e garancisë institucionet kulturore të rëndësisë të veçantë.
13. Dispozitat e parashikuara në pikat 5 dhe 7 nuk zbatohen në rastet e daljes së përkohshme të parashikuara nga pika 1 e nenit 122.

14. Ndaj vendimit të zyrës kompetente të eksportit për refuzimin e kërkesës për lëshimin e certifikatës mund të ushtrohet ankim sipas nenit 124 të këtij ligji.

Seksioni III

Hyrja e pasurive kulturore në territorin e RSH-së

Neni 127

Hyrja në territorin e RSH-së të pasurisë kulturore

1. Hyrja në territorin e Republikës së Shqipërisë të pasurive kulturore të parashikuara në pikën 3, të nenit 120, lejohet kundrejt lëshimit paraprakisht të certifikatës nga zyra kompetente për çështjet e eksportit, me kërkesë të subjektit të interesuar.
2. Kërkesës për lëshimin e certifikatës i bashkëlidhet dokumentacioni i nevojshëm për identifikimin e pasurisë dhe vendin nga i cili vjen. Për këtë qëllim subjekti i interesuar duhet të depozitojë:
 - a) Dokumentacionin identifikues të pasurisë kulturore të lëshuar nga autoritet kompetente të vendit të origjinës.
 - b) Dokumentacionin provues dhe identifikues të prejardhjes së saj nga vendi që vjen.
 - c) Dokumentacioni që ka lejuar daljen e pasurisë kulturore nga vendi i origjinës.
3. Zyra kompetente për çështjet e eksportit duhet të shqyrtojë kërkesën dhe të shprehet me vendim sipas paragrafit 1 dhe 2 brenda 30 ditëve nga depozitimi i kërkesës për marrjen e certifikatës.
4. Certifikatat e lëshuara në bazë të paragrafit të parë të këtij neni jepen për aq kohë sa është lëshuar dokumenti që ka lejuar daljen e pasurisë kulturore nga vendi nga vjen pasuria.
5. Ndaj vendimit të zyrës kompetente për çështjet e eksportit për refuzimin e kërkesës për lëshimin e certifikatës mund të ushtrohet ankim sipas nenit 124 të këtij ligji.
8. Kushtet, mënyra, procedura dhe forma për lëshimin ose rinovimin e certifikatës së importit caktohen me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

Neni 128

Database e Pasurisë Kulturore të vjedhur

1. Në IKRTK krijohet banka e të dhënave e pasurive kulturore të vjedhura ose të dala ilegalisht në mënyrë e cila krijohet në bashkëpunim mes institucioneve të specializuara të trashëgimisë kulturore.
2. Banka e të dhënave administrohet sipas procedurave dhe mënyrave të përcaktuara me udhëzim të Ministrit.
3. Konsiderohet ilegale dalja e vlerave kulturore nga territori i RSH në shkelje të parashikimeve të këtij ligji.

4. Konsiderohen të dala ilegalisht edhe ato vlera kulturore për të cilat është autorizuar dalja e përkohëshme, por që nuk janë zbatuar kushtet dhe masat e pasqyruara në certifikatën e daljes.

5. Disiplinimi i procedurave të rikthimit për objektet e deklarura të humbura apo të dala ilegalisht si të trafikuar nga shteti shqiptar, parashikohet në këtë ligj dhe në dispozitat e Konventës së Unesco-s 1970 “*Mbi mjetet e ndalimit dhe parandalimin e transportit ilegal, eksportin dhe transferimin e Pronësisë së Pasurisë Kulturore*”, ratifikuar me ligjin nr 8523, datë 9.9.1999 “*Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Konventën për mjetet e ndalimit dhe të parandalimit të importit, eksportit dhe transferimit të paligjshëm të pronësisë së pasurisë kulturore*”.

KREU IV- TRASHËGIMIA KULTURORE ARKEOLOGJIKE

Kapitulli I - Pasuritë arkeologjike tokësore

Seksioni I

Pasuritë Kulturore arkeologjike

Neni 129

Pasuria kulturore arkeologjike

1. Objekte arkeologjike janë të gjitha objektet e luajtshme dhe të paluajtshme, të veprimtarisë njerëzore të epokave të kaluara mbi 100 vjet, të vendosura mbi dhe nën shtresat e tokës dhe nën ujëra, për të cilat burim informacioni janë hulumtimet dhe kërkimet arkeologjike.

2. Objektet e parashikuara në pikën 1 të këtij neni janë pasuri publike, pronë e shtetit shqiptar.

3. Objektet e gjetura nga kërkimet arkeologjike i nënshtrohen procesit të kategorizimit dhe regjistrimit, në përputhje me këtë ligj.

Neni 130

Veprimtaria arkeologjike

1. Objektet arkeologjike evidentohen dhe studiohen si pasuri arkeologjike përmes hulumtimeve në terren.

2. Në aspektin metodologjik, hulumtimet në terren të pasurisë arkeologjike përfshin kërkimin e objekteve arkeologjike dhe gërmimet arkeologjike.

3. Hulumtimet arkeologjike në tokë dhe nën ujë nga pikëpamja organizative përfshijnë:

a. Hulumtimet sistematike, me karakter kërkimor-shkencor, të planifikuara për një detyrë të caktuar shkencore;

b. Hulumtimet parandaluese apo shpëtimi, si rezultat i punimeve ndërtuese të çdo natyre, planeve për rregullimin e territorit, apo gjetjet rastësore.

4. Humultimi dhe evidentimi i pasurisë arkeologjike kryhet në shtresat e tokës, në sipërfaqe të saj dhe nën ujë.

5. Evidentimi i pasurisë arkeologjike përmes hulumtimeve në tokë dhe nën ujë kryhet me teknika shkencore joshkatërruese.

6. Hulumtimet arkeologjike në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë mund të kryhen nga institucionet e specializuara të trashëgimisë kulturore ose subjektet vendase ose të huaja të licencuara sipas këtij ligji, në përputhje me rregulla që hartohen nga institucionet e specializuara shtetërore. Procedura për hulumtimet arkeologjike rregullohet me vendim të Këshillit të Ministrave dhe propozim të AKSHA.

7. Hulumtimet arkeologjike në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë mund të kryhen nga institucionet e specializuara të trashëgimisë kulturore ose subjektet vendase ose të huaja të licencuara dhe të pajisura me leje sipas këtij ligji.

8. Institucionet e huaja ose subjektet e huaja të licencuara sipas këtij ligji mund të kryejnë veprimtari hulumtuese nëpërmjet bashkëpunimit me institucionet vendase, në bazë të marrëveshjeve dy ose shumëpalëshe. Në çdo rast Këshillit Kombëtar të Pasurive Kulturore Materiale shprehet në lidhje me këto bashkëpunime.

9. Ndalohet gjermimi me karakter arkeologjik dhe përdorimi i aparaturave metal-kërkuese nga subjekte të paautorizuara. Autorizimi i institucioneve të specializuara dhe subjekteve të licencuara për përdorimin e këtyre aparaturave bëhet nga KKPKM.

10. Kryerja e veprimtarisë në kundërshtim me pikën 8 të këtij neni përbën shkelje dhe ngarkon me përgjegjësi sipas këtij ligji subjektin që kryen këtë veprimtari.

Neni 131

Zhvillimet transformuese në territor

1. Në rastet e zhvillimeve të mëdha si: rrugë, autostrada, aeroporte, porte, vepra industriale, qendra të reja banimi, vepra të tjera, si edhe për çdo transformim të territorit, duke përfshirë projektet minerare, në pronësi shtetërore ose private, përpara marrjes së lejes përkatëse sipas ligjit nr. 107/2014 “Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit” investitori duhet të të marrë miratimin për projektin nga Këshillit Kombëtar të Pasurive Kulturore Materiale.

2. Institucionet e specializuara ose subjektet e licensuara sipas këtij ligji, kryejnë kontrollin e zonës dhe përgatisin dokumentacionin përkatës. Kur zona përmban vlera të rëndësishme arkeologjike, etnografike ose gjurmë të arkitekturës antike ose tradicionale, investitori duhet të ndryshojë projektin.

3. Shpenzimet për kryerjen e hulumtimeve të nevojshme, përgatitjen e dokumentacionit, si dhe ndryshimet e mundshme të projektit kryhen nga investitori.

Neni 132

Baza e të dhënave GIS për veprimtarinë arkeologjike në Republikën e Shqipërisë

1. Informacioni i përftuar përmes hulumtimeve arkeologjike do të përfshihet në “Bazën e të dhënave GIS për veprimtarinë arkeologjike në Republikën e Shqipërisë”.
2. Krijimi dhe funksionimi i këtij sistemi do të përcaktohet me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore

Neni 133

Licencat për veprimtarinë arkeologjike

1. Veprimtaria arkeologjike kryhet vetëm nga persona fizik ose juridik të licencuar për këtë qëllim. Licencimi personave fizik ose juridik bëhet nga KKPKM, në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe akteve nënligjore në zbatim të tij.
2. Licencohen për kryerjen e veprimtarive projektimit dhe zbatimit të veprimtarive arkeologjike personat fizikë ose juridikë që kanë aftësi teknike dhe përvojën e nevojshme.
3. Kategoritë e licencave për veprimtaritë e projektimit dhe zbatimit të veprimtarive arkeologjike përfshihen në kategorinë VI.1 të shtojcës së ligjit nr.10081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar.
4. Kushtet e posaçme të licencimit, dokumentet shoqëruese, si dhe procedurat për shqyrtimin ose revokimin të licencës rregullohen me Vendim të Këshillit të Ministrave.
5. Kryerja e veprimtarisë arkeologjike nga subjekte të palicencuara përbën shkelje dhe ngarkon me përgjegjësi sipas këtij ligji subjektet përkatëse.

Neni 134

Kriteret e licencimit

1. Licencat për kryerjen e veprimtarive të projektimit dhe zbatimit të veprimtarive arkeologjike dhe për monitorimin e u jepet subjekteve që plotesojnë kriteret e mëposhtme:
 - a. të këtë arsim të lartë në nivel master shkencor në fushën e arkeologjisë;
 - b. të këtë aftësitë teknike të nevojshme në fushën arkeologjike;
 - c. të këtë përvojë në fushën arkeologjike;
 - d. të mos i jetë revokuar më parë një licencë në fushën e arkeologjisë
 - e. të mos jetë dënuar me një vendim penal të formës së prerë ose në momentin që bën kërkesën për licencim të mos jetë subjekt i procedimit penal.

2. Në rastin e personave juridik, plotësimi i kërkesave të shkronjave a, b, dhe c, konsiderohet i plotësuar nëse ka të paktën një drejtues teknik të licencuar sipas këtij ligji dhe akteve nënligjore në zbatim të tij.

Neni 135

Revokimi i licencës

1. Licenca e veprimtarive të projektimit dhe zbatimit të veprimtarive arkeologjike mund të revokohet me vendim të KKPKM-së në rastet e mëposhtme:

- a. Ka deklarime të rreme në dokumentet që shoqërojnë kërkesën;
- b. Dokumentet e paraqitura janë të falsifikuara;
- c. Shoqëria kryen veprimtari arkeologjike në kundërshtim me ato të parashikuara nga drejtuesit teknik të projektit;
- d. Licenca revokohet në rastin e moszbatimit të kërkesave licencës ose kryerjes së veprimtarisë në kundërshtim me kërkesat e ligjit dhe akteve nënligjore për kërkimet arkeologjike, të konstatuara nga Inspektorati i Mbrojtjes së Territorit;

2. Ndaj vendimit për revokimin e licencës mund të ushtrohet ankim në gjykatën kompetente për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve administrative. Ankimi nuk pezullon zbatimin e aktit administrativ.

Neni 136

Leja për kryerjen e hulumtimeve arkeologjike

1. Institucionet e specializuara dhe subjektet e licencuara mund të kryejnë hulumtime arkeologjike në teritore të njohura ose jo si zona me vlera arkeologjike vetëm pas marrjes së lejes nga KKPKM, në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe akteve nënligjore në zbatim të tij.

2. Kategoritë e lejeve për kryerjen e hulumtimeve arkeologjike përfshihen në kategorinë VI.2 të shtojcës së ligjit nr.10081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar.

3. Kushtet e posaçme të lëshimit të lejes, dokumentet shoqëruese, si dhe procedurat për shqyrtimin ose revokimin e lejes rregullohen me anë të akteve nënligjore në zbatim të këtij ligji.

4. Kryerja e veprimtarisë arkeologjike nga subjektet e licencuara ose cdo subjekt tjetër në kundërshtim me këtë nen është shkelje dhe ngarkon me përgjegjësi këto subjekte sipas këtij ligji.

Neni 137

Kriteret e lejes

1. Leja për kryerjen e hulumtimeve arkeologjike i jepet subjekteve që plotësojnë kriteret e mëposhtme:

- a. Të jetë person fizik ose juridik i regjistruar në përputhje me ligjin për shoqëritë tregtare;
- b. Të jetë i licencuar ose të këtë të punësuar në stafin e tij ose të sigurojë bashkëpunimin me subjekte të licencuara për veprimtarinë arkeologjike.
- c. Të ketë në pronësi ose me qira paisjet dhe aparaturat e nevojshme për kryerjen e veprimtarisë arkeologjike për të cilën bëhet kërkesa për leje.

Neni 138

Revokimi i lejes

1. Leja për kryerjen e hulumtimeve arkeologjike mund të revokohet me vendim të KKPKM-së në rastet e mëposhtme:

- a. Ka deklarime të rreme në dokumentet që shoqërojnë kërkesën;
- b. Dokumentet që shoqërojnë kërkesën për leje janë të falsifikuara;
- c. Përdorimi i aparaturave dhe kryerja e veprimeve arkeologjike në kundërshtim me kushtet e lejes dhe nga persona që nuk kanë kualifikimet e nevojshme profesionale;
- d. Çregjistrimi nga regjistri tregtar, falimentimi ose prishja e shoqërisë sipas ligjit për shoqëritë tregtare;
- e. Kryerjes së veprimeve në kundërshtim me kërkesat e ligjit dhe akteve nënligjore për hulumtimet arkeologjike, të konstatuara nga Inspektorati i Mbrojtjes së Territorit.

2. Ndaj vendimit për revokimin e lejes mund të ushtrohet e drejta e ankimit në gjykatën kompetente për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve administrative. Ankimi nuk pezullon zbatimin e aktit administrativ.

Neni 138/1

Njësitë e Administrimit dhe Koordinimit të Parqeve Arkeologjike (NJAKPA)

1. Njësitë e Administrimit dhe Koordinimit të Parqeve Arkeologjike (NJAKPA), janë institucione tekniko-administrative në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, të cilat ushtrojnë veprimtarinë tyre brenda territorit të tyre gjeografik, kufijtë e të cilit përcaktohen me Vendim të Këshillit të Ministrave.

2. NJAKPA, brenda territorit të tyre gjeografik, administrojnë, koordinojnë dhe hartojnë plane zhvillimi, projekte, të detajuara në përputhje me natyrën, masën dhe nevojat e parqeve arkeologjike, të përcaktuara nga plani i menaxhimit, i cili shqyrtohet dhe miratohet nga bordi i parqeve.

3. Planet e zhvillimit, projektet restauruese dhe konservuese, projektet kërkimore shkencore, koordinohen nga AKSHA dhe IKTKM dhe shqyrtohen e miratohen nga KKPKM, në përputhje me natyrën, masën dhe nevojat e parqeve.

4. NJAKPA, në përputhje me planin e zhvillimit dhe zgjerimit të veprimtarisë turistike, mund të propozojnë projekte për zbulimin e vlerave arkeologjike në territorin e tyre, të cilat do të shqyrtohen e miratohen nga KKPKM.

5. NJAKPA, kryejnë punime mirëmbajtje, dhe mund të kryejnë punime me karakter restaurues e konservuese në funksion të masave ruajtëse mbrojtëse për pasuritë kulturore që kanë në administrim.

6. NJAKPA, në varësi të vecorive natyrore, ambientale, të florës dhe faunës, të trashëgimisë kulturore në përgjithësi dhe asaj arkeologjike në vecanti, në tokë dhe në ujëra, bashkëpunojnë dhe koordinojnë me institucionet e fushave përkatëse për ushtrimin e veprimtarive të ndryshme në territorin që administrojnë.

7. NJAKPA, studiojnë dhe ndjekin efektet mjedisore të cdo ndërhyrje apo zhvillimi të propozuar brenda territorit të tyre gjeografik, mbështetur në legjislacionin në fuqi mbi vlerësimin e ndikimit në mjedis, ketij ligji dhe dhe akteve nënligjore në zbatim të tij.

8. Mbajnë lidhje të vazhdueshme dhe informojnë strukturat e pushtetit qëndror dhe vendor, për zhvillime të karaktereve të ndryshme, që kryhen jashtë territorit të tyre, por që mund të kenë impakt në to.

9. Struktura dhe organika e NJAKPA, miratohen me Vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

Neni 139

Financimi i veprimtarisë së kërkimeve arkeologjike

1. Hulumtimet arkeologjike sistematike, me karakter kërkimor-shkencor miratohen nga KKPKM dhe financimet për to sigurohen nga buxheti i shtetit, donacionet ose marrëveshjet e bashkëpunimit brenda dhe jashtë vendit.

2. Hulumtimet arkeologjike parandaluese dhe të shpëtimit miratohen nga KKPKM dhe financimet për to sigurohen drejtpërdrejt nga investitori.

Seksioni II

Gjetjet rastësore në tokë

Neni 140

Tipologjitë e gjetjeve rastësore

1. Janë gjetje rastësore, si pasojë e punimeve apo të një fakti çfarëdo, dalja në dritë e monumenteve, rrënojave, strukturave, mozaikëve, elementeve të kanalizimeve antike, gjurmëve të banimit apo varrezave antike, mbishkrimeve apo në mënyrë më të përgjithshme

të gjitha objektet që përbëjnë interes për parahistorinë, historinë, artin, arkeologjinë.

2. Gjetjet rastësore mund të jenë të luajtshme dhe të paluajtshme.

3. Gjetjet rastësore përbëjnë interes për parahistorinë, historinë, artin, arkeologjinë, numizmatikën.

Neni 141

Gjetje rastësore gjatë zbatimit të projekteve

1. Ecuria e zbatimit të projektit zhvillimor të miratuara nga KKPKM sipas nenit 126, të këtij ligji mbikqyret nga institucionet e specializuara dhe monitorohet nga subjektet e licencuara ose nga specialistët e fushës sipas listës të krijuar dhe përditësuar nga AKSHA.

2. Nëse gjatë punimeve ndeshen gjetje rastësore sipas përcaktimit të pikës 1 të nenit 140, punimet ndërpriten menjëherë.

3. Drejtuesi teknik ose investitori deklarojnë me shkrim, brenda tri ditëve, tek organet e qeverisjes vendore dhe Drejtoritë Rajonale të Trashëgimisë Kulturore, për gjetjen rastësore.

4. DRTK menjëherë bën verifikimet e nevojshme në terren, dhe ia përcjell ato zyrtarisht Agjencisë Kombëtare të Shërbimit Arkeologjik.

5. Agjencia Kombëtare e Shërbimit Arkeologjik, nëpërmjet strukturave të veta dhe në bashkëpunim me DRTK dhe me persona juridikë dhe fizikë, të licencuar në këtë fushë, ose personat e listuar në listen e monitoruesve të arkeologjisë bën ndjekjen e gjetjeve rastësore arkeologjike dhe merr masa për shpëtimin e këtyre vlerave.

6. Në rastet e zbulimeve të rëndësishme, punonjësi i autorizuar nga Agjencia e Shërbimit Arkeologjik ose subjekti i licensuar ose monitoruesi urdhëron pezullimin e punimeve që mund të dëmtojnë vlerat arkeologjike deri në marrjen e një vendimi nga KKPKM.

Punonjësi i autorizuar brenda 5 ditëve nga pezullimi i punimeve dërgon pranë KKPKM-së relacion mbi gjetjen dhe rëndësinë arkeologjike tyre. KKPKM shprehet me vendim brenda 10 ditëve.

7. Në varësi të vlerave që përmbajnë gjetjet KKPKM mund të vendosë:

- a. Vazhdimin e punimeve kur vlerëson se nuk ka gjetje sipas pikës 1, të nenit 140 të këtij ligji.
- b. Ndryshimin ose ndërprerjen përfundimisht të punimeve kur vlerëson se ka gjetje sipas pikës 1, të nenit 140 të këtij ligji.

8. Në rastin e vendimit sipas shkronjës b, të pikës 8, neni 126 të këtij ligji KKPKM duhet të shprehet edhe mbi veprimet arkeologjike të nevojshme për ruajtjen e mbrojtjen e gjetjeve.

9. Personi dhe drejtuesi teknik që kanë konstatuar gjetjen rastësore janë përgjegjës për ruajtjen e tyre deri në marrjen e një vendimi nga KKPKM.

10. Personat që nuk bëjnë deklaratimet ose nuk ruajnë gjetjet në përputhje me këtë nen mbajnë përgjegjësi sipas këtij ligji.

Neni 142

Gjetjet rastësore në territor

1. Personat, që gjatë punimeve bujqësore apo ndonjë fakti çfarëdo ndeshin gjetje rastësore sipas përcaktimit të pikës 1 të nenit 140, kanë detyrimin të deklarojnë me shkrim, brenda tri ditëve, tek organet e qeverisjes vendore dhe Drejtoritë Rajonale të Trashëgimisë Kulturore.

2. DRTK menjëherë bën verifikimet e nevojshme në terren, njofton organet e Policisë së Shtetit dhe informacionin e terrenit ia përcjell zyrtarisht Agjencisë Kombëtare të Shërbimit Arkeologjik.

3. Agjencia Kombëtare e Shërbimit Arkeologjik, nëpërmjet strukturave të veta dhe në bashkëpunim me DRTK, bën ndjekjen e gjetjeve rastësore arkeologjike, harton relacionin në lidhje me to dhe e paraqet për shqyrtim dhe vendimmarrje në mbledhjen më të afërt të KKPKM. KKPKM shprehet me vendim brenda 20 ditëve.

4. Në varësi të vlerave që përmbajnë gjetjet, KKPKM shprehet mbi procedurën dhe veprimet arkeologjike të nevojshme për ruajtjen e mbrojtjen e gjetjeve.

5. Personi i cili ka ndeshur gjetjet rastësore si dhe pronari i vendit ku ato janë zbuluar janë përgjegjës për ruajtjen e tyre deri në marrjen e një vendimi nga KKPKM. Ato mund t'i lëvizin nga vendi i gjetjes, në rastet kur nuk mund t'u sigurohet ruajtja dhe mbrojtja në vend, deri në mbërritjen e autoriteteve kompetente, dhe nëse vlerësohet e nevojshme, të kërkojnë edhe ndihmën e organeve të policisë së shtetit. Shpenzimet për ruajtjen dhe lëvizjen e objektit mbulohen nga Ministria.

6. Mosraportimi në organet kompetente në kundërshtim me këtë nen përbën shkelje dhe ngarkon me përgjegjësi personat përgjegjës.

7. Personi përgjegjës për ruajtjen e përkohshme të gjetje mban përgjegjësi sipas këtij ligji nëse nuk përmbush detyrimin për ruajtjen e gjetjeve.

Neni 143

Deklarimi për gjetjen rastësore

1. Deklarimi për gjetjen rastësore duhet të bëhet me shkrim nga personi fizik, juridik apo cilitdo tjetër dhe duhet të përmbajë elementët informues të mëposhtëm:

- a) Datën dhe vendin e zbulimit;
- b) Natyrën dhe rrethanat e zbulimit;
- c) Emrin dhe të dhënat e pronarit të truallit;
- d) Emrin e të dhënat e personit që ka ndeshur gjetjen rastësore;
- e) Vendin e ruajtjes së përkohshme për gjetjen rastësore;

2. Në rastin e punimeve të miratuara nga KKKPKM, deklarimi duhet të shoqërohet edhe me relacionin shpjegues nga specialisti monitorues.

3. Në rastin e gjetjeve rastësore deklarata duhet të jetë e firmosur nga pronari i truallit dhe personi që ka konstatuar gjetjen.

Neni 144

Pronësia dhe kualifikimi i pasurive të gjetura

Shteti është pronar i pasurive të përcaktuara në nenin 140, të këtij ligji pavarësisht nëse janë nën tokë apo nën ujëra, nga mënyra e gjetjes së tyre apo personit që i ka gjetur.

Neni 145

Shpërblimi për gjetjen

1. Ka të drejtën e shpërblimit, jo më të madh se $\frac{1}{4}$ e vlerës të pasurive të gjetura:
 - a) pronari i pasurisë së paluajtshme ku është gjetur objekti;
 - b) personi i cili ka bërë një zbulim rastësor dhe ka përmbushur detyrimet e parashikuara në nenin 141 dhe 142 të këtij ligji;
2. Personi i cili futet dhe kryen kërkime në pronën e të tretëve pa miratimin paraprak të pronarit dhe/ose poseduesit dhe/ose gëzuesit, nuk përfiton asnjë shpërblim në rast zbulimi.

Neni 146

Masa e shpërblimit

1. Masa e shpërblimit për gjetjet rastësore përcaktohet nga Komisionin e Vlerësimit. Komisioni ngrihet me urdhër të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe funksionon në përputhje me aktet nënligjorë në zbatim të dala në bazë dhe për zbatim të këtij ligji.
2. Masa e shpërblimi përcaktohet në bazë të vlerës së gjetjes por në asnjë rast nuk mund të jetë më e madhe se $\frac{1}{4}$ e vlerës së vlerësuar paraprakisht për çdo objekt të gjetur. Mënyra e vlerësimit të gjetjeve përcaktohet me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.
3. Pranimi i shumës së përcaktuar nuk sjell heqjen dorë nga pretendime lidhur me vlerën përfundimtare të objekteve të gjetura.
4. Personi i interesuar mund të ankimoj vendimin e Komisionit të Vlerësimit tek ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore brenda 30 ditëve nga marrja dijeni. Vendimi i ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore mund të ankimohet në gjykatën kompetente për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve administrative sipas legjislacionit në fuqi.

Kapitulli II- Pasuritë arkeologjike nënujore

Neni 147

Konventa UNESCO për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore nënujore

Pasuritë arkeologjike dhe historike të gjetura në zonën detare që shtrihet 12 milje detare duke filluar nga kufiri i jashtëm i ujërave territoriale, mbrohen sipas dispozitave që rregullojnë ndërhyrjen në pasurinë kulturore nënujore, bazuar në Konventën e UNESCO-s për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore nënujore, miratuar në Paris, 2 Nëntor 2001.

Neni 148

Pasuritë kulturore detare

1. Përbëjnë pasuri kulturore detare shtresat, anijet e mbytura, rrënojat ose në përgjithësi çdo objekt që, duke paraqitur një interes parahistorik, arkeologjik apo historik, të gjetura nënujë, në fund të detit ose në të gjithë shtresat nënujore.
2. Objektet arkeologjike dhe historike të gjetura në brendësi të kufijve detarë, në ujërat territorial e të brendshme të Republikës së Shqipërisë, mbrohen sipas këtij ligji dhe konventave të ratifikuara.
3. Dispozitat e këtij ligji mbi ruajtjen, mbrojtjen, qarkullimin civil dhe fizik, të pasurive kulturore zbatohet edhe në lidhje me pasuritë arkeologjike nënujore për aq sa përputhen me natyrën e tyre.

Neni 149

Zonat arkeologjike nënujore

Zonat arkeologjike nënujore përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave dhe propozim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore. Përreth monumenteve dhe zonave arkeologjike nënujore, përcaktohet një zonë A dhe B arkeologjike.

Neni 150

Pronësia

1. Pasuritë kulturore detare që ndodhen në pronën publike detare, konsiderohen pronë shtetërore, nëse pronari i tyre nuk gjendet brenda afatit prej 1 (një viti) nga data në të cilën zbulimi i tyre është bërë publik.
2. Procedura e shpalljes publike përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 151

Veprimtaritë arkeologjike nënujore

1. Veprimtaria arkeologjike nënujore në zonat arkeologjike nënujore ose jashtë tyre mund të kryhet vetëm nga, ose vetëm nën drejtimin efektiv të subjekteve të licencuar që kanë marrë lejen e përmendur në nenin 154 të këtij ligji.

2. Kryerja e veprimtarive arkeologjike nënujore nga perosna ose subjekte të palicencuara ose pa lejen përkatëse përbën shkelje dhe ngarkon me përgjegjësi sipas këtij ligji.

Neni 152

Zhvillimi i projekteve arkeologjike nënujore

Kushtet dhe kriteret për zhvillimin e projekteve arkeologjike nënujore si dhe të aktiviteteve të tjera që prekin direkt ose indirekt tërësinë e vlerave arkeologjike dhe historike nënujore, përcaktohen me Vendim të Këshillit të Ministrave me propozim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

Neni 153

Licenca për veprimtarinë arkeologjike nënujore

1. Veprimet arkeologjike nënujore mund të kryhen vetëm nga institucionet e specializuara dhe subjektet e licencuara sipas këtij ligji.

2. Licencimi personave fizik ose juridik bëhet nga KKPKM, në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe akteve nënligjore në zbatim të tij.

3. Licencohen për kryerjen e veprimtarive projektimit dhe zbatimit të veprimtarive arkeologjike nënujore personat fizikë ose juridikë që kanë aftësi teknike dhe përvojën e nevojshme.

4 Kategoritë e licencave për veprimtaritë e projektimit dhe zbatimit të veprimtarive arkeologjike nënujore përfshihen në kategorinë VI.1 të shtojcës së ligjit nr.10081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar.

5. Kushtet e posaçme të licencimit, dokumentet shoqëruese, si dhe procedurat për shqyrtimin ose revokimin të licencës rregullohen me anë të akteve nënligjore në zbatim të këtij ligji.

6. Licencat për kryerjen e veprimtarive të projektimit dhe zbatimit të veprimtarive arkeologjike dhe për monitorimin e u jepet subjekteve që plotësojnë kriteret e mëposhtme:

- a) të këtë arsim të lartë në fushën e arkeologjisë nënujore;
- b) të këtë aftësitë teknike të nevojshme në fushën arkeologjisë nënujore;
- c) të këtë përvojë në fushën arkeologjisë nënujore;
- d) të mos i jetë revokuar më parë një licencë në fushën e arkeologjisë nënujore
- e) të mos jetë dënuar me një vendim penal të formës së prerë ose në momentin që bën kërkesën për licencim të mos jetë subjekt i procedimit penal.

7. Në rastin e personave juridik, plotësimi i kërkesave të shkronjave a, b, dhe c, konsiderohet i plotësuar nëse ka të paktën një drejtues teknik të licencuar sipas këtij ligji dhe akteve

nënligjore në zbatim të tij.

8. Licenca e veprimtarive të projektimit dhe zbatimit të veprimtarive arkeologjike mund të revokohet me vendim të KKPKM-së në rastet e mëposhtme:

- a) Ka deklarime të rreme në dokumentet që shoqërojnë kërkesën;
- b) Dokumentet e paraqitura janë të falsifikuara;
- c) Shoqëria kryen veprimtari arkeologjike në kundërshtim me ato të parashikuara nga drejtuesit teknik të projektit;
- d) Licenca revokohet në rastin e moszbatimit të kërkesave licencës ose kryerjes së veprimtarisë në kundërshtim me kërkesat e ligjit dhe akteve nënligjore për kërkimet arkeologjike, të konstatuara nga Inspektorati i Mbrojtjes së Territorit;

9. Ndaj vendimit për revokimin e licencës mund të ushtrohet ankimi në gjykatën kompetente për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve administrative. Ankimi nuk pezullon zbatimin e aktit administrativ.

Neni 154

Leja e veprimtarisë arkeologjike nënujore

1. Veprimtaritë në zonat arkeologjike nënujore dhe në zona të tjera ushtrohet nga subjektet e licencuara sipas lejeve të lëshuara nga ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore.

2. Kategoritë e lejeve për kryerjen e hulumtimeve arkeologjike përfshihen në kategorinë VI.2 të shtojcës së ligjit nr.10081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar.

3. Kushtet e posaçme të lëshimit të lejes, dokumentet shoqëruese, si dhe procedurat për shqyrtimin ose revokimin e lejes rregullohen me anë të akteve nënligjore në zbatim të këtij ligji.

4. Leja për kryerjen e hulumtimeve arkeologjike nënujore i jepet subjekteve që plotësojnë kriteret e mëposhtme:

- a) Të jetë person juridik i regjistruar në përputhje me ligjin për shoqëritë tregtare;
- b) Të këtë punësuar në stafin e tij arkeologë në një numër të përcaktuar nga institucionet e specializuara;
- c) Të këtë në pronësi ose me qira paisjet dhe aparaturat e nevojshme për kryerjen e veprimtarisë arkeologjike për të cilën bëhet kërkesa për leje.

5. Leja për kryerjen e hulumtimeve arkeologjike nënujore mund të revokohet me vendim të KKPKM-së në rastet e mëposhtme:

- a) Ka deklarime të rreme në dokumentet që shoqërojnë kërkesën;
- b) Dokumentet që shoqërojnë kërkesën për leje janë të falsifikuara;
- c) Përdorimi i aparaturave dhe kryerja e veprimeve arkeologjike në kundërshtim me kushtet e lejes dhe nga persona që nuk kanë kualifikimet e nevojshme profesionale;

- d) Çregjistrimi nga regjistri tregtar, falimentimi ose prishja e shoqërisë sipas ligjit për shoqëritë tregtare;
- e) Kryerjes së veprimeve në kundërshtim me kërkesat e ligjit dhe akteve nënligjore për hulumtimet arkeologjike, të konstatuara nga Inspektorati i Mbrojtjes së Territorit.

6. Ndaj vendimit për revokimin e lejes mund të ushtrohet e drejta e ankimit në gjykatën kompetente për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve administrative. Ankimi nuk pezullon zbatimin e aktit administrativ.

Neni 155 **Gjetjet rastësore detare**

1. Çdo person që zbulon një pasuri kulturore detare duhet të deklarojë gjetjen e saj pranë autoritetit portual më të afërt brenda 48 (dyzet e tetë) orëve nga zbulimi apo mbërritja në portin e parë.
2. Autoriteti portual sipas pikës 1, të këtij neni njofton menjëherë Drejtorinë Rajonale të Trashëgimisë Kulturore dhe Agjencinë Kombëtare të Shërbimit Arkeologjik.
3. Personi që zbulon një pasuri kulturore është i detyruar të mos e lëvizë nga vendi i zbulimit, ta ruajë dhe të mos e dëmtojë. Lëvizja e gjetjeve nënujore mund të bëhet vetëm në rastet kur nuk mund t'u sigurohet ruajtja dhe mbrojtja në vend, deri në mbërritjen e autoriteteve kompetente.
4. Mosraportimi në organet kompetente sipas këtij neni përbën shkelje dhe ngarkon me përgjegjësi personat përgjegjës. Personi përgjegjës për ruajtjen e përkohshme të gjetjes mban përgjegjësi sipas këtij ligji nëse nuk përmbush detyrimin për ruajtjen e gjetjeve.

Neni 156 **Gjetjet rastësore detare gjatë zbatimit të punimeve**

1. Personat të cilët në vijim të punimeve ose çdo veprimtarie tjetër publike ose private zbulojnë gjetje nënujore duhet të deklarojë gjetjen brenda afatit për parashikuar në nenin 155 të këtij ligji.
2. Personi që zbulon një pasuri kulturore është i detyruar ta ruajë dhe të mos e lëvizë nga vendi i zbulimit dhe të mos e dëmtojë. Lëvizja e gjetjeve nënujore mund të bëhet vetëm në rastet kur nuk mund t'u sigurohet ruajtja dhe mbrojtja në vend, deri në mbërritjen e autoriteteve kompetente.
3. Mosraportimi në organet kompetente sipas këtij neni përbën shkelje dhe ngarkon me përgjegjësi personat përgjegjës. Personi përgjegjës për ruajtjen e përkohshme të gjetjes mban përgjegjësi sipas këtij ligji nëse nuk përmbush detyrimin për ruajtjen e gjetjeve.

Neni 157 **Prioriteti i gjetjes**

Në rastin e disa deklarimeve nga persona të ndryshëm për të njëjtën pasuri, përfitimi i zbulimit i njihet deklaruesit të parë ose atij që e dorëzon me kusht që lëvizja e saj të jetë bërë vetëm për të siguruar ruajtjen dhe mbrojtjen e saj.

Neni 158 **Shpërblimi**

1. Çdo person që ka zbuluar dhe deklaruar sipas nenit 155 dhe 156 të këtij ligji një gjetje rastësore detare në ujërat e brendshëm, territorialë, ka të drejtë të përfitojë një shpërblim.

2. Masa e shpërblimit do të caktohet nga Komisioni i Vlerësimit sipas neneve 145 dhe 146 të këtij ligji.

KREU V **VLERËSIMI, PËRDORIMI DHE ADMINISTRIMI I PASURIVE KULTURORE**

Kapitulli I **Vlerësimi dhe Administrimi i pasurive kulturore**

Seksioni I – *Vlerësimi i pasurive kulturore*

Neni 159 **Veprimtaritë për vlerësimin e pasurive kulturore**

1. Veprimtaritë për vlerësimin e pasurive kulturore përfshijnë ngritjen dhe organizimin e qëndrueshëm të burimeve, strukturave apo rrjeteve, si dhe vënien në dispozicion të kompetencave teknike ose burimeve financiare apo instrumentale, me qëllim ushtrimin e funksioneve dhe përmbushjen e qëllimeve të përcaktuara në nenin 8 të këtij ligji. Në këto aktivitete mund të bashkëpunojnë e marrin pjesë dhe subjektet private.

2. Vlerësimi bëhet me nismë publike ose private.

3. Vlerësimi me nismë publike, mbështetet në parimet lirisë së pjesëmarrjes, pluralitetit të subjekteve, vazhdueshmërisë së funksioneve, trajtimit të barabartë dhe administrimit efektiv të fondeve monetare.

4. Vlerësimi me nismë private është aktivitet me dobishmëri shoqërore dhe nxit solidaritetin shoqëror.

Neni 160 **Vlerësimi e pasurive kulturore në pronësi publike**

1. Institucionet, entet publike, dhe fondacionet e krijuara sipas nenit 168 të këtij ligji, vlerësojnë pasuritë që ndodhen në institucionet dhe në vendet, në përputhje të plotë me parimet bazë të përcaktuara në këtë ligj.
2. Vlerësimi i pasurive kulturore publike, jashtë institucioneve dhe vendeve të kulturës, bazohet në dispozitat e këtij ligji, dhe në funksionet e këtyre pasurive.

Neni 161

Vlerësimi i pasurive kulturore në pronësi private

1. Veprimtaritë dhe strukturat për vlerësimin e pasurive kulturore në pronësi private të cilat kryhen me nismë të personave fizik dhe juridike privatë mund të mbështeten nga Institucionet dhe entet e tjera publike.
2. Format e mbështetjes nga ana e institucioneve dhe enteve publike zbatohen në përputhje me rëndësinë e vlerës kulturore të secilit objekt.
3. Në marrëveshjen që lidhet me pronarin ose poseduesin e pasurisë përcaktohen format dhe mënyrat e vlerësimit.

Neni 162

Nivelet e cilësisë së veprimtarisë së vlerësimit

1. Nivelet minimale të unifikuara të cilësisë së veprimtarive të vlerësimit për pasuritë në pronësi publike përcaktohen nga KKMPK në bashkëpunim me strukturat e Ministrisë, institucionet dhe entet e tjera publike, dhe institucionet e specializuara të fushës. Nivelet e unifikuara sipas këtij paragrafi rishikohen periodikisht.
2. Subjektet e parashikuara në nenin 168, kur kryejnë veprimtarinë e vlerësimit, respektojnë nivelet minimale të përcaktuara sipas këtij neni.

Neni 163

Shërbime për Publikun

1. Në institucionet dhe vendet e kulturës mund të ofrohen shërbime asistence kulturore dhe pritëse për publikun.
2. Përfshihen në shërbimet e parashikuara në pikën 1:
 - a) shërbimi i botimeve dhe i shitjes së katalogëve, fletëpalosjeve, botimeve të tjera të ngjashme, incizimeve audio-vizive dhe informatike, çdo material
 - b) tjetër informativ si dhe riprodhimi i pasurive kulturore;
 - c) menaxhimi i përmbledhjeve diskografike, të diapotekave dhe bibliotekave muzeore;
 - d) menaxhimi i pikave të shitjes dhe përdorimi komercial i riprodhimit të pasurive;
 - e) shërbime të pritjes, përfshirë ato të asistencës, argëtimit për fëmijët, shërbimet e informacionit, të guidave dhe asistencës didaktike, qendrat e takimit.

- f) shërbime të kafeterisë, të ushqimit, të garderobës.;
- g) organizimi i panairove dhe manifestimeve kulturore si edhe i nismave promovuese.

3. Shërbimet e përcaktuara në pikën 2, mund të administrohen në formë të integruar me shërbimin sanitar, të ruajtjes së sigurisë së objektit dhe të biletarisë.

4. Për format e administrimit indirekt të përcaktuara nga neni 167 dhe 168 të këtij ligji administrimi i këtyre shërbimeve kryhet në përputhje me marrëveshjen/kontratën e lidhur me këto subjekte.

5. Cmim/Tarifat e këtyrjes së këtyre shërbimeve, depozitohen dhe shpërndahen/përdoren sipas përcaktimeve të nenit 167 (mbledhja dhe shpërndarja e të ardhurave).

Neni 164

Promovimi i aktiviteteve studimore dhe kërkimore

1. Ministria, institucionet shtetërore dhe entet e tjera publike, edhe me pjesëmarrjen e universiteteve dhe të subjekteve të tjera publike dhe private, realizojnë, promovojnë dhe mbështesin, edhe bashkërisht, kërkime, studime dhe aktivitete të tjera njohëse që kanë për objekt trashëgiminë kulturore.

2. Ministria dhe institucionet e tjera publike bashkëpunojnë për të ngritur qendra të përherëshme të studimit dhe dokumentimit të trashëgimisë kulturore, në bashkëpunim dhe me universitetet dhe të subjektet e tjera private dhe publike, të cilat synojnë garantimin e mbledhjes dhe shpërndarjes sistematike të rezultatit të studimeve, kërkimeve dhe aktiviteteve të tjera të pikës 1, përfshirë katalogimin.

Neni 165

Njohja dhe Promovimi i trashëgimisë kulturore

1. Ministria mund të hyjë në marrëveshje me Ministrinë/në përgjegjëse për arsimin dhe shkencën, dhe institucionet e tjera publike, të interesuara me qëllim shpërndarjen e njohurive mbi trashëgiminë kulturore dhe shfrytëzimin më të mirë të saj.

2. Bazuar në marrëveshjet e parashikuara në pikën 1, titullarët e institucioneve dhe vendeve të kulturës mund të hyjnë në marrëveshje të veçanta me universitetet, shkollat e çdo lloji niveli dhe kategorie, pjesë e sistemit arsimor, si dhe me çdo institut tjetër të formimit, për përpunimin dhe aktualizimin e projekteve formues dhe përditësues. Këto marrëveshje, lidhen në kuadër të formimit didaktik dhe për vënien në dispozicion të materialeve të ndryshme, suporte audiovizive të destinuara për mësuesit dhe operatorët didaktikë. Kurset, materialet dhe suportet përgatiten në përputhje me specifikat e institucionit dhe me nevojat e ndryshme e të veçanta që mund të dalin nga prania e personave me aftësi të kufizuara.

Neni 166

Sponsorizimi i pasurive kulturore

1. Sponsorizim i pasurive të trashëgimisë kulturore është çdo kontribut, edhe në mallra apo shërbime, i lëvruar për projektimin dhe aktualizimin e iniciativave për mbrojtjen apo vlerësimin e trashëgimisë kulturore. Sponsorizimi kryhet, me qëllim promovimin e emrit, markës, imazhit, produktit apo aktivitetit të subjektit lëvruar në përputhje me karakterin artistic, historik, dhe dekorin e objektit monument kulture që duhet të ruhet ose të mbrohet sipas përcaktimeve që bëhen në kontratën e sponsorizimit.
2. Mund të sponsorizohen nismat e Ministrisë, njësitë të qeverisjes vendore, të enteve të tjera publike, si dhe të subjekteve të tjera publike dhe private jofitimprurëse ose nisma të subjekteve private për pasuri kulturore në pronësi të tyre. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore verifikon përshtatshmërinë e nismave me nevojat e mbrojtjes re në përputhje me dispozitat e këtij ligji.
3. Në kontratën e sponsorizimit përcaktohen gjithashtu mënyrat e dhënies së kontributit, si dhe format e kontrollit, për realizimin e nismës për të cilën kryhet sponsorizimi.

Seksioni II
Administrimi i Pasurive Kulturore

Neni 166/1
Mënyrat e administrimit

1. Pasuritë e trashëgimisë kulturore në pronësi publike, administrohen në formë direkte ose indirekte.
2. Administrimi direkt realizohet nëpërmjet strukturave organizative të specializuara në varësi të institucioneve shtetërore, ose enteve të tjera publike me autonomi shkencore, organizative, financiare dhe me personel të specializuar tekniko-shkencor. Institucionet shtetërore mund të realizojnë administrimin e drejtpërdrejtë edhe në bashkëpunim me organe të tjera të administratës publike.
3. Administrimi indirekt kryhet nëpërmjet:
 - a) administrimit nëpërmjet fondacioneve të posaçme të krijuar sipas nenit 166/2 të këtij ligji;
 - b) fondacioneve të krijuara nga institucionet e specializuara të trashëgimisë kulturore sipas këtij ligji;
 - c) dhënies në administrim personave fizik apo juridik, publik apo privat, nëpërmjet procedurave publike të përcaktuara me Vendim të Këshillit të Ministrave dhe vendim të KKMPP, bazuar në vlerësimin krahasimor të projekteve të paraqitura.
4. Administrimi indirekt synon realizimin e një administrimi më efektiv të pasurive kulturore. Zgjedhja ndërmjet dy formave të administrimit të përcaktuara në pikat 2 dhe 3 bazohet në një vlerësim krahasues në terma ekonomiko-financiare dhe efektiviteti bazuar në objektiva të paracaktuar.
5. Marrëdhëniet ndërmjet institucionet shtetërore dhe personave fizik apo juridik, publik apo privat sipas pikës 3, gërma b, të këtij neni përcaktohen nëpërmjet kontratës së lidhur me këto subjekte. Në kontratë përcaktohet përmbajtja e projektit të administrimit, shërbimet

thelbësore që duhen garantuar për shfrytëzimin publik të objektit, afatet e realizimit, nivelet cilësore të aktiviteteve dhe shërbimeve që do të ofrohen, si dhe kërkesat për nivelin profesional të punonjësve.

6. Subjekti i cili ka lidhur një kontratë sipas pikës 5 të këtij neni mund të përfitojë edhe të drejtën e shfrytëzimit të hapësirave të nevojshme për ushtrimin e këtyre aktiviteteve, nëpërmjet lidhjes së një kontrate të posacme për shfrytëzimin e këtyre hapësirave, e cila i bashkëlidhet kontratës fillestare. Anulimi i kontratës së shfrytëzimit, sjell automatikisht anulimin e kontratës për hapësirat, pa të drejtë dëmshpërblimi.

Neni 166/2 **Fondacionet e posaçme të trashëgimisë kulturore**

1. Administrimi i pasurive të trashëgimisë kulturore mund të kryhet edhe nga persona juridikë jofitimprurës të krijuar prej bashkëpunimit të institucioneve shtetërore të përfaqësuar nga Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore me personat fizikë ose juridike privatë vendase ose të huaj sipas rregullave të parashikuara në këtë ligj dhe në legjislacionin civil në fuqi. Administrimi sipas këtij neni ka për qëllim mbrojtjen, ruajtjen, restaurimin, vlerësimin e pasurive kulturore, dhe dhënien në përdorim të drejtpërdrejt, në mënyrë jo shteruese, qoftë veç e veç.

2. Personi juridik krijohet në formën e fondacionit. Qëllimi dhe objekti i veprimtarisë së tij është mbrojtja, ruajtja, restaurimi, vlerësimi dhe administrimi e pasurive të trashëgimisë kulturore.

3. Organizmi dhe funksionimi i fondacioneve të krijuara sipas pikës 1 dhe 2, të këtij neni i nënshtrohet rregullave të legjislacionit civil në fuqi për organizimin dhe funksionimin e organizatave jofitimprurëse duke ruajtur pavarësinë e funksionimit të tyre dhe të respektimit të saj nga ana e shtetit.

4. Rregullat bazë të organizimit dhe funksionimit të fondacioneve e posaçme të trashëgimisë kulturore, vendosen në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore në marrëveshjen e posaçme që lidhet ndërmjet palëve.

5. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore lidh marrëveshje me fondacionet e posaçme të trashëgimisë kulturore për administrimin sipas këtij neni. Kjo marrëveshje i nënshtrohet miratimit nga ana e Këshillit të Ministrave dhe në çdo rast ratifikimit të saj në Parlament në rastet e administrimit të pasurive kulturore me rëndësi universale sipas parashikimeve të nenit 10 të këtij ligji. Marrëveshja përcakton ndër të tjera afatin, tarifën dhe kushtet e veçantë për administrimin e pasurisë kulturore. Në kryerjen e funksioneve të mbrojtjes, ruajtjes, ristrukturimit, vlerësimit, dhe administrimit të pasurisë subjektet zbatojnë parimet dhe detyrimet e parashikuara në këtë ligj dhe nuk i nënshtrohen rregullave të prokurimit publik.

5. Personat juridikë të krijuar për këtë qëllim e realizojnë veprimtarinë e tyre me fonde të themeluesve të tyre dhe cdo burim tjetër financimi në bazë të legjislacionit në fuqi.

6. Veprimtaria ekonomike e personave juridikë, fondacione që themelohen dhe operojnë për këtë qëllim sipas marrëveshjes së lidhur me ministrinë dhe të ratifikuar në Parlament, nuk i

nënshtrohen ligjit për tatimin mbi fitimin në Republikën e Shqipërisë dhe përjashtohen nga pagesa e TVSH. Gjithashtu, furnizimet e çdo lloji që ato importojnë për mirëfunksionimin e tyre përjashtohen nga detyrimet doganore.

8. Të ardhurat e krijuara nga veprimtaria ekonomike e fondaioneve të vecanta administrohen prej tyre sipas parashikimeve të marreveshjes së përmendur në pikën 5 të këtij neni.

9. Pasuria që përbën vlerë të trashëgimisë kulturore i kalon në administrim në kuptim të këtij ligji fondacionit të krijuar për këtë qëllim sipas marrëveshjes midis këtij të fundit me ministrinë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore. Në cdo rast titulli i pronësisë i mbetet shtetit.

Neni 166/3

Mbrojtja e pasurive kulturore të dhëna në administrim

1. Pasuritë kulturore që janë dhënë në administrim sipas përcaktimeve të nenit 167 dhe 168 të këtij ligji, i nënshtrohen në çdo rast regjimit të tyre juridik të vendosur në bazë të këtij ligji.

2. Funksionet e ruajtjes, mbrojtjes, kontrollit teknik, inspektimit, dhe mbikqyrjes ushtrohen në përputhje me këtë ligj.

Kapitulli II

Shfrytëzimi i pasurive kulturore

Neni 166/4

Institucione dhe vende të kulturës

1. Institucionet dhe vendet e kulturës që i përkasin subjekteve publike, shfrytëzohen për interes publik dhe janë në shërbim të publikut.

2. Institucionet dhe vendet e kulturës në pronësi private që janë të hapura për publikun, ofrojnë një shërbim privat me dobishmëri publike.

Neni 166/5

Shfrytëzimi i institucioneve dhe vendeve të kulturës në pronësi publike

1. Institucionet shtetërore ose entet e tjera publike sigurojnë shfrytëzimin e pasurive që gjenden në institucione dhe në vendet e kulturës, në zbatim të parimeve bazë të përcaktuara në dispozitat e këtij ligji.

2. Institucioni ose enti publik kompetent për administrimin e pasurive që gjenden në institucionet dhe vendet e kulturës qofshin këto organe të qeverisjes qendrore ose vendore, nxjerrin aktet që rregullojnë shfrytëzimin e tyre sipas parimeve bazë. Mungesa e këtyre akteve nuk e shkarkon organin publik nga detyrimi për të garantuar shfrytëzimin e pasurive kulturore që ka në dispozicion.

3. Shfrytëzimi i pasurive kulturore publike jashtë institucioneve dhe vendeve të kulturës, mundësohet në përputhje me dispozitat e këtij ligji, dhe destinacionin për përdorim publik të këtyre pasurive.

4. Ministria dhe institucionet që kanë në administrim pasuri kulturore me qëllim koordinimin, harmonizimin për shfrytëzimin efektiv të institucioneve dhe vendeve të kulturës lidhin marrëveshje në fushën e vlerësimit, me subjektet e parashikuara në nenin 168 të këtij ligji. Mungesa e këtyre marrëveshjeve nuk e shkarkon organin publik nga detyrimi për të garantuar shfrytëzimin e pasurive kulturore që ka në dispozicion.

5. Ministria në bazë të ligjit nr.8744, datë 22.2.2001 “Për transferimin e pronave të paluajtshme publike të shtetit në njësitë e qeverisjes vendore” mund ti transferojë njësitë të qeverisjes vendore institucionet dhe vendet e kulturës me qëllim që garantojnë shfrytëzimin dhe vlerësimin e pasurive që ndodhen në to.

Neni 166/6

Hapja për publikun e institucioneve dhe vendeve të kulturës

1. Aksesit publik në institucionet dhe vendet publike të kulturës, mund të jetë falas ose me pagesë. Ministria, pushteti vendor ose entet e tjera publike vendore mund të hyjnë në marrëveshje për të rregulluar të drejtën e aksesit.

2. Hyrja në biblioteka dhe arkivat e tjera publike me qëllim leximin, studimin dhe kërkimin është falas.

3. Në rastet e hyrjes me pagesë, Ministria, ose institucionet publike që kanë në administrim pasuri kulturore, përcaktojnë:

- a) rastet e hyrjes me ose pa pagesë;
- b) kategoritë e biletave dhe kriteret e përcaktimit të cmimit. Në rastin e marrëveshjeve të parashikuara në pikën c, çmimi I biletës, përfshihet në të drejtat dhe detyrimet që palët kanë rënë dakord në këto marrëveshje;
- c) mënyrën e emetimit, shpërndarjes, shitjes së biletave të hyrjes.

4. Në rastin e marrëveshjeve me subjekte private dhe publike sipas nenit 161 të këtij ligji, mënyra e emetimit, shpërndarjes, dhe shitjes së biletave mund të përcaktohen në marrëveshjet e lidhura për këtë qëllim. Për menaxhimin e biletave të hyrjes, mund të përdoren edhe teknologjitë e reja informatike me mundësinë e parablerjes dhe blerjes pranë të tretëve.

5. Në rastin kur administrimi i institucioneve dhe vendeve të kulturës kryhet nga fondacionet e parashikuara në nenin 166/2, të këtij ligji mënyra e emetimit, shpërndarjes, shitjes së biletave të hyrjes, përcaktohet nga ky subjekt pas miratimit me shkrim të Ministrit përgjegjës të trashëgimisë kulturore dhe Ministrit të Financave.

6. Ministria ose institucionet publike që kanë në administrim pasuri kulturore përcaktojnë rregulla për lehtësimin e aksesit për të huajt me qëllim shmangien e trajtimeve diskriminuese.

7. Të ardhurat e përfituara nga biletat dhe cdo shërbim tjetër konsiderohen të ardhura dytësore të institucioneve të trashëgimisë kulturore. Këto të ardhura përdoren në interes të

edukimit përmes kulturës dhe zhvillimit të projekteve artistike dhe kulturore të institucionit dhe zhvillimit të tij.

8. Në rastin kur institucionet ose vendet e kulturës administrohen nga personat juridik jofitimprurës të krijuar sipas këtij ligji, të ardhurat transferohen tërësisht në favor të këtyre subjekteve.

Neni 166/7

Shfrytëzimi i pasurive kulturore në pronësi private

1. Akresi publikut në pasuritë kulturore të paluajtshme private të përcaktuara në nenin 50, pika 3, shkronja a) dhe d) që kanë interes të veçantë dhe koleksionet e parashikuara në nenin 60 rregullohet me marrëveshje ndërmjet institucioni që i ka në administrim dhe pronarit.
2. Interesi i veçantë i pasurive të paluajtshme të parashikuara në pikën 1, shkronja a), deklarohet me Urdhër të Ministrit.
3. Mënyrat e aksesit të publikut parashikohen në marrëveshjen sipas paragrafit. Kjo marrëveshje i njoftohet bashkisë në territorin e së cilës ndodhen pasuritë.
4. Përfshihet nga zbatimi i këtij neni rasti i parashikuar në nenin 93 të këtij ligji.
5. Pronari i cili nuk zbaton marrëveshjen e lidhur sipas pikës 1, të këtij neni mban përgjegjësi sipas këtij ligji.

Kapitulli III

Përdorimi i pasurive kulturore

Seksioni I

Përdorimi

Neni 166/8

Format e përdorimi të pasurive kulturore

1. Institucionet publike dhe entet publike, mund t'i japë në përdorim pasuritë kulturore që ka në administrim, një subjekti të interesuar, nëse garantohet përputhshmëria e qëllimit të përdorimit me destinacion kulturor të pasurisë dhe dhënia në përdorim nuk çënon vlerat e saj si trashëgimi kulturore.
2. Pasuritë kulturore mund të jepen në përdorim sipas pikës 1, në format e mëposhtme:
 - a) Të drejtpërdrejtë
 - b) Të tërthortë
 - c) Me qëllim rijetëzimi
3. Përzgjedhja e subjekteve sipas paragrafit 1, të këtij neni bëhet me konkurim. Procedurat dhe kriteret e konkurimit miratohen me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe publikohet në Fletoren Zyrtare.
4. Me ligj mund të kalohet e drejta e përdorimit të pasurive kulturore Fondit të Trashëgimisë Kulturore.

Neni 166/9
Përdorimi drejtpërdrejtë

1. Institucionet publike dhe entet publike, mund t'i japë në përdorim pasuritë kulturore që ka në administrim, në kushtet e nenit 174 të këtij ligji, një subjekti të interesuar për realizimin e një veprimtarie kulturore ose artistike që përputhet me funksionin dhe vlerat kulturore të pasurisë.
2. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore përcakton rregullat për dhënien në përdorim e pasurive sipas këtij neni.
3. Për pasuritë që nuk janë në administrim të ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhënia në përdorim sipas këtij nenit bëhet nga institucionet që i kanë në administrim me miratimin paraprak të kësaj ministrie. Në miratimin paraprak ministria përcakton rregullat sipas paragrafit të dytë të këtij neni.

Neni 176 166/10
Përdorimi i tërthortë dhe riprodhimi i pasurive kulturore

1. Ministria, institucionet dhe entet e tjera publike , në zbatim të dispozitave të veçanta të miratuara me Udhëzim të Ministrit, mund të lejojnë riprodhimin, si dhe përdorimin e tërthortë të pasurive kulturore që ato vetë kanë në administrim, duke respektuar dispozitat e pikës 2 dhe ato që lidhen me të drejtën e autorit.
2. Ndalohet riprodhimi i pasurive të trashëgimisë kulturore që kryhet përmes vendosjes së kallëpeve, nëpërmjet kontaktit, nga origjinalet e skulpturave dhe të veprave me relief në përgjithësi, si dhe të çdo lloj materiali që ato kanë në përbërjen e tyre. Ky riprodhim lejohet vetëm për raste përjashtimore e të jashtëzakonshme të përcaktuara me udhëzim të posaçëm të Ministrit.
3. Riprodhimi i pasurive të trashëgimisë kulturore në kundërshtim me pikën 2, të këtij nenit përbën shkelje dhe personat përgjegjës mbajnë përgjegjësi sipas këtij ligji.

Neni 166/11
Katalogu i imazheve fotografike dhe filmimeve të pasurive kulturore

1. Kur marrja në përdorim ka për objekt riprodhimin e pasurive kulturore me qëllim prodhimin e një përmbledhje dhe katalogu me imazhe fotografike apo të dokumentimit në përgjithësi, vendimi i dhënies në përdorim përdorim përfshin:
 - a) detyrimin e depozitimit e kopjes së çdo kuadri ose fotografie;
 - b) kthimin, pas përdorimit të fotokolorit original me kodin përkatës.

Seksioni II
Partneriteti publik privat në fushën e trashëgimisë kulturore. Rijetëzimi i pasurive kulturore të paluajtshme

Neni 166/12
Rijetëzimi i pasurive kulturore

1. Pasuritë e paluajtshme kulturore në pronësi të pushtetit qendrore ose vendore mund të jepen në përdorim për qëllim rijetëzimi për funksione administrative dhe socialkulturore, me kusht që projekti i rijetëzimit të mos dëmtojë vlerën e paurisë kulturore.

2. Subjektet që marrin në përdorim pasuri kulturore sipas këtij neni duhet të jenë të licencuar për punime restaurimi sipas dispozitave të këtij ligji, dhe akteve nënligjore në fuqi të tij.

2. Në çdo rast dhënia në përdorim sipas këtij neni i nënshtrohet kushteve të konkurimit sipas nenit 168 të këtij ligji.

Neni 166/13 **Kushtet e rijetëzimit**

1. Miratimi dhe zbatimi i projekteve të rijetëzimit të pasurive të paluajtshme kulturore duhet të respektojë regjimet për ruajtjen dhe mbrojtjen e vlerës pasurisë kulturore, termat dhe kushtet për kryerjen e konservimit të integruar

2. Pasuritë kulturore në pronësi private mund të jepen në përdorim me qëllim rijetëzimi vetëm mbi bazën e marrëveshjes së ministrisë me pronarin e pasurisë, e cila i njoftohet IKTKM-së

3. Objekt rijetëzimi mund të jetë një pasuri kulturore, një grup pasurish kulturore ose pjesë të vecanta të tyre që nuk përbëjnë në tërësinë e tyre një njësi territoriale të regjistruar si trashëgimi kulturore. Për pasuritë me rëndësi universale sipas nenit të këtij ligji njësi territoriale e regjistruar si trashëgimi kulturore janë pasuritë sipas listën botërore të pasurive kulturore të UNESCO.

4. Projekti i rijetëzimit duhet të përfshijë një plan të detajuar të zhvillimit të territorit objekt rijetëzimi duke respektuar regjimet për ruajtjen e vlerës së veçantë kulturore.

5. Territori për rijetëzim përfshin shtrirjen territoriale të objektit të projektit të rijetëzimit sipas planimetrisë dhe kartelës së pasurisë të lëshuar nga zyra e regjistrimit të pasurive të paluajtshme. Në varësi të vendimit të komisionit të rijetëzimit ky territor mund të përfshijë edhe një zonë mbështetëse në pronësi të pushtetit qendror ose vendor. Zona mbështetëse përfshin një territor të nevojshme për të kryer administrimin, mirëmbajtjen dhe operimin e objektit të rijetëzimit. Nevoja për zonën mbështetëse dhe përcaktimi i saj do të përfshihen në planin e detajuar të zhvillimit sipas pikës 4.

Neni 166/13

Kufizimet e rijetëzimit

1. Përfshihen nga dhënia në përdorim për qëllim rijetëzim pasuritë e paluajtshme kulturore të mëposhtme:

- a) Tërësia e njësisë territoriale të regjistruar si pasuri kulturore me “rëndësi universale” sipas përcaktimit të saj në listën e pasurive botërore të UNESCO-s;

- b) Tërësia e njësisë territoriale të regjistruar si pasuri kulturore me rëndësi kombëtare, përveç atyre të përcaktuara me urdhër të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore;
- c) Rezervat arkeologjike apo pjesët prej tyre, përveç atyre që përcaktohen me urdhër të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore;
- d) Pasuritë kulturore me rëndësi fetare.

Neni 166/14 **Procedura e rijetëzimit**

1. Pasuritë kulturore të paluajtshme jepen në përdorim për qëllim rijetëzimi me vendim të një komisioni ad hoc të përbërë nga 7 anëtarë dhe të krijuar me urdhër të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

2. Komisioni i krijuar sipas paragrafit të parë të këtij neni kryesohet nga ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe përbëhet nga:

- a) një përfaqësues të strukturës përgjegjëse për çështjet e rijetëzimit pranë ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore;
- b) një përfaqësues nga organi i pushtetit vendor, kur pasuria është pronë e pushtetit vendor;
- c) një përfaqësues të IKTK
- d) një përfaqësues të DRTK-së ku ndodhet pasuria e paluajtshme
- e) një ekspert të licencuar sipas këtij ligji në varësi të tipologjisë pasurisë kulturore;
- f) edhe një përfaqësues të AKSHA, kur prona që do rijetëzohet përmban vlera arkeologjike.

3. Ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore vendos hapjen e procedurës së konkurimit për dhënien në rijetëzim pasi konsultohet me KKTKM-në, KKMPK-ën dhe IKTK-s, dhe për vlerat arkeologjike kulturore të paluajtshme, të AKSHA, mbi bazën e kërkesës individuale të subjektit të interesuar.

4. Procedurat e konkurimit zhvillohen në përputhje me udhëzimin e ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore sipas pikës të 3, të nenit 174 të këtij ligji.

5. Subjektet konkurruese duhet të plotësojnë kriteret e mëposhtme:

Të jenë të licencuar ose në rastin e personave juridik të kenë drejtues teknik të licencuar sipas këtij ligji në varësi të projektit të rijetëzimit dhe tipologjisë së pasurisë kulturore.

6. Të sigurojnë burime vjetore bazë për ruajtjen dhe mirëmbajtjen e vlerave të paluajtshme kulturore mbi bazën e pronës nën rijetëzim, dhe në rastet kur janë të pranishme vlerat arkeologjike ose të dhëna rreth vendeve arkeologjike ose objekteve, edhe burimet për studimet arkeologjike deri në eksplorimin e plotë të zonës të pranuar.

7. Në çdo rast kërkesa për rijetëzim duhet të jetë e shoqëruar me dokumentacionin si vijon:

- a) Projektin e rijetëzimit dhe planin zhvillimit të territorit;
- b) Analizë e detajuar e projektit;
- c) Dokumentacioni për pjesëmarrje në projekte të mëparshme.

8. Në vendimin për dhënien në rijetëzim të pasurisë kulturore komisioni përcakton autoritetin procedurës për lidhjen dhe zbatimin e kontratës së rijetëzimit. Për pasuritë në pronësi të pushtetit qendror autoriteti procedurës do të jetë ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore. Për pasuritë në pronësi të pushtetit vendor autoriteti procedurës do të jetë bashkia ku ndodhet pasuria që rijetëzohet.

Neni 166/15 **Projekti i Rijetëzimit**

1. Projekti i rijetëzimit duhet të përmbajë:
 - a) projektin e ndërhyrjeve për riaftësimin e pasurisë kulturore;
 - b) relacioni teknik shoqërues;
 - c) planin e manaxhimit të pasurisë kulturore dhe teriitorit të saj
 - d) analize e nevojave dhe kërkesat për mbështetje institucionale
 - e) tipologjia e shërbimeve që mendohet të ofrohen
 - f) garanci për mirëadministrim të pronës pasuri kulturore

Neni 166/16 **Kontrata e rijetëzimit**

1. Kontrata e rijetëzimit nuk mund të ndryshojë regjimet për ruajtjen dhe mbrojtjen e vlerës kulturore të paluajtshme që është objekt i saj, siç është përcaktuar në përputhje me këtë ligj.
2. Kushtet e përgjithshme dhe të posaçme të kontratës së rijetëzimit miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave.
3. Në rast se subjekti kërkues do të ndërtojë infrastrukturën përkatëse, ndërtesat dhe instalimet ndihmëse në zonat e lira të zbulimeve arkeologjike brenda zonës së mbështetur, kontrata duhet të përcaktojë kushtet teknike për ndërtimin e kësaj infrastrukture.
4. Përpara nënshkrimit të kontratës subjekti fitues duhet të garantojë zbatimin saj nëpërmjet depozitimit në favor të autoritetit procedurës garancinë bankare të lëshuar nga një bankë e nivelit të dytë në vlerën prej 5 % të projektit.
5. Kontrata e rijetëzimit lidhet për një kohëzgjatje deri në 20 vjet, me të drejtë rinovimi vetëm njëherë nëse subjekti ka përmbushur me korrektësi të gjitha detyrimet kontraktore në bazë të raportit të inspektoriatit kombëtar të trashëgimisë kulturore.
6. Funksionet e ruajtjes, mbrojtjes, kontrollit teknik, inspektimit, dhe mbikqyrjes të pasurive të dhëna në rijetëzim ushtrohen në përputhje me këtë ligj.

Seksioni III *Tarifat*

Neni 166/17 **Tarifat e përdorimit, riprodhimit, dhe garancia**

1. Tarifat e përdorimit dhe detyrimet e tjera të lidhura me riprodhimin e pasurive kulturore përcaktohen nga KKMPK, bazuar në :
 - a) llojin e aktivitetit për të cilin është dhënë në përdorim;
 - b) mjetet dhe mënyrat e ekzekutimit të riprodhimit;
 - c) llojin dhe kohën e përdorimit të hapësirave dhe të pasurive;
 - d) përdorimin dhe destinacionin e riprodhimeve, si dhe përfitimin ekonomik që i sjell kërkuarit.
2. Si rregull tarifat e përdorimit dhe detyrimet e tjera të lidhura me riprodhimin, përcaktohen, paraprakisht.
3. Përfshihen nga detyrimi për pagesën e tarifës për riprodhimin e pasurive kulturore: individët, kur riprodhimi kërkohet për përdorim personal ose qëllime studimi, ose subjektet publike ose private, kur riprodhimi kërkohet për veprimtarinë e vlerësimit me kusht që të mos ketë qëllim fitimi. Në çdo rast kërkuarit kanë detyrimin të shlyejnë shpenzimet administrative për riprodhimin.
4. Kur gjatë aktivitetit të përdorimit të pasurisë kulturore mund të ekzistojë mundësia e dëmtimit të saj, dhënia në përdorim sigurohet nëpërmjet një garacie të lëshuar nga një bankë e nivelit të dytë ose shoqëri sigurimi. Vlera e garancisë përcaktohet nga institucioni ose enti publik që e jep në përdorim. Garancia e parashikuar në këtë paragraf kërkohet edhe në rastet e aktiviteteve të përfshiuara nga pagesat e tarifave.
5. Garancia kthehet kur vërtetohet se pasuritë e dhëna në përdorim nuk kanë pësuar dëmtime dhe janë shlyer detyrimet përkatëse.
6. Vlerat minimale të tarifave dhe shpenzimeve e tjera të lidhura me riprodhimin e pasurive kulturore, përcaktohen me udhëzim të institucioni ose enti publik kompetent që e ka në administrim pasurinë kulturore.

Neni 167

Mbledhja dhe shpërndarja e të ardhurave

1. Të ardhurat që vijnë nga shitja e biletave të hyrjes si dhe nga cmimet/ tarifat e përdorimit, shërbimeve, dhe detyrimet e tjera të lidhura me riprodhimin e pasurive kulturore nga ana e institucioneve të specializuara; institucionet dhe vendet e kulturës dhe muzetë derdhen në llogari të subjekteve që kanë në administrim/ institutet, vendet dhe pasuritë e veçanta në zbatim të parashikimeve të marrëveshjes së përmendur në pikën 5 të nenit 148 të këtij ligji.
2. Të ardhurat në kuptim të pikës 1 për pasuritë kulturore në administrim direkt, kalojnë në favor të:
 - a) personit juridik jofitimprurës të krijuar pranë institucionit që administron pasurinë;
 - b) administrohen në zbatim të parashikimit të paragrafit 9 të nenit 20 të këtij ligji nëse nuk kanë krijuar persona juridik sipas parashikimeve të këtij ligji.
3. Të ardhurat e përmendura në pikën 2 (a) të këtij neni përdoren ekskluzivisht për realizimin e ndërhyrjeve për ruajtjen, mbrojtjen si dhe funksionimin e instituteve dhe vendeve të kulturës në pronësi ose përdorim shtetëror, sipas parashikimeve të nenit 29 të këtij ligji si dhe në mbështetje të programeve të edukimit.

4. Të ardhurat në kuptim të pikës 2 (b) të këtij neni përdoren për rritjen dhe vlerësimin e trashëgimisë kulturore nga Fondi i vecantë i Kulturës që krijohet pranë MK sipas parashikimeve të këtij ligji.

PJESA E TRETË MUZETË

KREU I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Kapitulli I- Qëllimi parimet dhe funksionet në fushën e muzeve

Neni 168

Qëllimi dhe funksionimi i pjesës së tretë të këtij ligji

1. Qëllimi i pjesës së tretë të këtij ligji është të përcaktojë marrëdhëniet dhe rregullat për krijimin, akreditimin, funksionimin, dhe mënyrën e organizimit të muzeve publikë dhe privatë në Republikën e Shqipërisë, me qëllim ruajtjen, mbrojtjen, administrimin dhe ekspozimin e objekteve dhe koleksioneve muzeore. Gjithashtu në këtë pjesë përcaktohet kontrolli i veprimtarisë dhe vlerësimit të tyre.

Neni 169 Përkufizime

Në këtë pjesë të ligjit dhe në vijim të nenit 5 të pjësës së parë, termat më poshtë kanë kuptimin:

1. **Objekt muzeor** - një pasuri e luajtshme, i cila pas hulumtimeve dhe vlerësimit njihet si një objekt me rëndësi kulturore dhe historike që ruhet, mbrohet, administrohet dhe vlerësohet në një muze.
2. **Koleksion muzeor** – tërësia e objekteve muzeore të pandashme, të cilat janë lidhura nga një ose disa karakteristika dhe nga vlera e tyre historike, edukative dhe artistike.
3. **Objekt i lidhur me muzeun** – një objekt muzeor për rëndësinë kulturore, por jo domosdoshmërisht pjesë e koleksioneve ose i lidhur me to.
4. **Muzeologjia** është shkenca e cila ka për qëllim studimin e rolit dhe funksionimit të muzeve.
5. **Muzeografia** është teknika e përmbushjes së funksioneve të një muzeu dhe aktivitetit të tij ku vlen të përmenden planifikimi i hapësirave të muzeut, restaurimi, konservimi, siguria dhe ekspozimi i objekteve muzeore të bazuara në muzeologji.
6. **Muzealizimi** është dokumentimi dhe ekspozimi i një realiteti i kohëve të mëparshme në realitetin e sotëm.
7. **Ruajtja e objekteve muzeore** – në muzeologji, ruajtja e objekteve konsiston në tërësinë e veprimeve që nga monemti kur një objekt muzeor hyn në muze që domethënë veprime në

lidhje me veprime me fitim e pronësisë, regjistrimi në katalogun kombëtar, regjistrimin në listën kombëtarë të pasurive kulturore, magazinimi, konservimi dhe restaurimi.

8. Akreditimi i muzeve është procesi i pavarur për vlerësimin e kriterëve, i cili përcakton nëse muzeu dhe/ose aktiviteti muzeor i tij, përmbushin standardet e caktuara të cilësisë, edukimit, sigurisë, ruajtjes dhe mbrojtjes së vlerave kulturore në përputhje me aktet ligjore dhe nënligjore në fuqi.

Neni 170 **Koncepti i Muzeut**

Muze është një institucion i përhershëm, jo-fitimprurës, edukativ, në shërbim të shoqërisë dhe zhvillimit të saj, i hapur për publikun, i cili pasuron fondin, studion, komunikon dhe ekspozon trashëgiminë materiale dhe jomateriale të njerëzimit dhe mjedisit të saj me qëllim edukimin, studimin dhe gëzimin e shoqërisë. Si të tillë, muzetë janë institucione që përfaqësojnë diversiteti natyror dhe kulturor të njerëzimit, duke luajtur një rol thelbësor në mbrojtjen, ruajtjen dhe transmetimin e trashëgimisë.

Neni 171 **Parimet në aktivitetin e muzeve**

1. Muzetë kanë detyrë të pasurojnë fondin, ruajnë dhe si dhe ruajnë, mbrojnë dhe promovojnë trashëgiminë kulturore dhe natyrore, materiale dhe jomateriale të koleksioneve të tyre.
2. Muzetë kanë përgjegjësi të veçantë për kujdesin, aksesin dhe interpretimin e të dhënave të mbledhura dhe të ruajtura në koleksionet e tyre.
3. Muzetë kanë përgjegjësi në zhvillimin e rolit edukativ dhe tërheqjen e publikut të gjerë.
4. Muzeu është përgjegjës për paraqitjen e koleksioneve muzeore të trashëgimisë kulturore dhe natyrore të komuniteteve prej nga kanë ardhur, duke respektuar identitetin kombëtar, rajonal, vendor, etnik, fetar apo politik.

Neni 172 **Funksionet kryesore të muzeve**

1. Funksionet kryesore të muzeve në zbatim të këtij ligji, janë:
 - a) ruajtja, mbrojtja e trashëgimisë, e cila përfshin veprime dhe aktivitete që lidhen me administrimin e koleksioneve, analizën e rrezikut dhe zhvillimin e kapaciteteve për gatishmërinë dhe planet e emergjencës, përveç sigurisë, konservimit parandalues dhe përmirësues, si dhe restaurimin e objekteve muzeore, për të siguruar integritetin e koleksioneve ;
 - b) pasurimi e fondit, ekspozimin dhe hulumtimin e koleksioneve, funksione këto që mund të kryhen në bashkëpunim me të trete, për përfitim të njohurive të thelluara, për të reflektuar mbi historinë në një kontekst bashkëkohor, për interpretimin, përfaqësimin dhe prezantimin e koleksioneve ndaj publikut;

- c) administrimi direkt dhe indirekt dhe bashkëpunimi me institucione ose ente të tjera publike ose private, për krijimin e formave të reja të të ardhurave, burimeve të financimit, për rritjen e shërbimeve ndaj publikut;
- ç) edukimi, i cili përfshin edukimin formal dhe jo-formal të të mësuarit gjatë gjithë jetës, zhvillimin dhe transmetimin e programeve edukative dhe pedagogjike përmes kulturës, rritjen e ndërgjegjësimit shoqëror për ruajtjen dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, nxitjes së krijimtarsisë artistike kulturore në bashkëpunim me institucionet arsimore.
- d) evidentimi dhe komunikimi, që përfshin mënyrën aktive të interpretimit dhe të shpërndarjes së njohurive mbi koleksionet, pasurive kulturore, organizimit të ekspozitave dhe aktiviteteve promovuese për çdo grupmoshe, sipas rastit, në çdo formë të mundur të komunikimit me publikun;

Neni 173 **Klasifikimi i muzeve**

1. Në lidhje me propozuesit për krijimin e muzeve, muzetë klasifikohen në:

- a) Muze qendror – është institucion publik, i cili krijohet, riorganizohet dhe mbyllet me Vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, pas miratimit në Këshillin Kombëtar të Muzeve;
- b) Muze vendor – është institucion publik, i cili krijohet riorganizohet dhe mbyllet me Vendim të Këshillit Bashkiak, me propozimin e kryetarit të njësisë së qeverisjes vendore, pas miratimit në Këshillin Kombëtar të Muzeve.
- c) Muze autonom - të parashikuar në pikën (i) krijohen, organizohen dhe mbyllet me Vendim të Këshillit të Ministrave dhe ata të pikës (ii) me vendim të organit më të lartë të entitetit që i themelon, pas miratimit nga Këshilli Kombëtar i Muzeve dhe mund të janë:
 - i. institucion publik i cili krijohet me propozimin e një institucioni shtetëror i ndryshëm nga Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe njësia vendore;
 - ii. entiteti i një enti shtetëror qendror ose vendor, me kapital shtetëror ose ndonjë person tjetër juridik që rregullohet nga e drejta private por që pjesëmarrës ose themelues ka një person juridik publik.
- d. Muze privat – Krijohen nga persona fizik apo juridik, organizata jofitimprurëse ose fondacione, të regjistruara në gjykatë, ose një shoqëri tregtare e regjistruar sipas legjislacionit në fuqi, e cila është pronare ose poseduese e koleksionit muzeor pas miratimit nga Këshilli Kombëtar i Muzeve me Urdhër të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

2. Sipas tematikës:

- a) Të përgjithshme, ku tematikat e aktiviteteve të tyre mbulojnë fusha të dijes apo artit, të cilët disponojnë fond kryesor me vlera kulturore të klasifikimeve dhe llojeve të ndryshme.
- b) Të specializuara, ku aktivitetet e tyre mbulojnë një fushë të veçantë të dijes apo artit, një pjesë të veçantë të saj apo një temë të veçantë të zhvillimit të shoqërisë

apo natyrës, të cilët disponojnë fond kryesor me vlera kulturore i cili përcakton tematikën e tyre.

3. Sipas pronësisë së fondeve muzetë ndahen në

- a) Muze Publik - Janë muze publik muzetë e qendror, muzetë vendor dhe muzetë autonom të pikës 1 (i) të këtij neni;
- b) Muze Privat : Janë muze privat muzetë autonom të pikës 1 (ii) dhe muzetë privatë të parashikuar në pikën 1 të këtij neni;

Neni 174

Muze me status Kombëtar

1. Një muze do të konsiderohet me status “muze kombëtar” nëse plotëson tërësinë e kriterëve më poshtë:

- a) fondi muzeor i të cilit ka vlera kulturore, historike, me rëndësi kombëtare, të rëndësishme dhe të plota në profilin e tij;
- b) puna kërkimore e të cilit siguron një hulumtim të plotë të koleksioneve të muzeut dhe të studimit në disiplinat shkencore;
- c) kryen ekspozita të përhershme dhe të përkohshme, të cilat së bashku me llojet e tjera të komunikimit që lidhen me funksionimin e muzeut për të siguruar disponueshmërinë e koleksioneve të muzeut dhe përdorimin e plotë të tyre, edukojnë dhe zhvillojnë shoqërinë;
- d) ka kapacitete dhe ekspertizë profesionale, administrative dhe menaxheriale të domosdoshme për mirëfunksionimin e aktivitetit muzeor.

2. Statusin Muze kombëtar e gëzojnë insitucionet muzeore të ministrisë përgjegjëse të trashëgimisë kulturore sipas parashikimeve të nenit 180 të këtij ligji si dhe ato muze publik ose privat kërkesa e të cilave miratohet nga KKM dhe shpallet me Urdhër të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

Neni 175

Bashkëpunimi ndërkombëtar

1. Muzetë brenda fushës së veprimtarisë së tyre bashkëpunojnë me muzetë e vendeve të tjera, aderojnë në organizata muzeore ndërkombëtare dhe ushtrojnë të gjitha të drejtat dhe detyrimet, që burojnë nga ato.

2. Efektet financiare për pjesëmarrjen e muzeut publik në organizmat ndërkombëtarë përballohen nga buxheti i institucionit apo nga organi nga i cili administrohet muzeu ose nga burime të tjera të ligjshme.

Neni 176

Financimi i Muzeve publik dhe të ardhurat e krijuara

1. Muzetë publik financohen nga fonde publike dhe cdo fond tjetër me qëllim sigurimin e të ardhurave për:

- a) mirëmbajtjen dhe restaurimin e ndërtesës së muzeut;

- b) pagesat për shërbimet publike,
- c) pagesat e taksave;
- d) shërbimet mbështetëse (të prokurimit, ekspedita), ruajtjen, sigurinë fizike (sigurimit dhe sigurinë me pajisjet nga zjarri), si dhe kërkimin dhe shfrytëzimin e koleksioneve të muzeut;
- e) pajisje për ruajtjen e mikroklimës, konservimin dhe restaurimin e objekteve të muzeut;
- f) punësimin e stafit të muzeut;
- g) bashkëpunimin ndërkombëtar; dhe
- h) Edukimin e shoqërisë dhe popullarizimin e vlerave kulturore dhe historike duke organizuar ekspozita të përhershme dhe të përkohshme, si dhe duke përdorur mënyra të tjera të arsimit dhe popullarizimin që lidhen me funksionimin e muzeut.

2. Muzetë publikë mund të përfitojnë burime financiare shtesë nga burime të tjera si donacionet dhe dhuratat, si dhe të përfitojnë të ardhura nga shërbimet e paguara dhe të ardhura të tjera.

3. Muzetë publik krijonë të ardhura nga përdorimi, administrimi dhe ofrimi i shërbimeve, të cilat transferohen në llogarinë e tyre sipas udhëzimeve të përbashkëta të ministrit për trashëgiminë kulturore dhe ministrit të financave për tarifatat dytësore, dhe ato përdoren vetëm për zhvillimin e funksionimit të muzeut.

Kapitulli II- Institucionet në fushën e muzeve

Seksioni I

Dispozita të përgjithshme

Neni 177

Kompetenca e Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore

Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore në fushën e muzeve ka këto kompetenca:

1. Zhvillon strategji kombëtare dhe zbaton politikën kombëtare në fushën e muzeve.
2. Zhvillon politikat aktive në ruajtjen, hulumtimin, edukimin dhe komunikimin, të përshtatura për kontekste kulturore dhe sociale.
3. Parashikon fond të posaçëm në buxhetin e shtetit për muzetë e akredituar për ushtrimin e veprimtarisë së tyre si dhe të projekteve dhe programeve të tjera;
4. harton strategji për pasurimin e fondeve muzeore dhe në zbatim të tij parashikon fonde në buxhetin e shtetit për këtë qëllim.
5. Ndërmerr procedura për miratimin dhe harmonizimin e akteve ndërkombëtare në legjislacionin kombëtar për zhvillimin të standardeve dhe politikave të muzeve.

6. Ndhmon ne qasjen në teknologji të muzeve si dhe rritjen e kapaciteve për përvetësimin e njohurive dhe aftësive për përdorimin e teknologjisë në mënyrë efektive.

7. Nxiti dhe miraton bashkëpunimin dhe partneritetin ndërmjet muzeve dhe institucioneve kulturore dhe shkencore në të gjitha nivelet, duke përfshirë edhe pjesëmarrjen e tyre në rrjete profesionale dhe shoqatat që nxisin një bashkëpunim të tillë dhe ekspozita ndërkombëtare, në shkëmbime dhe lëvizshmëri të koleksioneve.

Neni 178

Funksioni Përbërja dhe kompetencat e Këshilli Kombëtar të Muzeve

1. Këshilli Kombëtar i Muzeve (KKM) është një organ kolegjal vendimarrës pranë Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore i krijuar me qëllim marrjen e vendimeve në çështjet, të cilat kanë të bëjnë me strategjinë kombëtare në fushën e muzeve, për krijimin, ruajtjen dhe funksionimin e muzeve si dhe promovimin bashkëpunimin e institucioneve.

2. KKM përbëhet nga 11 anëtarë dhe kryesohet nga Ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore. Në përbërje të tij zgjidhen përfaqësues të institucioneve shtetërore të specializuara dhe personalitete të shquara në fushën e muzeologjisë.

3. KKM ka këto kompetenca :

- a) përcakton normat tekniko-profesionale dhe metodologjike të shërbimit për ruajtjen, mirëmbajtjen dhe sigurinë fizike të muzeve dhe të fondit muzeor, në përputhje me Standartet ndërkombëtare dhe rregullat në fuqi për fondin arkivor. Këto norma miratohen me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe janë të detyrueshme për tu zbatuar nga të gjithë muzetë, të cilët ushtrojnë veprimtarinë e tyre në territorin e Republikës së Shqipërisë, pavarësisht nga lloji.
- b) Vendosi në lidhje me krijimin, riorganizimin akreditimin dhe mbylljen e muzeve;
- c) Këshillon ministrinë dhe qeveritë vendore me opinionet në lidhje me pjesë të buxhetit të shtetit dhe projekt-buxhetet e qeverisjes vendore, të cilat kanë të bëjnë me financimin e muzeve, si dhe në lidhje me çështje të tjera që lidhen me funksionimin e muzeve;
- d) Koordinon punën e komiteti të akreditimit sipas parashikimeve të këtij ligji;
- e) Nxiti zhvillimin dhe bashkëpunimin e muzeve publikë dhe privatë;
- f) cdo funksion tjetër të parashikuar në këtë ligj.

4. Funksionimi, organizimi, mënyra e mbledhjeve dhe e shpërblimit të anëtarëve të KKM-së përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave sipas parashikimeve të nenit 41 të këtij ligji.

Neni 179

Kompetenca të përgjithshme të Muzeve

1. Muzetë në zhvillimin e aktiviteteve të tyre:

- a) Dërgojnë koleksionet apo objekte të ndara përkohësisht jashtë shtetit, pas marrjes së lejeve të caktuara sipas rregullimeve ligjore në fuqi;

- b) Sigurojnë disponueshmërinë e koleksioneve të muzeut vizitorëve dhe studiuesve;
- c) Ofrojnë shërbime të paguara, kryejnë publikimin dhe përdorimin e burimeve të të ardhurave për zhvillimin e funksionimit të muzeut, plotësimin dhe ruajtjen e koleksione muzeore, restaurimin, përmirësimin e njohurive profesionale të punonjësve, stimulimit dhe sigurimin e punës kërkimore;
- d) respektojnë të drejtën e autorit në lidhje me koleksionet e muzeve në posedim të tij, në përputhje me legjislacionin në fuqi për të drejtën e autorit;
- e) Marrin fonde nga buxheti i shtetit ose organizma, partnere ndërkombëtar për implementimin e projekteve të arteve kulturore dhe historike, arteve të bukura dhe programeve të tjera të rëndësishme kombëtare;
- f) Hyjnë në transaksione ligjore civile në mënyrë që të promovojnë ruajtjen, plotësimin, hulumtimin e koleksioneve muzeore, si dhe transaksionet e tjera, të cilat janë të nevojshme për sigurimin e funksionimit të muzeut;
- g) Marrin mbështetjen metodologjike të Këshillit Kombëtar të Muzeve;
- h) Kontribuojnë në ruajtjen dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore dhe natyrore të komunitetit;
- i) Angazhohen me organizatat arsimore duke u ofruar studentët e të gjitha moshave mundësi për të mësuar nëpërmjet kontaktit me materiale origjinale;
- j) sigurojnë aksesueshmërinë kulturore, të tilla si hapësira ekspozuese, dhomat e takimit, faqet e internetit;
- k) Përfaqësojnë historinë dhe kulturën e grupeve të pakicave;
- l) Organizojnë ngjarje kulturore dhe aktivitete;
- m) Veprojnë si një qendër e ekspertizës objektive profesionale;
- n) Sigurojnë mundësinë për përfshirjen e komunitetit nëpërmjet programeve vullnetare, grupeve të miqve apo programeve të trajnimit;
- o) Punojnë në partneritet me organe të tjera kulturore, siç janë bibliotekat, arkivat, teatrot, qendra të arteve dhe ndërtesave historike për zhvillimin e programeve dhe projekteve të përbashkëta.
- p) Sigurojnë një raport vjetor për aktivitetet e kryera dhe informacion pranë Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, i cili është i nevojshëm për shqyrtimin e çështjeve në Këshillin Kombëtar të Muzeve.
- q) Mund të krijojnë persona juridik me qëllim mbrojtjen, ruajtjen vlerësimin dhe administrimin e fondit muzeor në administrim.

2. Muzetë kombëtarë dhe muzetë vendore nuk mund të tjetërsojnë ose të tërheqin objekte muzeore dhe koleksione nga koleksionet e muzeut, pa lejen e Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, në zbatim të dispozitave të këtij ligji.

3. Të drejtat dhe detyrimet specifike të muzeve do të përcaktohen në aktet nënligjore, rregulloret e brendshme ose kontratat e muzeve përkatëse.

4. Një muze mund të kryejë aktivitete shkencore dhe regjistrohet në regjistrin e institucioneve shkencore, në përputhje me procedurat e përcaktuara në Ligjin për shkencën.

Neni 180

Emërimi i drejtorëve të muzeve

1. Drejtori i një muzeu qendror i zgjidhur me anë të një konkursi publik, emërohet nga Ministri përgjegjës për trashëgiminë për një mandat deri në tre vjet.
2. Drejtorët dhe menaxherët e muzeve të qeverisjes vendore emërohen nga njësisë së qeverisjes vendore përkatës, duke marrë parasysh kriteret e miratuara nga Këshilli Kombëtar të Muzeve për një mandat deri në dy vjet.
3. Drejtorët e muzeve privatë emërohen në deyrë nga themeluesi me miratimin e Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore duke marrë parasysh kriteret e miratuara nga Këshilli Kombëtar të Muzeve.

Neni 181

Konfliktet e interesit të stafit të muzeve

1. Drejtorët dhe punonjësit e të muzeve qendror, vendor, autonom nuk kanë të drejtë të marrin fonde ose pasuri unike kulturore që janë brenda tematikës së fushës së muzeve, vetëm në rastin se është trashëgimi, dhe duhet të ketë një deklaratë të subjektit një muaj nga data e pranimi të trashëgimisë.
2. Drejtorët dhe punonjësit e muzeve duhet të plotësojnë një deklaratë, formati i të cilës miratohet nga Ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore, në lidhje me pasuritë kulturore që ato kanë në posedim jo më vonë se 30 ditë nga marrja e detyrës ose nga hyrja në fuqi e këtij ligji për stafin në detyrë përpara hyrjes në fuqi të këtij ligji.
3. Personat në Pikën 1 nuk kanë të drejtë të marrin pjesë në aktivitete fitimprurëse të bizneseve në fushën e tyre të tematikës së pasurive kulturore të luajshme.

Seksioni II

Muzetë me status kombëtar

Neni 182

Muzetë me status kombëtar

Muzeu Historik Kombëtar, Muzeu Kombëtar i Arteve të Bukura, Muzeu Kombëtar i Fotografisë “Marubi”, Muzeu Kombëtar i Artit Mesjetar, Qendra Muzeore Krujë- Muzeu Kombëtar Skënderbeu, Muzeu Etnografik Krujë; Qendra Muzeore Berat - Muzeu ikonografisë “Onufri”, Muzeu Etnografik Berat, Qendra Muzeore Durrës - Muzeu Kombëtar Arkeologjik dhe parku arkeologjik Durrës, Muzeu “Gjethi”, Muzeu i Pavarësisë dhe Muzeu i Bashkëjetesës janë muze me status kombëtar në varës të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe zbatojnë parashikimet e këtij ligji, për sa i përket ushtrimit të funksioneve të tyre si mbajtës, ruajtës, mbrojtës dhe vlerësues të pasurive kulturore në administrim të tyre.

Neni 183

Muzeu Historik Kombëtar

1. Muzeu Historik Kombëtar, referuar më poshtë MHK, është një institucion shkencor dhe arkivor, i Trashëgimisë Kulturore dhe muzeve, me status muze kombëtar, në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe muzeve me seli në qytetin e Tiranës.
2. Funkzioni themelor i MHK është përçimi i interpretimit zyrtar të historisë së vendit, i cili ka një rol të rëndësishëm në mbrojtjen e identitetit kombëtar, zhvillimin e rolit edukativ si dhe për përcjelljen e këtij imazhi tek vizitorët.
3. MHK inkurajon dialogun midis qytetarëve, mbi të kaluarën, të tashmen dhe të ardhmen shqiptare. Për këtë qëllim, ai përfton, ruan dhe studion, provat materiale dhe jo materiale të trashëgimisë historike dhe kulturore të Shqipërisë, të cilat i komunikon dhe i paraqet në një mjedis, që nxit edukimin dhe argëtimin.
4. Ekspozimi i fondit të MHK dhe zhvillimi i aktiviteteve ekspozuese dhe ekspozitat të përkohshme, rregullohen nga parashikimet e këtij ligji dhe ligji i arti dhe i kulturës për aq sa i zbatueshëm.
5. MHK funksionon si sekretariat teknik i KKM dhe komitetit të akreditimit të muzeve sipas parashikimeve të këtij ligji dhe akteve nënligjore në zbatim të tij.
6. Në mbikëqyrjen tematike të MHK janë të gjitha muzetë kombëtar të natyrave të ndryshme. Procedurat e mbikëqyrjes rregullohen me udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore që botohet në fletoren zyrtare.
7. MHK mund të krijojë shoqatën/fondacionin e miqve të trashëgimisë kulturore i cili ka për qëllim dhënien e një kontributi moral dhe financiar në zhvillimin e veprimtarive dhe projekteve të edukimit përmes artit të ndërmarra nga institucioni si dhe çdo lloj projekti tjetër. Marrëdhënia e anëtarëve me institucionin parashikohet në aktet e themelimit dhe vendimet e shoqatës.

Neni 183 **Muzeu Kombëtar i Arteve të Bukura**

1. Muzeu Kombëtar i Arteve të Bukura është një institucion i Trashëgimisë Kulturore dhe arkivor, me statusin muze kombëtar, në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe muzeve me seli në qytetin e Tiranës.
2. Muzeu Kombëtar i Arteve të Bukura ka për funksion kryesor administrimin, mbrojtjen, ruajtjen dhe promovimin e fondit kombëtar të arteve të bukura.
3. Ekspozimi i fondit të muzeut dhe zhvillimi i aktiviteteve ekspozuese dhe ekspozitat të përkohshme, rregullohen nga parashikimet e këtij ligji dhe ato të ligjit mbi artin dhe kulturën, për aq sa janë të zbatueshme.
4. Në mbikëqyrjen tematike të Muzeut Kombëtar të Arteve të Bukura janë të gjitha muzetë dhe galeritë e arteve të natyrave të ndryshme. Procedurat e mbikëqyrjes tematike rregullohen me udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore që botohet në fletoren zyrtare.

5. Muzeu kombëtar i arteve të bukura mund të krijojë shoqatën/fondacionin e miqve të arteve të bukura i cili ka për qëllim dhënien e një kontributi moral dhe financiar në zhvillimin e veprimtarive dhe projekteve të edukimit përmes artit të ndërmarra nga institucioni si dhe çdo lloj projekti tjetër. Marrëdhënia e anëtarëve me institucionin parashikohet në aktet e themelimit dhe vendimet e shoqatës.

Neni 184

Muzeu Kombëtar i Fotografisë “Marubi”

1. Muzeu Kombëtar i Fotografisë “Marubi”, më poshtë referuar si “Muzeu Marubi”, është institucion dhe arkivor, me status muze kombëtar , në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, me seli në qytetin e Shkodrës.

2. Muzeu Marubi, ka detyrë themelore studimin, kërkimin, konceptimin, projektimin, mbikëqyrje, konservimin, restaurimin, promovimin, publikimin, konsulencën dhe bashkëpunimin, me subjekte publike dhe private, shqiptare apo të huaja në fushën e fotografisë.

3. Në mbikëqyrjen tematike të Muzeut Marubi janë të muzetë, galeritë pinakotekat dhe ente të natyrave të ndryshme në fushën e fotografisë. Procedurat e mbikëqyrjes rregullohen me udhëzim të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore që botohet në fletoren zyrtare.

4. Pranë Muzeut Marubi, ngrihet dhe funksionon Fondacioni “Marubi” i cili ngrihet edhe si qendër e restaurimit të fotografisë, me synimin të formojë restauratorë e ardhshëm të materialeve fotografike në përputhje me parashikimet e këtij Ligji. Gjithashtu, Fondacioni Marubi ushtron funksione të tjera të parashikuara në Vendimin e Këshillit të Ministrave dhe në aktin e themelit.

Neni 185

Muzeu Kombëtar i Artit Mesjetar

1. Muzeu Kombëtar i Artit Mesjetar është institucion arkivor, me status muze kombëtar , në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, me seli në qytetin e Korçës.

2. Muzeu Kombëtar i Artit Mesjetar, ka detyrë themelore studimin, kërkimin, konceptimin, projektimin, mbikëqyrjen, konservimin, restaurimin, promovimin, publikimin, konsulencën dhe bashkëpunimin, me subjekte publike dhe private, shqiptare apo të huaja në fushën e ikonografisë.

3. Pranë Muzeu Kombëtar i Artit Mesjetar, ngrihet dhe funksionon Qendra e Restaurimit dhe studimit të Ikonave, e cila ngrihet edhe si qendër e restaurimit të materialeve dhe veprave ikonografike, me synimin të formojë restauratorët e ardhshëm në fushën e ikonografisë në përputhje me parashikimet e këtij Ligji. Funksionimi, organizimi dhe veprimtaria e këtij Fondacioni, përcaktohet me Vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 186

Muzeu “Gjethi”

1. Muzeu “Gjethi”, është një institucion shkencor specializuar i veçantë me status muze kombëtar, në fushën arkivore në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore me seli në qytetin e Tiranës.

2. Funkzioni themelor i këtij muzeu është përkujtimi i dhunës psikologjike të regjimit komunist e kontrollin e qytetarëve përmes përgjimeve të kryera nga Sigurimi i Shtetit, me interes për vizitorët vendas dhe të huaj.

3. Funksionimi, organizimi dhe veprimtaria e këtij muzeu rregullohet me Vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 187 **Muze i Pavarësisë**

1. Muzeu i Pavarësisë është institucion arkivor në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, me seli në qytetin e Vlorës.

2. Funkzioni themelor i Muzeut të Pavarësisë është studimi, kërkimi, arkivimi, promovimi, publikimi, konsulencën dhe bashkëpunimi me subjekte publike dhe private, shqiptare apo të huaja për periudhën historike të shpalljes së Pavarësisë së shtetit Shqiptar.

3. Funksionimi, organizimi dhe veprimtaria e këtij muzeu rregullohet me Vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 188 **Muzeu i Bashkëjetesës**

1. Muzeu i Bashkëjetesës është institucion arkivor, në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, me seli në qytetin e Tiranës.

2. Funkzioni themelor i Muzeut të Bashkëjetesës është studimi, kërkimi, ruajtja, mbrojtja vlerësimi, administrimin, promovimi, publikimi, konsulencë dhe bashkëpunimi me subjekte publike dhe private, shqiptare apo të huaja në fushën e bashkëjetesës fetare dhe tolerancës në Shqipëri.

3. Funksionimi, organizimi dhe veprimtaria e këtij muzeu, rregullohet me Vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 189 **Qendra Muzeore Krujë**

Muzeu Kombëtar “Skënderbeu” dhe Muzeu Kombëtar Etnografik, Krujë

1. Qendra Muzeore Krujë është institucion arkivor, me status muze kombëtar, në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, me seli në qytetin Krujë i cili administron Muzeun Kombëtar “Gjergj Kastrioti Skënderbeu” dhe “Muzeun Etnografik Krujë”.

2. Funkzioni themelor i Muzeun Kombëtar “Gjergj Kastrioti Skënderbeu” është përçimi i interpretimit zyrtar të historisë së Gjergj Kastriot Skënderbeut, principatave shqiptare, luftës kundër Osmanëve si dhe qëndresën e shqiptarëve në mesjetë, duke dhënë një rol të

rëndësishëm në mbrojtjen e identitetit kombëtar, zhvillimi i rolit edukativ, si dhe për përcjelljen e këtij imazhi tek vizitorët.

3. Funksioni themelor i Muzeun Etnografik Krujë është pasqyrimi i provave materiale të stilit të jetesës, zejtarisë, aftësitë, ritualet dhe besimet e zonës së Krujës.

Neni 190

Qendra Muzeore Durrës

Muzeu Kombëtar i Arkeologjisë dhe Parku i Arkeologjikë Durrës

1. Qendra Muzeore Durrës (QMD) është institucion, me status muze kombëtar, në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, me seli në qytetin e Durrësit, i cili administron Muzeun Kombëtar të Arkeologjisë, dhe Parkun Arkeologjik Durrës, kufijtë e të cilit përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.
2. Qendra Muzeore Durrës ka si funksioni themelor, ruajtjen, mbrojtjen, hulumtimin, administrimin, dhe ekspozimin e trashëgimisë kulturore në Muzeun Kombëtar të Arkeologjisë, dhe Parkun Arkeologjik Durrës.
3. Parkun Arkeologjik Durrës, është territor i përcaktuar me kufij të qartë, në qytetin e Durrësit, në të cilin përfshin dëshmi të rëndësishme arkeologjike dhe bashkëprani të pasurive kulturore, historike, arkitektonike, urbanistike dhe peizazhit kulturor, i organizuar me elemente të një muzeu në natyrë.
4. Muzeun Kombëtar të Arkeologjisë ka për detyrë përmirësimin dhe pasurimin e mëtejshëm të ekspozimit duke hulumtuar fondin e pasur muzeor arkeologjik të tij.
5. QMD, duhet të ketë kodin e etikës ku të jenë përcaktuar vlerat dhe parimeve themelore mbi të cilat mbështetet aktiviteti i saj.
6. QMD ka për detyrë, prezantimi dhe interpretimit në mënyrë aktive të njohurive mbi artefakteve të zbuluara nga gërmimet arkeologjike, kryesisht në rajonin e Durrësi por jo vetëm, të periudhës ilire, antike greke, romake dhe të mesjetës. Ajo duhet të organizojë ekspozitave dhe aktiviteteve promovuese, në çdo formë të mundur të komunikimit me publikun;
7. QMD bashkëpunon dhe koordinon veprimtarinë e saj me DRTK Durrës dhe strukturat e njësisë së qeverisjes vendore.

Neni 191

Qendra Muzeore Berat

“Muzeu ikonografik “Onufri” dhe Muzeu Etnografik Berat”

1. Qendra Muzeore Berat është institucion i specializuar dhe arkivor, me status muze kombëtar, në varësi të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, me seli në qytetin e Beratit i cili administron Muzeun Ikonografik “Onufri” dhe Muzeun Etnografik Berat.
2. Funksioni themelor i Muzeu Ikonografik “Onufri “ është përcimi i interpretimit të veprave të Onufrit, duke dhënë një rol të rëndësishëm në mbrojtjen e identitetit kombëtar, zhvillimi i rolit edukativ, si dhe për përcjelljen e këtij imazhi tek vizitorët dhe në botën e jashtme.

3. Funkzioni themelor i Muzeu Etnografik Berat është pasqyrimi i provave materiale të stilit të jetesës, zejtarisë, aftësitë, ritualet dhe besimet e zonës së Beratit.

KREU II

KRIJIMI, AKREDITIMI DHE MBYLLJA E MUZEVE

Neni 192

Krijimi dhe mbyllja e muzeve

1. Krijimi, riorganizimi përbërja dhe funksionet e muzeve qendrorë krijohen, dhe mbyllen me Vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, pas miratimit në Këshillin Kombëtar të Muzeve. Struktura administrative e këtyre muzeve miratohet me urdhër të Kryeministrit.
2. Muzetë vendore krijohen dhe mbyllen me Vendim të Këshillit Bashkiak, me propozimin e kryetarit të njësisë së qeverisjes vendore, pas miratimit në Këshillin Kombëtar të Muzeve. Struktura administrative e këtyre muzeve miratohet me urdhër të kryetarit të njësisë vendore.
3. Muzetë autonome, krijohen dhe mbyllen nga institucioni apo pronari pas miratimit nga Këshilli Kombëtar i Muzeve. Struktura organizative e këtyre muzeve miratohet me urdhër të titullarit të tyre.
4. Një muze privat ose një muze autonom sipas nenit 173 pika 1 c (ii) të akredituar sipas parashikimeve të këtij ligji, në rastin e përfitimit të vlerave financiare nga shteti në masën mbi gjysmën e vlerës së fondit muzeor në 10 vitet e fundit, ky i fundit ka të drejtën e parablerjes e objekteve muzeore, në momentin e mbylljes zyrtare të këtij muzeu.

Neni 193

Procedura e krijimit dhe regjistrimit të muzeve

1. Institucionet qendrore dhe vendore, personat fizikë dhe juridikë mund të parqesin kërkesën e tyre të shoqëruar me dokumentacionin përkatës pranë Muzeut Historik Kombëtar në cilësinë e sekretariatit teknik të Këshillit Kombëtar të Muzeve me qëllim marrjen e vendimit paraprak për krijimin e një muzeu. Format i kërkesës, dokumentacioni shoqërues dhe procedura e shqyrtimit të dokumentacionit nga ana e sekretariatit teknik rregullohen me udhëzim të ministrit përgjegjës.
2. Dokumentacioni për krijimin e një muzeu, ndër të tjera duhet të provojë:
 - a) Ekzistencën e objekteve muzeore, koleksioneve të shoqëruara me dokumentacionet përkatëse të lëshuara nga IKRTK.
 - b) Ekzistencën e ambienteve të përshtatshme për ruajtjen, mbrojtjen e objekteve dhe zhvillimin e aktivitetit muzeor;
 - c) Burime njerëzore dhe financiare që sigurojnë qëndrueshmërinë e muzeut;
 - d) Strategjinë për zhvillimin e aktivitetit muzeor dhe muzeografinë;

3. Këshilli kombëtar i muzeve nëse konsideron të plotë informacionin e paraqitur nga subjektet në pikën 1 të këtij neni brenda brenda 60 ditëve nga depozitimi i tij, merr vendimin paraprak mbi pajtueshmërinë e kërkesës me dispozitat ligjore të këtij ligji. Vendimi i KKM parashikon afatin brenda të cilit kërkuesi është i detyruar të ndërmarrë hapat ligjorë për krijimin e muzeut si një organizatë jofitimprurëse.

4. Mospërmbushja e këtij detyrimi nga ana e kërkuesit në afatin e përcaktuar në vendim apo i cdo kushti tjetër të vendosur prej KKM-së sjell shfuqizimin e lejes. Subjektet e pikës parë të këtij neni, përpara përfundimit të afatit mund të kërkojnë zgjatjen e tij me një periudhë jo më shumë se afati i përcaktuar në vendim. Në rastet e përfundimit të afateve, subjektet e pikës 1 riparaqesin kërkesën përpara KKM-së.

5. Vendimi i Këshillit Kombëtar të Muzeve për pajtueshmërinë e muzeut apo rrëzimin e kërkesës i njoftohet palës propozuese i cili mund të kundërshtohet në Gjykatën kompetente për shqyrtimin e mosmarrveshjeve administrative.

6. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore krijon dhe mban regjistrin kombëtar të muzeve. Në kërkesën për regjistrim, subjektet kërkuese duhet të vertetojnë plotësimin e kushteve dhe afateve të përcaktuara në vendimin e KKM-së si dhe statusin juridik të entitetit si organizatë jofitimprurëse.

Neni 194

Akreditimi i Muzeve

1. Muzetë akreditohen nga Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore pas propozimit të Këshillit Kombëtar të Muzeve në bazë të raportit të verifikimit nga komiteti i akreditimit i ngritur pranë Këshillit Kombëtar të Muzeve.

2. Akreditimi i muzeve është një proces i cili kryhet periodikisht çdo 5 vjet dhe në raste të veçanta kur ka indicie për mosplotësim kushtesh të caktuara nga muzeu, me Urdhër të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

3. Procesi i akreditimit kalon në tre faza që janë :

- a) procesi i verifikimit nga ana e komitetit të akreditimit
- b) procesi i shqyrtimit nga KKM
- c) Regjistrimi në listën e muzeve të akredituar

4. Një muze i krijuar në kushtet e nenit 193 mund të akreditohet nëse plotëson ndër të tjera, kushtet e përgjithshme të mëposhtme:

- a) Plotëson kriteret e përgjithshme të krijimit të muzeut;
- b) Është kryer inventari i koleksioneve të muzeut;
- c) Disponon ambientet, pajisjet dhe sistemet e sigurisë që garantojnë ruajtjen e koleksioneve të muzeut;
- d) Siguron disponueshmërinë e koleksioneve të muzeut për shoqërinë;
- e) Ka të hartuar një strategji për funksionimin dhe zhvillimin e muzeut.

5. Muzetë publik detyrohen të kryejnë akreditimin jo më vonë se një periudhe kohore prej pesë vjet nga miratimi i këtij ligji ose nga krijimi i tyre. Muzetë private aplikojnë për akreditim me nismën e tyre.

6. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore krijon mban regjistrin e muzeve të akredituar.

Neni 194

Komiteti i akreditimit të muzeve

1. Komiteti i akreditimit përbëhet nga 5 anëtarë prej të cilëve 1 përfaqësues të Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore; 1 ekspert të përzgjedhur nga lista e ekspertëve vlerësues të pasurive të luajtshme pranë IKRTK; 1 ekspert të përzgjedhur nga lista e ekspertëve vlerësues të pasurive të paluajtshme pranë IKTK; 1 ekspert të përzgjedhur nga KKM; 1 ekspert të përzgjedhur nga KKMPK të cilët emrohen me urdher ministri për një periudhe 2 vjecare.

2. Komiteti i akreditimit të muzeve ngrihet dhe funksionon pranë KKM-së. Mënyra e funksionimit rregullohet sipas parashikimit të nenit 41.

Neni 195

Procedura e akreditimit të muzeve

1. Subjektet e interesuar ose ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore sipas parashikimeve të nenit 194, paraqesin pranë MHK në cilësinë e sekretariatit teknik të KKM, kërkesën për akreditim. MHK brënda një afati prej 15 ditësh nga kërkesa i paraqet Komitetit të Akreditimit relacionin mbi përputhshmërinë formale të kërkesës me formatin dhe dokumentacionin që shoqëron kërkesën, të miratuara me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

2. Komiteti i Akreditimit pas marrjes nga MHK të relacionit dhe dokumentacionit që shoqëron kërkesën fillon procesin e verifikimit i cili përfundon me një raport paraprak. Ky raport i njoftohet subjekteve të interesuara të cilët mund të përëaqesin vëzhgimet e tyre për një periudhe jo më shumë se 30 dite nga marrja e njoftimit. Raporti përfundimtar në vijim të vëzhgimeve të subjekteve të interesuara i paraqitet KKM jo më vonë se 8 muaj nga paraqitja e kërkesës. Komiteti i Akreditimit në fund të raportit propozon Këshillit Kombëtar të Muzeve dhënien e akreditimit ose jo muzeut.

3. Vendimi i Këshillit Kombëtar të Muzeve për akreditimin e muzeut apo rrëzimin e kërkesës i njoftohet palës propozuese dhe Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, e cila, nëse propozimi është pozitiv lëshon certifikatën e akreditimit për muzeun. Vendimi i KKM ankimohet në gjykatën kompetente për shqyrtimin e mosmarreveshjeve administrative.

4. Format i certifikatës së akreditimit miratohet me Urdhër të Ministrit përgjegjës.

Neni 196

Të drejtat e muzeve të akredituar

1. Muzete e regjistruar ne listen e muzeve të akreditura kanë këto të drejta:
 - a) Përfitojnë mbështetjje nga Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore në lidhje me programet e tyre te edukimit
 - b) Promovohen nga institucionet qendrore dhe vendore në fushën e turizmit dhe mbështete pjesëmarrja e tyre rrjetet ndërkombëtare;
 - c) Kanë të drejtën e parablerjes së fondeve muzeore të muzeve ne proces mbylljeje dhe likuidimi;
 - d) Përfshihen nga detyrimi i pagimit të taksës së pronësisë së godinës në të cilën kryhet aktiviteti muzeor.
 - e) Përfshirja e fondit të muzeut të akredituar në Fondin Muzeor Kombëtar.

Neni 197

Procedurat e mbylljes së muzeve

1. Një muze mbyllet kur pushon së përmbushuri kushtet e veçanta të krijimit.
2. Organi propozues për krijimin e muzeut i propozon Këshillit Kombëtar të Muzeve mbylljen e muzeut pasi ai nuk kryen më aktivitetin për të cilin është krijuar ose nuk ka më interes për të ose për cdo arsye tjetër.
3. Këshilli Kombëtar i Muzeve brenda 60 ditëve nga paraqitja e kërkesës vendos miratimin e mbylljes së muzeut si dhe disponon në lidhje me shpërndarjen dhe destinacionin e fondit muzeor.
4. Vendimi i KKM i njoftohet ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe IKRTK për efekt të përditësimit të regjistrave kombëtarë.
5. Me vendim të Këshillit të ministrave për muzetë qendror, me vendim të Këshillit bashkiak për muzetë vendor dhe me vendim të titullarit ose organeve kolegjiale për muzetë autonome si dhe personi fizik ose juridik në rastin e muzeve privatë formalizohet mbyllja e muzeve. Vendimet e organeve më sipër publikohen në Fletore zyrtare, buletinin e njoftimeve zyrtare ose në vendet e njoftimeve sipas parashikimeve të Kodit të Procedurave Administrative.
6. Në rastin e muzeve publik, Këshilli Kombëtar i Muzeve përcakton në vendimin e tij lidhur me depozitimin e objekteve muzeore dhe koleksioneve të muzeut pranë një muzeu qendror i cili përmbush kushtet për ruajtjen dhe mbrojtjen e objekteve muzeore.
7. Në rastin e mbylljes së muzeve privatë, në kërkesën e tyre për mbyllje duhet të specifikojë vendndodhjen ku do të mbahen objektet muzeore në rast ndryshimi të vendodhjes. Në vendimin e vet, KKM-ja pas marrjes së mendimit nga muzeu i cili në kuptim të këtij ligji ka mbikqyrjen tematike të tipologjisë së muzeut ose DRTK-ja, sipas parashikimeve të pjesës së dytë të këtij ligji, japin mendimin e tyre në lidhje

përputhshmërinë e vendndodhjes së re me regjimim e ruajtjes dhe mbrojtjes së objekteve muzeore. Në rast mospërputhshmerië të vendndodhjes së re me regjimin e ruajtjes dhe mbrojtjes së objekteve, KKM vendos për vendosjen e përkohshme të tyre në muzetë publik.

8. Nëse në momentin e mbylljes së muzeve privatë, pronari vendos të shesë objektet muzeore, muzetë publikë kanë të drejtën e parablerjes së koleksioneve dhe objekteve muzeore që ai disponon, në kushtet e parashikuara në pjesën e II të këtij ligji. Gjithashtu kanë të drejtë parablerjeje muzetë e akredituar.

KREU III **FONDET MUZEOR DHE FONDI MUZEOR KOMBËTAR**

Kapitulli I - Koleksionet Muzeore

Neni 198 **Regjistrimi i koleksioneve**

1. Objektet muzeore dhe koleksionet që janë pjesë përbërëse e trashëgimisë kulturore regjistrohen në regjistrat e veçantë të institucioneve që i posedojnë si dhe nga IKRTK në zbatim të parashikimeve të Pjesës së Dytë të këtij ligji , të kësaj pjese si dhe të akteve nënligjore në zbatim të këtij ligji.

2. Objekte muzeore pjesë të koleksioneve muzeore regjistrohen nga regjistri i Muzeut nëse:

- a) janë zhvlerësuar ose dëmtuar;
- b) janë të vjedhura;
- c) janë eksportuar në mënyrë të përhershme;
- d) që janë shkëmbyer;
- e) administrimi i tyre është transferuar.

3. Të dhënat e veçanta për koleksionet mbahen nga muzetë në mënyrë kronologjike dhe katalogohen mbi bazën e një përpunimi profesional dhe vlerësimit shkencor në mënyrë që të identifikohen objektet muzeor pjesë të koleksioneve ose të caktojnë vlerën e tij kulturore, artistike, historike ose shkencore. Këto regjistra janë objekt kontrolli dhe monitorimi nga muzeu përgjegjës për mbikqërjen tematike si dhe nga institucionet e specializaura të trashëgimisë kulturore.

4. Një pasuri e luajtshme kulturore e lidhur me një koleksion muzeor ose jo, regjistrohet në regjistrin e IKRTK si objekt i lidhur me koleksionin pas miratimit nga komisioni i vlerësimit pranë IKRTK. Për dijeni njoftimi i këtij regjistrimi i dergohet edhe pronarit të koleksionit.

Neni 199 **Fondi Muzeor Kombëtar**

1. Fondi i vlerave kulturore të luajtshme të deklaruara pasuri kulturorë sipas parashikimeve të këtij ligji që përbejnë fond të muzeve të akredituar përbën fondin muzeor kombëtar, dhe është nën mbrojtjen e shtetit shqiptar sipas parashikimeve të këtij

ligji;

2. Fondi muzeor kombëtar formohet nga:

- a) tërësia e koleksioneve të muzeve të akredituar qendrore dhe vendore;
- b) tërësia e koleksioneve të muzeve të akredituar autonomë dhe private.

3. Objektet dhe koleksionet e Fondit Muzeor Kombëtar përfshihen në një katalog të përbashkët - një bazë të dhënash që përfshin informacion bazë në lidhje me objektet e koleksioneve muzeore i cili mbahet dhe përditësohet nga IKRTK.

4. Një objekt muzeor nuk do të përbëjë pjesë të Fondit Muzeor Kombëtar, ppr do të vazhdojë të jetë subjekt i regjimeve mbrojtëse dhe ruajtëse të pasurive kulturore të luajtshëm sipas parashikimeve të këtij ligji, nëse c'rregistrohet nga fondi muzeor i muzeut të akreditur për shkaqet e mëposhtme:

- a) objekti muzeor ka dëmtime të mëdha, për shkak të cilave ai nuk mund të restaurohet;
- b) objekti ka humbur ose natyrshëm është shpërbërë;
- c) objekti është marrë në mënyrë të paligjshme; ose
- d) objekti e ka humbur vlerën e lidhur me muzeun.

5. Këshilli Kombëtar i Muzeve përcakton procedurat për krijimin, plotësimin, përditësimin e regjistrit të Fondit Muzeor Kombëtar. Gjithashtu KKM në bashkëpunim me IKRTK dhe IKTK harton masat për ruajtjen mbrojtjen mirembajtjen, administrimin, tjetërsimin dhe qarkullimin e objekte muzeore dhe koleksionet muzeore të cilat miratohen me vendim të këshillit të Ministrave oas propozimit të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

Neni 200

Koleksionimi i objekteve muzeore

1. Objektet muzeore koleksionohen përmes hulumtimit në terren, blerjes, donacion, shkëmbimit ose në çdo mënyrë tjetër, në pajtim me ligjin.
2. Muzeu është i detyruar të krijojë një program të koleksionimit të objekteve muzeore për një periudhë 5-vjeçare.
3. Muzetë janë të detyruar të bashkëpunojnë dhe të harmonizojnë programet e tyre të koleksionimit si dhe për të rënë dakord në fushat dhe kufijtë e koleksionimit së objekteve muzeore.
4. Duke koleksionuar objektet muzeore, muzetë verifikojnë origjinën e secilit objekt.

Neni 201

Pasurimi i fondeve muzeore

1. Një muze pubilk ose privat pasuron fondin e koleksioneve muzeore në përputhje me orientimin e tij profesional dhe specializimit dhe ne zbatim të parashikimeve të përgjithshme

të Kapitulli I të Kreut të III të Pjesës së II të këtij ligji. Shpenzimet në lidhje me pasurimin e fondeve muzeore parashikohen dhe mbulohen nga burimet financiare të muzetë publik dhe privat.

2. Kërkesa e muzeut publik për pasurim të fondit muzeor dhe dokumentacioni shoqërues i paraqitet IKRTK për të përcaktuar vlerën maksimale të transaksionit. Kërkesa për pasurim të fondeve muzeore e paraqitur nga ana e muzeve publik dhe privat shqyrtohet dhe miratohet nga Këshilli Kombëtar i Muzeve i cili konfirmon vlerën financiare të koleksioneve në kohën e blerjes së tyre pas marrjes së mendimit nga ana e IKRTK.

3. Rregullat në lidhje me pasurimin e koleksioneve muzeore me prejardhje nga territori i RSH dhe jashtë tij parashikohen me Vendim të Këshillit të Ministrave pas propozimit të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

4. Muzetë publik dhe privat nuk mund të fitojnë objekte muzeore nëse kanë prejardhje të dyshimtë ; nëse mungon certifikata e pasurisë kulturore që blihet, dhurohet, trashëgohet osë këmbehet; nëse është marrë në mënyrë të paligjshme ose është eksportuar në mënyrë të paligjshme nga vendi i origjinës ose nga ndonjë vend i ndërmjetëm në të cilën ai mund të ketë qenë në pronësi.

5. Muzetë nuk mund të pasurojnë fondin e tyre me objekte për të cilët ka shkaqe të arsyeshme të dyshohet se restaurimi i tyre përfshin shkatërrimin ose dëmtimin e monumenteve, vendeve arkeologjike apo gjeologjike, ose specieve dhe habitateve natyrore.

6. Koleksionet e mbetjeve mortore dhe materialeve të një rëndësie të shenjtë fitohen vetëm nëse ato mund të vendosen në mënyrë të sigurt dhe realizohet në përputhje me standardet profesionale dhe interesat dhe besimet e anëtarëve të komunitetit, grupeve etnike ose fetare nga të cilat objektet kanë origjinën, kur këto janë të njohura.

7. Muzetë nuk mund të marrin mostra biologjike apo gjeologjike që janë mbledhur, shitur, ose transferuar në kundërshtim me legjislacionin në fuqi në lidhje me mbrojtjen e kafshëve të egra dhe ruajtjen e historisë natyrore.

8. Kur koleksionet përfshijnë mostra të gjalla botanike dhe zoologjike, duhet të bëhen konsiderata të veçanta për mjedisin natyror dhe shoqëror nga të cilat ato vijnë si dhe në zbatim të legjislacionit në fuqi për mbrojtjen e kafshëve të egra dhe ruajtjen e historisë natyrore.

Neni 202

Tjetërsimi/shkëmbimi i fondeve muzeore

1. Pasuritë kulturore pjese e fondeve muzeore mund të tjetërsohen vetëm në zbatim të parashikimeve të kapitullit të I të Kreut të III të Pjesës së II të këtij ligji.

2. Shkëmbimi i fondeve muzeore midis muzeve kryhet në marrëveshje të titullarëve të instituconeve muzeore dhe me miratimin e institucioneve themeluese në të cilën midis të tjerave duhet të përcaktohet vlera e objekteve/koleksioneve muzeor/ objekteve të lidhur që shkëmbehen; qellimi dhe nevoja e shkëmbimit; kohëzgjatja; marrja e përgjegjësie për marrjen e masave ruajtëse dhe mbrojtëse gjatë gjithë kohëzgjatjes së marrëveshjes; penaltitete si dhe zgjidhjen e saj. Marrëveshja e shkëmbimit miratohet nga KKM.

3. Gjatë kohëzgjatjes së marrëveshjes së parashikuar në pikën 2 palët nuk mund të eksportojnë; importojnë apo qarkullojnë në territor objektet e shkëmbyera pa miratimin me shkrim të pronarit.

Neni 203

Inventarizimi dhe rivlerësimi i objekteve muzeore

1. Inventarizimi i objekteve muzeore përcakton numrin dhe gjendjen e objekteve muzeore, dokumentacionit muzeor dhe masat konservuese.
2. Një muze kryen rivlerësim teknik të objekteve muzeore, në varësi të llojit dhe qëllimit në mënyrë periodike, jo më pak se një herë në tre vjet.
3. Gjatë rivlerësimit teknik mbahet një raport i objekteve muzeore të dëmtuara dhe shkatërruara.
4. Udhëzimi i Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore me udhëzim përcakton procedurën dhe metodën e rivlerësimit të objekteve muzeore.

Kapitulli II – Masat ruajtëse dhe mbrojtëse në fushën e muzeve

Neni 204

Masat ruajtëse dhe mbrojtëse në lidhje me Fondin Muzeor

1. Institucionet publike dhe personat privatë, të cilët kanë pasuritë e tyre pjesë të Fondit muzeor kombëtar, zbatojnë parashikimet e përgjithshme mbi masat ruajtëse të parashikuara në pjesën e dytë të këtij ligji si dhe sigurojnë marrjen e masave për aksesin e publikut në përputhje me rregullat e parashikuara në këtë ligj.
2. Në vijim të parashikimeve të Pjesës së II të këtij ligji për objektet muzeore dhe koleksionet muzeore pjesë e Fondit Muzeor Kombëtar, zbatohen rregullimet si më poshtë:
 - a) Në rastet e tjetërsimit të objekteve muzeore të përfshirë në Fondin Muzeor Kombëtar muzetë e akredituar kanë të drejtën e parablerjes;
 - b) ndalohet vendosja e barrave, pengut ose sekuestro mbi objektet muzeore ose koleksionet e përfshira në Fondin Muzeor Kombëtar.
3. Nëse një muze nuk siguron ruajtjen e një koleksioni ose të një objekti të përfshirë në Fondin e tij Muzeor në përputhje me rregulloren e miratuar nga Këshilli Kombëtar i Muzeve, ose objekti muzeor/ koleksioni rezultojnë të këndë përveç të konsiderueshme si rezultat i mospërfshirjes së detyrimeve nga pronari/administrati i muzeut, e verifikuar kjo nga kontrollit teknik i kryer nga DRTK kompetente për territorin e vendndodhjes së muzeut, DRTK propozon marrjen e masave urgjente ose të nevojshme për ruajtjen dhe mbrojtjen e tyre. Në këtë rast zbatohen dispozitat përkatëse të këtij ligji.

Neni 205

Konservimi dhe restaurimi i objekteve dhe dokumentacionit muzeor

1. Muzetë sigurojnë konservimin parandalues dhe të përhershëm të objekteve muzeore dhe dokumentacionit muzeor, procese të cilat zhvillohen në vendet e ruajtjes; hapësirave ekspozitorë, sallat e seminareve, biblioteka, arkiva dhe gjatë transportit si dhe me

autorizim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore në qendrat e restaurimit të parashikuara në këtë ligj dhe në listën e qendrave të restaurimit dhe konserimit të hartuar dhe përditësuar nga IKTK duke respektuar rregullat dhe standartet e hartuara nga KKM dhe miratuar nga ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore me udhëzim që publikohet në fletore zyrtare.

2. Aktivitetet parandaluese të konservimit përfshijnë marrjen e masave me qëllim sigurimin për mikroklimë optimale dhe dritë si dhe kryerjen e kontrollit të dezinfektimit dhe procedurat e tjera parandaluese.

3. Është i detyrueshëm fotografimi çdo pesë vjet i çdo objekti muzeor dhe mikrofilmimi i librave të inventarit si një masë mbrojtëse.

Neni 205/1

Masat mbrojtëse të koleksioneve dhe objekteve muzeore

1. Muzetë publikë dhe privat për të siguruar mbrojtjen e koleksioneve dhe objekteve muzeore zbatojnë parashikimet e pjesës së dytë të këtij ligji në lidhje me masat mbrojtëse të pasurive të luajtshme, si dhe marrin masave mbrojtëse të parashikuara si më poshtë:

- a) marrin të gjitha masat me qëllim mbrojtjen dhe sigurinë e ndërtesave dhe objekteve, ku koleksionet janë të vendosura;
- b) marrin të gjitha masat për mbrojtje të veçantë për koleksionet në formën e trajtimit bazë, konservimit, ruajtjen dhe restaurimin;
- c) sigurojnë mbrojtjen preventive dhe depozitim të veçantë të koleksioneve;
- d) marrin përsipër mbrojtjen e koleksioneve gjatë transportit, ekspozitave dhe gjatë shfrytëzimit;
- e) kryejnë kategorizimin dhe vlerësimin e koleksioneve.

Neni 205/2

Kontrolli dhe inspektimi

1. Kontrolli teknik dhe mbikëqyrja e veprimatrsisë së muzeve publik dhe privat ushtrohen nga institucionet e specializuara sipas kompetencave të tyre dhe muzetë e mbikqyerjes tematike në përputhje me parashikimet e këtij ligji.

2. Veprimtaria e parashikuar në paragrafit 1 të këtij neni nuk zëvendëson funksionin e inspektimit të inspektoratit përgjegjës për trashëgiminë kulturore në fushën e muzeve.

Kapitulli III – Administrimi dhe përdorimi

Neni 205/3

Administrimi i Muzeve

Muzetë administrohen në mënyrë direkte dhe indirekte sipas parashikimeve të Seksionit II të Kapitullit I Kreu V i Pjesës së II të këtij ligji.

Neni 205/3

Përdorimi dhe aksesimi në koleksione

1. Muzetë përdorin koleksionet dhe i bëjnë ato të aksesueshme për publikun në format e mëposhtme:

- b) realizim i ekspozitave të përhershme;
- c) realizim i ekspozitave afatgjatë, afatshkurtër dhe lëvizëse,
- d) Realizim i publikime dhe aktivitete editoriale;
- e) Realizim i aktiviteteve kulturore dhe arsimore në muze dhe me objektet muzeore;
- e) Realizimi i aktiviteteve me tema shkencore dhe kërkimore të lidhura me fondin muzeor.

KREU IV

SHËRBIMET NË MUZE

Neni 205/4

Akresi për publikun në muze

1. Akresi publik në muze mund të jetë falas ose me pagesë. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, pushteti vendor dhe entet e tjera publike, fondacionet e posacme apo ato të krijuara me këtë ligj mund të hyjnë në marrëveshje për të rregulluar të drejtën e aksesit të publikut në muzetë e akreditur. Parashikimet e nenit 154 zbatohen edhe për aksesin e publikut në muze.

2. Me urdher të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore, ose institucionet publike dhe fondacionet që kanë në administrim pasuri kulturore, përcaktohen:

- a) rastet e hyrjes me ose pa pagesë;
- b) kategoritë e biletave dhe kriteret e përcaktimit të cmimit. Në rastin e marrëveshjeve të parashikuara në pikën 1, çmimi I biletës, përfshihet në të drejtat dhe detyrimet që palët kanë rënë dakord në këto marrëveshje;
- c) mënyrën e emetimit, shpërndarjes, shitjes së biletave të hyrjes.

3. Muzetë publik dhe privatë i ofrojnë mundësinë publikut për ta vizituar, kundrejt një çmimi, i cili përcaktohet në biletën e muzeut.

- a) Formatit dhe çmimi i biletës për muzetë me status kombëtare miratohen me urdher të Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.
- b) Formatit dhe çmimi i biletës për muzetë vendore, miratohet nga drejtuesi i njësisë së qeverisjes vendore, nga e cila varet muzeu.
- c) Formatit dhe çmimi i biletës për muzetë e institucioneve publike përcaktohen nga organi drejtues i institucionit, në varësi të të cilit është muzeu.
- d) Formatit dhe çmimi i biletës për muzetë private përcaktohen nga organi drejtues i muzeut privat.

4. Të gjitha të ardhurat, që krijohen nga shitja e biletave të muzeve publike përdoren sipas përcaktimit të udhëzimit të përbashkët të ministrit të kulturës dhe ministrit të financave si dhe parashikimeve të nenit 20 të këtij ligji.

Neni 205/5
Tipologjitë e shërbimeve

1. Një muze mund të kryejë veprimtari dhe ofroj shërbime të cilat janë të një rëndësie për muzeun dhe ushtrimin e të drejtave të përdoruesve të parashikuara në aktin e krijimit si dhe në vendimin e KKM për riorganizimin e muzeve.
2. Në muzetë publik dhe privatë ofrohen shërbimet e parashikuara në aktin e krijimit, të lidhura me natyrën e aktivitetit muzeor si dhe mund të ofrohen shërbime asistence kulturore, edukative dhe pritëse për publikun sipas parashikimeve të nenit 146 të këtij ligji.
3. Të gjitha të ardhurat, që krijohen nga ofrimi i shërbimeve të muzeve publike përdoren sipas përcaktimit të udhëzimit të përbashkët të ministrit të kulturës dhe ministrit të financave si dhe parashikimeve të nenit 20 të këtij ligji.

Neni 205/6
Hulumtimi në muze

1. Hulumtimi si një shërbim në muze është sistematik, profesional dhe shkencor dhe kryhet me qëllim të mbledhjes, vlerësimit dhe ekspozimit të objekteve muzeore.
2. Hulumtimi kryhet në mënyrë të tillë që gjatë mbledhjes së të dhënave të gjithë pjesëmarrësit veprojnë në përputhje me standardet e profesionit të tyre për të parandaluar çfarëdo veprimi jo etik dhe të paligjshëm.
3. Hulumtimi dhe mbledhja e objekteve muzeore kryhet në përputhje me rregullimet ligjore të pasurive kulturore dhe mbrojtjes së mjedisit.

Neni 205/7
Dokumentimi muzeor

1. Muzetë mbajnë të dhëna mbi objektet muzeore të cilat janë të aksesueshme për publikun.
2. Muzetë mbajnë regjistër inventarit, të dhënat për hyrjet dhe daljet të objekteve muzeore, katalogët e koleksioneve muzeore, dhe baza e të dhënave elektronike, si dhe të dhënat tjera të përshkruara.
3. Udhëzimi i Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore përcakton formatin dhe metodën e mbajtjes së dokumentacionit muzeor si dhe tarifat e shërbimeve për publikun.

Neni 205/8
Shërbimi i mbajtjes në ruajtje të përkohshme/ magazinimi i objekteve muzeore

1. Muzetë mund të ofrojnë shërbimin e mbajtjes në ruajtje të përkohshme të objekteve muzeore të një muzeu tjetër për të cilat ruajtja në muzeun e tyre nuk është e përshtatshme ose objekte të lidhura me një koleksion në posedim ose pasuri të luajtshme në pronësi të një personi fizik apo juridik privatë ose publik, me kusht që ky shërbim të jëtë në

përputhje me natyrën, veprimtarinë dhe funksionimin e muzeut pritës dhe se muzeu pritës garanton resepketimin e kushteve për ruajtjen dhe mbrojtjen e objektit pasui kulturore.

2. Udhëzimi i Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore përcakton aktet e nevojshme kushtet afatin, garancinë dhe tarifat për orfimin e shërbimit të mbajtjes në ruajtje/magazinimit të përkoshëm të objekteve muzeale.

Neni 205/9 **Ekspozimi i objekteve muzeore**

1. Muzetë organizojnë ekspozita të përhershme dhe të përkohshme të objekteve muzeale të muzeut në zbatim të parashikimeve të nenit 95 në venci të dhe pjesës së II të këtij ligji në përgjithësi.

2. Një katalog i ekspozitës së përhershme publikohet jo më vonë se një vit pas hapjes së ekspozitës së përhershme ndërsa për ekspozitat e përkohshme katalogu i ekspozitës publikohet përpara hapjes së saj.

3. Qeverisja qendrore me propozimin e Ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, mund, të japë një garanci për kompensimin e dëmit për objektet muzeore dhe ekspozita të organizuara jashtë territorit të Shqipërisë nga muzeve publike nëse:

- a) Objekteve muzeore që do të ekspozohen jashtë vendit në ekspozita të veçantë shkencore, kulturore, natyrore, me vlera artistike ose historike, hyrja e tyre në shtetin tjetër është e kushtëzuar me një ofrim sigurimi;
- b) Shpenzimet e sigurimit me kompanitë e sigurimit janë jashtëzakonisht të larta, për shkak të vlerës së deklaruar të objektit muzeor;
- c) Garancia nuk mund të jepet për objekte muzeore dhe ekspozita të organizuara për qëllime biznesi.

4. Garancia e përmendur në pikën 3 të këtij neni mund të jepet vetëm nëse organizatorët e ekspozitës sigurojnë si më poshtë:

- a) Vazhdimin e mbrojtjes fizike të objekteve muzeore nga momenti i marrjes deri në momentin e dorëzimit të tyre;
- b) Mbahet në klimë të përshtatshme dhe plotësohen kushtet e tjera, në varësi të llojit të objektit muzeor;
- c) Ndërtesa dhe sallat e ekspozimit nuk rrezikojnë sigurinë e objekteve muzeore.

5. Ministria monitoron plotësimin e kërkesave të përmendura në këtë nen.

Neni 205/10 **Riprodhimi i objekteve muzeore dhe kopja e autorizuar**

1. Riprodhime të objekteve muzeore mund të modelohen sipas objekteve muzeore për qëllim shitje në përputhje me parashikimet e këtij ligji në përgjithësi dhe pjesën e dytë të tij në veçanti.

2. Një kopje e autorizuar e një objekti muzeor është një objekt i ri i modeluar që rindërton një objekt muzikal me karakteristikat e tij themelore.

3. Një kopje e autorizuar realizohet kur:

- a) është e nevojshme për arsye sigurie;
- b) një objekt muzeor përkeqësohet vazhdimisht për shkak të ekspozimit të tij;
- c) ka një nevojë të shfaqet objekti muzeor në një hapësirë jashtë hapësirës së ekspozitës së tij në muze;
- d) objekti muzeor është i zhdukur, por dokumentacioni i tij shoqëruar në muze ende ekziston.

4. Një kopje e autorizuar e objektit muzeor realizohet vetëm për nevoja të muzeut dhe mbahet në posedim të subjektit që posedon objektin muzeor dhe ajo nuk mund të përdoret për qëllime fitimprurëse.

5. Një muze është i detyruar të:

- a) vendos një etiketë në çdo kopje të autorizuar të një objekti muzeor e cila lexon "kopje muze";
- b) mbajë dhe regjistrojë në regjistrin e saj listen e kopjeve të autorizuara të objekteve muzeore si dhe të kërkojë nga ministri IKRTK lëshimin e një vërtetimi për çdo kopje të autorizuar të objekteve muzeore;

6. Udhëzimi i Ministrit përcakton përmbajtjen dhe metodën e mbajtjes së regjistrit të kopjeve të objekteve muzeore, si dhe formën e një vërtetimit për një kopje të autorizuar të një objekti muzeor.

Neni 205/11 Kopje për shitje

1. Një "kopje për shitje" është një objekt modeluar sipas një objekti muzeor të veçantë në një shkallë të ndryshme nga ajo e objektit muzeor, i cili riprodhohet me qëllim për shitje apo mënyrë tjetër përdorimi në kushtet e parashikuara nga neni 165 të këtij ligji.

2. Kopja e përmendur në pikën 1 të këtij neni mund të riprodhohet nga persona fizik ose juridik të licesuar, nën kushte dhe në mënyrë të tillë të përcaktuara nga Udhëzimi i Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

3. Personat e përmendur në pikën 2 të këtij neni, janë të detyruar të vënë një etiketë në secilën kopje për shitje, e cila thotë "kopje", titulli i objektit muzeor, periudhën dhe vendndodhjen e saj, origjinën, emri i autorit të saj dhe emri muzeut i cili posedon objektin muze.

4. Udhëzimi i Ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore përcakton kushtet dhe tarifat për riprodhimin e objekteve muzeale në kushtet e këtij neni.

**PJESA E KATËRT
PASURITË E PEISAZHIT**

**KREU I
RUAJTJA DHE VLERËSIMI**

Kapitulli I- Dispozita të përgjithshme

**Neni 206
Peisazhi**

1. Mbrojtja e peisazhit, për qëllimet e këtij ligji, synon të njohë, ruajë dhe, atje ku është e mundur, siguroj mbrojtjen e vlerave kulturore që përbëjnë shprehje të peisazhit. Në rast ndërhyrje në peisazh, subjektet e zbatuese sigurojnë ruajtjen e aspekteve dhe karakteristikave të veçanta të tij.
2. Vlerësimi i peisazhit kontribuon në nxitjen e zhvillimit të kulturës. Për këtë qëllim administrata publike nxit dhe mbështet, brenda kompetencave që i njeh ligji, veprimtari të posacme për njohjen, formuese, informimin, trajnimin, rikualifikimin dhe shfrytëzimin e peisazhit. Vlerësimi i peisazhit realizohet duke respektuar nevojat e mbrojtjes.
3. Autoritetet shtetërore, njësitë e qeverisjes vendore dhe entitetet e tjera që në ushtrim të funksioneve publike ndërhyjnë në territor, i kryejnë veprimtaritë e tyre në përputhje me kriteret e cilësisë dhe qëndrueshmërisë.

**Neni 207
Marrëveshjet Ndërkombëtare**

1. Republika e Shqipërisë vepron në përputhje me detyrimet dhe parimet e bashkëpunimit ndërmjet shteteve të përcaktuara në marrëveshjet ndërkombëtare në fushën e ruajtjes dhe vlerësimit të peisazhit.
2. Shpërndarja e kompetencave në fushën e peisazhit përcaktohet në përputhje me parimet kushtetuese dhe organizimin administrativ.

**Neni 208
Bashkëpunimi ndërmjet autoriteteve publike për ruajtjen dhe vlerësimin e peisazhit**

1. Ministria dhe njësitë e qeverisjes qendrore dhe vendore përcaktojnë dhe koordinojnë politikat për ruajtjen dhe vlerësimin e peisazhit, duke marrë në konsideratë edhe studimet, analizat dhe propozimet e organeve të specializuara, si dhe në bashkëpunim me Ministrinë përgjegjëse për mbrojtjen e mjedisit dhe Ministrinë përgjegjëse për zhvillimin urban dhe territorin.

2. Ministria dhe njësitë e qeverisjes vendore bashkëpunojnë gjithashtu edhe për përcaktimin e politikave dhe kriterëve që lidhen me veprimtarinë e planifikimit të territorit, si dhe për menaxhimin e ndërhyrjeve që janë pasojë e tyre, me qëllim garantimin e ruajtjes, rikuperimit dhe vlerësimit të tipareve dhe karakteristikave të peisazhit, sipas parashikimeve të pikës 1 të nenit 206. Politikat dhe kriteret e përcaktuara më sipër synojnë gjithashtu edhe zhvillimin e qëndrueshëm të territorit.

3. Njësitë e qeverisjes vendore ushtrojnë veprimtaritë e planifikimit në përputhje me politikat dhe kriteret e përcaktuara, në pikën 2 dhe marrin masa për përshtatjen e menjëhershme të dokumenteve ekzistuese të planifikimit me këto politika.

Neni 209

Pasuritë e peisazhit

1. Janë pasuri të peisazhit:

- a) pasuritë e palëvizshme dhe zonat sipas nenit 211, të identifikura në bazë të neneve 213 deri 215;
- b) zonat e parashikuara në nenin 216;
- c) pasuritë e tjera të paluajtshme dhe zonat e identifikuar në mënyrë specifike sipas nenit 211, dhe që janë objekt mbrojtjeje përmes planeve kombëtare të peisazhit.

2. Pasuritë e peisazhit, përbëjnë zona dhe objekte të rëndësisë kombëtare, për qëllimet e legjislationit në fuqi për planifikimin territorit.

Neni 210

Planifikimi i peisazhit

1. Autoritetet shtetërore dhe njësitë e qeverisjes vendore marrin masa që gjithë territori të njihet, planifikohet dhe administrohet në mënyrë të përshtatshme në bazë të vlerave të ndryshme që shprehen nga kontekset e ndryshme përbërëse. Për këtë qëllim, Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore në kuadrin e planeve të veta sektoriale sipas fushës së përgjegjësisë dhe në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për mjedisin, harton planet kombëtare të peisazhit, në përputhje me dispozitat e ligjit të planifikimit të territorit dhe **konventës për trashëgiminë kulturore të peisazhit**. Përgatitja e planeve kombëtare të peisazhit kufizohet në pasuritë e peisazhit të parashikuara në nenin 217, pika 1, shkronja b), c) dhe d), në format e parashikuara nga neni 217.

2. Planet e peisazhit njohin aspektet dhe karakteristikat e veçanta të territorit ku zbatohen si dhe karakteristikat e peisazhit dhe përcaktojnë fushat e veprimit.

3. Planet e peisazhit vendosin rregulla specifike për qëllimet e përcaktuara në nenet 206 dhe 208.

4. Për secilën fushë, planet e peisazhit përcaktojnë rregulla të posacme dhe parashikime që kanë për qëllim, në mënyrë të vecantë:

- a) ruajtjen e elementeve përbërës dhe morfologjisë së pasurive të peizazhit të vendosura nën mbrojtje, duke marrë parasysh edhe tipologjitë arkitektonike, teknikat dhe materialet e ndërtimit, si dhe të nevojat e ripristinimit / kthimit në identitet të vlerave të peisazhit.
- b) rikualifikimin e zonave të dëmtuara apo të degraduara;
- c) ruajtjen e karakteristikave të peizazhit të fushave të tjera territoriale, duke siguruar, njëkohësisht, përdorimin sa më të kufizuar të territorit;
- d) identifikimin e linjave të zhvillimit urbanistik dhe ndërtimor, në funksion të përshtatshmërisë së tyre me vlerat e ndryshme të njohura dhe të mbrojtura, të peisazhit, duke i dedikuar kujdes të veçantë ruajtjes së peisazhit bujqësor dhe siteve të vendosura në listën e trashëgimisë botërore të UNESCO.

Kapitulli II -Identifikimi i pasurive të Peisazhit

Neni 211

Pasuri të paluajtshme dhe zona me interes të veçantë publik

1. Janë objekt i dispozitave të këtij kreu për shkak të interesit të veçantë publik që paraqesin:
- a) pasuritë e paluajtshme që kanë karakter të konsiderueshëm bukurie natyrore, veçanti gjeologjike ose kujtesë historike, përfshirë këtu pemët monumentale;
 - b) vilat, kopshtet dhe parqet, që nuk janë objekt mbrojtjeje, sipas dispozitave të Pjesës së Dytë të këtij ligji, që dallohen për bukurinë e tyre të pazakontë;
 - c) komplekset e pasurive të paluajtshme që përbëjnë një aspekt karakteristikave me vlera estetike dhe tradicionale, përfshirë qendrat historike;
 - d) bukuritë panoramike, si dhe ato pika vëzhgimi ose belvedere, të hapura për publikun, prej të cilave shihet spektakli i atyre bukurive.

Neni 212

Komisionet për vlerësimin e interesit të veçantë

1. Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, me propozim të KKPKM edhe kryesisht, ndërmerr procedura për shpalljen e interesit të veçantë publik për pasuritë e paluajtshme, të parashikuara në shkronjat a) dhe b) të pikës 1 të nenit 211 si dhe të zonave të përcaktuara në shkronjat c) dhe d) të pikës 1 të nenit 211.

Neni 213

Fillimi i procedurës për shpalljen e zonave me interes të veçantë publik

1. IKTKM kryesisht ose dhe me propozim të institucioneve të specializuara, pushtetit vendor vlereson ekzistencën e interesit të vecante publik sipas parashikimeve të nenit 136 për pasuritë e paluajtshme dhe zonat për të cilat është marrë iniciativa. Shpallja e zonave me interes të vecante publik bëhet me Urdhër të Ministrit bazuar në miratimin paraprak të KKPKM.
2. Propozimi merr në konsideratë vlerat historike, kulturore, natyrore, morfologjike dhe estetike që shprehen nga aspektet dhe karakteristikat e veçanta të pasurive të paluajtshme ose

të zonave të marra në konsideratë si dhe vlerën identitare të tyre në raport me territorin ku ndodhen, si dhe përmban propozime për rregulla përdorimi që garantojnë ruajtjen e vlerave të shprehura.

Neni 214

Procedura e shpalljes së interesit të veçantë publik

1. Propozimi i shpalljes së interesit të veçantë publik, sipas nenit 138, shoqëruar me planimetrinë e hartuar në një shkallë që mundëson identifikimin e saktë të pasurive të paluajtshme dhe të zonave përkatëse, publikohet për 90 ditë në zyrat e njësisë së qeverises vendore, të Ministrisë, të institucioneve të specializuara të kompetenës si dhe i njoftohet publikut nëpërmjet mjeteve të konsultimit publik.
2. Propozimi dhe publikimi i parashikuar në nenin 1, botohet gjithashtu në të paktën dy gazeta me shpërndarje në të gjithë qarkun përkatës, në të paktën një gazetë me shpërndarje kombëtare si dhe në ëëbsitin zyrtar të organeve të qeverisjes vendore dhe të enteve të tjera publike territoriale të cilat kanë në juridiksion pasurinë kulturore apo zonën që do të mbrohet. Efektet juridike të parashikuara në nenin 218, pika 1 fillojnë nga dita e parë e publikimit. Vendimi negativ i KKPKM i nënshtrohet të njëjtës procedure publikimi dhe njoftimi.
3. Për pasuritë kulturore të parashikuara nga gërmat a) dhe b) të pikës 1 të nenit 136, fillimi i procedurave të shpalljes i njoftohet gjithashtu edhe pronarit, poseduesit dhe mbajtësit të pasurisë.
4. Komunikimi i parashikuar në pikën 3 përmban elementet hipotekor identifikues të pasurisë kulturore dhe propozimin e komisionit. Nga data e marrjes së komunikimit fillon llogaritja e afateve për efekt të nenit 218 pika 1.
5. Brenda 30 ditëve nga periudha e publikimit të parashikuar në pikën 1, organet e qeverisjes vendore dhe shoqatat e interesuara përfshirë subjektet e tjera të interesuara mund të paraqesin kundërshtimet dhe dokumentacionin mbi të cilin mbështetën pretendimet jo më vonë se 30 ditë nga momenti i njoftimit të parashikuar në pikën 3.

Neni 215

Shpallja e interesit të veçantë publik dhe njoftimi i saj

1. Ministria, pasi ka analizuar vërejtjet dhe dokumentacionin dhe duke marrë në konsideratë rezultatin e konsultimit publik, brenda 60 ditëve nga përfundimi i afatit sipas pikës 5 të nenit 139, merr vendim lidhur me shpalljen e interesit publik të pasurive të paluajtshme dhe zonave të përcaktuara, respektivisht në gërmat a) dhe b) si dhe në gërmat c) dhe d) të pikës 1 të nenit 136.

2. Shpallja e interesit të vecantë publik dikton disiplinën të veçantë që do të zbatohet me qëllimin të sigurojë ruajtjen e vlerave të shprehura nga aspektet dhe karakteristikat e veçanta të territorit në fjalë. Pasuritë e shpallura të interesit të vecantë publik janë pjesë përbërëse të planit kombëtar të peisazhit, si dhe të dokumenteve të planifikimit vendor dhe nuk mund të ndryshohen apo eliminohen gjatë procesit për hartimin apo rishikimin e planit.

3. Shpallja e interesit të veçantë publik, kur ka për objekt pasuri të paluajtshme, të përcaktuara në shkronjat a) dhe b) të nenit 211, pika 1, i njoftohet pronarit, poseduesit apo mbajtësit, depozitohet në çdo bashki të interesuar si dhe regjistrohet në regjistrat e pasurive të paluajtshme që administrohen nga ZRPP. Urdherat për shpalljen e interesit të veçantë publik botohen në Fletoren Zyrtare.

4. Një kopje e Urdherit për shpalljen e interesit të vecantë si dhe planimetria përkatëse depozitohen pranë zyrave të bashkisë në këndin e njoftimeve të bashkive të interesuar në dispozicion të publikut.

Neni 216

Zona të mbrojtura me ligj

1. Përbëjnë në çdo rast pasuri me interes të vecantë peisazhistik dhe i nënshtrohen dispozitave të këtij KREU:

- a) territoret bregdetare që përfshihen në një brez prej 300 metra nga bregu i detit, edhe për terrenet që ngrihen mbi det;
- b) territoret kufizuese të liqeneve në një brez prej 300 metrash nga bregu, edhe për terrenet që ngrihen mbi liqen;
- c) lumenjtë, përrenjtë, burimet e tjera ujore;
- d) malet mbi 1.600 metër mbi nivelin e detit;
- f) parqet dhe rezervat kombëtare dhe vendore, si dhe zonat e mbrojtura jashtë parqeve;
- g) territoret e mbuluara me pyje;
- h) zonat me interes arkeologjik.

Kapitulli III- Planifikimi Peisazhor

Neni 217

Plani kombëtar i peisazhit

1. Planit kombëtar i peisazhit përmban së paku:

- a) vlerësimin e territorit objekt planifikimi, nëpërmjet analizave të karakteristikave të peisazhit, të fiksuara nga natyra, historia dhe bashkëveprimi i tyre, në kuptim të neneve 206 deri 210;
- b) vlerësim të pasurive të paluajtshme dhe zonave të shpallura me interes të veçantë publik, në bazë të nenit 211, kufizimin dhe përfaqësimin e tyre në një shkallë të përshtatshme për t'u identifikuar si dhe përcaktimin e rregullave të përdorimit, sipas

parashikimeve të nenit 213, pika 1, pa paragjykuar nenin 215, pika 2, dhe nenin 216 pika 1;

- c) vlerësimin e territoreve të parashikuara në pikën 1 të nenit 216, delimitimin e tyre në një shkallë të përshtatshme për identifikimin si dhe përcaktimin e specifikimeve të përdorimit me qëllim sigurimin e ruajtjes së karakteristikave dalluese të këtyre zonave, si dhe në pëputhje me këto karakteristika, edhe vlerësimin;
- d) identifikimin e mundshëm të pasurive të paluajtshme ose zonave me interes të veçantë publik, sipas përcaktimeve të nenit 209, pika 1 gërma c), delimitimin e tyre në një shkallë të përshtatshme për identifikimin si dhe përcaktimin e specifikimeve të përdorimit, në kuptim të parashikimeve të nenit 213, pika 1;
- e) identifikimin e konteksteve të tjera të mundshme, të ndryshme nga ato të parashikuara në nenin 209, të cilat do ti nënshtrohen masave specifike të ruajtjes dhe përdorimit;
- f) analizën e dinamikave të transformimit të territoreve me qëllim identifikimin e faktorëve të rrezikut dhe elementeve më të ndjeshëm të peisazhit, si dhe krahasimin me dokumente të tjera programimi, planifikimi dhe mbrojtjeje të tokës;
- g) identifikimin e ndërhyrjeve për kthimin në identitet dhe rikualifikimin e territoreve të dëmtuara rëndë apo të degraduara si dhe të ndërhyrjeve të tjera jetëzuese të përshtatshme me nevojat e mbrojtjes;
- h) identifikimin e masave të nevojshme për përfshirjen korrekte, në kontekstin peisazhor, të ndërhyrjeve për transformimin e territorit, me qëllim realizimin e një zhvillimi të qëndrueshëm të zonave të përfshira;
- i) identifikimin e fushave të ndryshme dhe objektivave cilësore, në përputhje me përcaktimet e nenit 210, pika 3.

2. Plani mund të parashikojë:

- a) identifikimin e zonave që janë objekt mbrojtjeje sipas nenit 216 dhe nuk preken nga procese specifike ose masat sipas neneve 211, 212, 213, 214 dhe 215 në të cilat kryerja e ndërhyrjeve mund të realizohet vetëm pas kontrollit të përputhshmërisë së ndërhyrjeve me parashikimet e planit të peisazhit dhe planit vendor.
- b) Identifikimin e zonave të komprometuar rëndë ose të degraduara në të cilat zbatimi i ndërhyrjeve me qëllim rimëkëmbjen dhe rikualifikimin nuk kërkon autorizimin sipas nenit 218.

3. Plani i peisazhit mund të identifikojë edhe linjat udhëzuese për projektet e ruajtjes, recuperimit, rikualifikimit, vlerësimit dhe menaxhimit të zonave në nivel qarku, duke treguar mjetet e zbatimit, përfshirë stimujt e mundshëm.

4. Planet kombëtar të peisazheve Miratohen me Vendim të Këshillit të Ministrave.

5. Nga data e miratimit të planit të peisazhit nuk lejohet asnjë ndërhyrje në pasuritë e paluajtshme dhe zonat e parashikuara në nenin 209, që bie ndesh me masat mbrojtëse të parashikuara në planin e peisazhit. Nga data e miratimit të planeve kombëtare të peisazhit,

rregullat e përcaktuara në to janë menjëherë të zbatueshme dhe të detyrueshme për dokumente vendore të planifikimit.

Kapitulli IV - Kontrolli dhe administrimi i objekteve që i nënshtrohen mbrojtjes.

Neni 218

Leja peisazhore

1. Pronarët, poseduesit dhe mbajtësit në bazë të cfarëdo lloj KREU, të pasurive të paluajtshme dhe zonave me interes peisazhor, të mbrojtur nga ligji sipas përcaktimeve të nenit 214, ose në bazë të neneve 211, 217, pika 1, gërma d), dhe 157, nuk mund t'i shkatërrojnë dhe as të kryejnë ndryshime që mund të dëmtojnë pasuritë e peisazhit objekt mbrojtjeje.
2. Subjektet sipas pikës 1, kanë detyrimin të paraqesin pranë autoriteteve publike kompetente, projektin e ndërhyrjeve që synojnë të kryejnë, të shoqëruar me dokumentacionin përkatës, dhe të evitojnë të kryejnë punime për aq kohë sa nuk kanë marrë autorizimin e nevojshëm.
3. Dokumentacioni që i bashkëlidhet projektit synon të bëjë të mundur kontrollin e përputhshmërisë së interesit peisazhor të mbrojtur me ndërhyrjen që propozohet të kryhet.
4. Leja peisazhore është kusht për pajisjen me leje ndërtimi. Në asnjë rast dhe për asnjë arsye, autorizimi nuk mund të lëshohet pas fillimit, qoftë edhe të pjesshëm, të ndërhyjeve ndërtimore apo me qëllim rregullimin e pjesshëm të pasojave që vijnë prej tyre. Autorizimi është i vlefshëm për një afat 1 vjeçar, me kalimin e të cilit kryerja e punimeve sipas projektit duhet t'i nënshtrohet një leje të re.
5. Leja lëshohet nga IKTKM brënda 120 ditëve kalendarike nga data e kërkesës pas miratimit pasi projekti më parë të jetë miratuar me vendim të KTKM i cili verifikon përputhjen e ndërhyrjes konkrete me parashikimet e planeve të rregullimit të peisazhit ; siguron respektim të vlerave të peisazhit të shpalluara ; përputhje të kriterëve të administrimit të godinës apo zonës; koherence me objektivat e cilësisë së peisazhit.
6. Leja mund të kundërshtohet në gjykatën administrative nga organizatat që kanë interesa dhe veprojnë në fushën e mjedisit apo peisazhit, si nga çdo subjekt tjetër publik ose privat që ka interes, sipas përcaktimeve dhe afateve të parashikuara në Kodin e Procedurave Administrative.
7. Pranë IKPKM krijohet che mbahet një liste e përditësuar e cila mund të konsultohet me shënimet mbi datën e lejeve të ndërhyrjeve në peisazh. Një kopje e kësaj liste i dërgohet për informacion DRTK AKSHA IKRTK che inspektoriatit kombëtar përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

8. Dispozitat e këtij neni zbatohen edhe në lidhje me kërkesat për aktivitetet minerare.

Neni 219

Ndërhyrje/punime që kryhen pa leje

1. Me përjashtim të parashikimeve në nenin 217, pika 4, shkronja a), nuk kërkohet leje:

- a) për ndërhyrjet e mirëmbajtjes së zakonshme, të jashtëzakonshme, të konsolidimit statik dhe të restaurimit ruajtës të peisazhit që nuk ndryshon gjendjen në të cilën ndodhet dhe pamjen e jashtme të ndërtesave;
- b) për ndërhyrjet që kryhen për ushtrimin e aktivitetit agraro-pyjor-blegtoral dhe që nuk sjellin ndryshimin e qëndrueshëm të gjendjes së peisazhit, me ndërtime dhe vepra të tjera civile, me kusht që të bëhet fjalë për vepra që nuk ndryshojnë strukturën hidrogeologjike të territorit.
- c) për prerjen e bimësisë, pyllëzimin, ripyllëzimin, veprat e bonifikimit, veprat kundra zjarrit dhe që behen në pyje, parashikuar nga neni 216, pika 1, shkronja g) kur janë të parashikuara dhe të autorizuar në bazë të dispozitave të fushës.

Neni 220

Ndërhyrje që u nënshtrohen kushteve të veçanta

1. Në rastet e shtrimit të rrugëve ose hapjes së gropave, hapjes së kanaleve për vendosje të rrjeteve industriale ose civile në shërbim të zonave të specifikuar në germet c) dhe d) të pikës 1 të nenit 211 ose në afërsi të objekteve të parashikuara në germet a) dhe b) të pikës 1 të këtij neni, IKTKM në kushtet e procedurës së parashikuar në nenin 218, pika 5, duke përfshirë funksionin ekonomik të veprave për tu realizuar ose atyre të realizuara, i rekomandon KKPKM, vendosjen e distancave, masat/hapësirat dhe variante të projektit në fazë ekzekutimi, e nevojshme për të siguruar ruajtjen e vlerave të shprehura nga pasuritë në parashikimet e këtij kreu.

Neni 221

Materialet promovuese

1. Në afërsi të pasurive të peisazhit, të përcaktuara në nenin 209 ndalohet vendosja e billbordeve apo mjeteve të tjera publicitare nëse nuk është marrë paraprakisht autorizimi i organeve kompetente.

2. Përgjatë rrugëve të zonave ose pranë pasurive të përcaktuara në pikën 1, ndalohet vendosja e billbordeve apo mjeteve të tjera reklamuese me përjashtim të rasteve të autorizuar nga legjislacioni në fushën e sigurisë rrugore dhe ajo e publicitetit në rrugë dhe mjete, pas aprovimit të IKTKM dhe mendimit pozitiv të DRTK mbi përputhshmerinë e vendosjes dhe tipologjisë së tipit të reklamimit me vlerat e peisazhit të ndertimeve apo zonave subjekt i mbrojtjes.

Neni 222

Ngjyra e fasadave të ndërtesave

1. Në rastet kur lyerja e fasadave të ndërtesave që ndodhen në hapësirat e parashikuara nga shkronja c) dhe d) e nenit 211, pika 1, ose nga shkronja m) e nenit 142, pika 1, i nënshtrohet detyrimit për të marrë autorizim, në bazë të dispozitave të neneve 218 dhe 219, pika 1, shkronja a), IKTKM pas marrjes së mendimit pozitive nga KKPKM, me përjashtim të rasteve të parashikuara në nenin 218 mund të vendos që fasadat të lyen me një bojë e cila është në harmoni me tërësinë e ndërtesave dhe mjedisit/peisazhit.

2. Në rast se pronarët, poseduesit ose mbajtësit i objekteve të paluajtshme të parashikuar në pikën1 zbatojnë detyrimin brenda një afati të arsyeshëm IKTKM ose DRTK nëse i deleguar prej tij, merr masa për kryerjen e punimeve kryesisht ose nëpërmjet subjekteve të licensuara. Shenzimet e ndërhyrjes mbulohen nga pronari/poseduesi.

3. Për objektet e palëvizshme, parashikuara 50, pika 3, shkronja a) dhe d) të deklaruara me interes kulturor në kuptim të nenit 60, dhe të objekteve të paluajtshme të parashikuar në pikën1 të nenit 50, zbatohen dispozitat e pjesës së dytë të këtij ligji.

Neni 223 Monitorimi

1. Funksionet e monitorimit së pasurive të peisazhit të mbrojtura nga kjo Pjesë ushtrohen bashkërisht nga Ministria dhe Njësitë e Qeverisjes Vendore.

2. Njësitë e qeverisjes vendore kanë për detyrë të sigurojnë funksionimin e dispozitave të këtij ligji nga ana e administratave që identifikojnë mbi ushtrimin e kompetencave në fushën e peisazhit. Në rast mosushtrimi të këtyre kompetencave, pavarësisht njoftimit, këto kompetenca mund të ushtrohen drejtpërdrejt nga Ministria.